

מבוא לקרימינולוגיה – עו"ד שרון טויס

שילוב בין משפטים לבין מדעי החברה.
בא משתי מילים – crime – פשע, תורה.
פשע זה עברה על החוק. אדם הפושע הוא לא מוסרי.
הגדרה של הפשע היא לא אבסולוטית, היא מאוד בעייתית שכן אין דרך אחת להגדיר מהו פשע.
בכל הגדרה שנבחר תמיד נמצא קושי.
בפן החוקי – אם נתייחס לעבריין כמי שעובר על החוק, אז מי שלא נתפס ומבצע עברות הוא לא פושע.
בנוסף, פשיעה היא תמיד יחסית. לזמן, למקום ולתרבות. מה שמותר בישראל, אסור בארה"ב. מה שמותר היום בישראל, יהיה אסור מחר בישראל.
דוגמה: מותר ללעוס גת בישראל, אם אלעס גת במצרים אקבל 10 שנות מעצר.

המונח פשיעה/סטייה = כולל בתוכו כמה רכיבים:

פורמלית או בלתי פורמלית: סטייה פורמלית הכוונה סטייה מכללים שאם אני אפר אותם אני צפוי לעונש על פי חוק. למשל: גנבה, 3 שנות מאסר. אימים, 3 שנות מאסר.
סטייה בלתי פורמלית, הכוונה סטייה מכללי התנהגות שאם אני עובר אותם, אני לא צפוי לסנקציה או עונש פלילי. אני צפוי לגינוי חברתי. התחום הבלתי פורמלי הוא הרבה יותר רחב מהפורמלי.
התחום הפורמלי כולל רק עברות פליליות – 505 סעיפים. למשל: לחטט באף.

יש לנו תחושה או מיתוס הוא מוטעה. לפיו הענישה הפורמלית הינה הרבה יותר מרתיעה ומשמעותית עבור האדם. אולם, לא כך הם הדברים אלה ההפך. דווקא ההתערבות הבלתי פורמלית היא הרבה יותר משמעותית עבור האדם, בהתנגשות שבין הרצון שלנו לא לאכזב את הקרובים לנו, לבין החוק, בדר"כ הראשון גובר.
חרם בחברה החרדתית, יושבים עליהם שבעה.

סטייה פנימית מול חיצונית: סטייה חיצונית משמעותה סטייה כלפי גורמים חיצוניים. כלומר, שאני גונב מאחר אני פוגע בו. סטייה פנימית משמעותה כלפי האדם עצמו, למשל, התאבדות.

כאשר אדם פשע/סטה מהכללים, פורמלים או בלתי פורמלים, יש לנו שלוש אופציות התערבות:

1. מדיניות אפס – לא צריך להתערב. חוק הומלסים שבוטל, מועדוני זנות.
2. הרחבת מעגל נורמטיבי – יכול להיות בתחום פורמלי ואפורמלי. מרחיבים את מעגל המותר. התנהגות מסוימת הייתה אסורה בהתאם לזמן ולמקום, הזמן והמקום השתנו וכיום לא מוצאים טעם באיסור הזה. לכן מרחיבים את המעגל הנורמטיבי, "בולעים" את אותה התנהגות, כך הופכים אותה ללגיטימית.
3. הרחקה – ישנן התנהגויות, שלא משנה כמה זמן יעבור, הם תמיד יהיו אסורות. רצח, וכו'.. את אותה התנהגות לא רק שלא נקבל אלה גם נרצה להרחיק את אותם האנשים מהחברה. הרחקה המושלמת ביותר הנה "עונש מוות", אולם יש סממנים יותר מתונים כגון: מאסר, מעצר בית, הגלייה, הרחקה וכו'.

פשיעה וחוק

יש קשר הדוק בין פשיעה לחוק. שכן, החוק מגדיר את הפשע. הדרך הטובה ביותר, לכך שלא יהיו פושעים זה פשוט לבטל את החוק.

פשע זה יציר החוק, אולם כמה עובדות לגבי החוק והפשעה:

- א. יש לנו תחושה שהחוק הוא טוב לכולם ומשרת את כל הציבור, אך פעמים רבות לא כך הם הדברים. לעיתים נראה כי החוק משרת רק קבוצות מאוד מסוימות באוכלוסייה ולא את כולנו.
- ב. ישנם איסורים שהיו רלוונטיים לתקופה מסוימת, אולם אינם רלוונטיים היום. משום מה, המחוקק "מסרב" למחוק אותם. למשל: באנגליה, אם גילך מעל 14 ואתה לא יורה פעמיים בחץ וקשת זאת עבירה פלילית. בעבר זה היה רלוונטי, עד היום לא מחקו אותו.
- ג. כולנו, אבל כולנו עבריינים. בנוסף לכך, הרבה פעמים אנו מבצעים התנהגויות שהן עבירות.

תיאוריות

יש שני זרמים שונים שמנסים להסביר התנהגות סוטה ופושעת:

***הזרם הפוזיטיביזם(חיובי) –** זה אומר שיש משהו אצל האדם שגורם לו להיות עבריין. כלומר, הסיבה לעבריינות נעוצה בו ולא בחברה. כמו אדם שחולה בסרטן, יהיה חולה גם אם הוא בישראל, בארה"ב או בירח, תמיד יהיה חולה. כך גם הפושע. הפושע יהיה עבריין כי הוא עבריין, לכן יהיה כך בכל מקום ובכל חברה. אנחנו לא הבעיה, הוא הבעיה.

הגישה הזו, שוללות את הרצון החופשי של האדם. הוא לא בוחר, במילא מה הטעם בענשיה במקרה כזה? לגישתם, העבריינות היא לא יחסית. גישה זו טוענת כי יחסיות הסטייה מוגבלת. בדומה ליופי, שהוא יחסית מוחלט, כך גם הפשיעה.

***הזרם הקונסטרוקטיזם(הבניה)–** זרם זה הוא אנטי תזה וההפך המוחלט של הזרם הקודם. לגישתו הפשיעה, היא אך ורק פונקציה חברתית. כלומר, מי שיוצר את הפשיעה זו החברה. הם רוצים לדעת מה הקשר החברתי, הכל קשר של זמן ונסיבות.

הזרם הקונסטרוקטיזם(הבניה)

א. **פונקציונליזם (דורקהיים) –** הפילוסוף הגדול. טוען כי יש שני סוגי חברות:

החברה ראשונה – חברה בהתפתחות. בראשיתה, רק התחילה. החברה הזאת, במקורה יותר שבטית, דתית. בחברה הזאת מרבית האנשים, הם בעלי דמיון מבחינה תעסוקתית. חברה שבטית ראשונה, הגברים עובדי אדמה והנשים בבית. האנשים היו דומים זה לזה, ההכרות היא אישית אחד בין השני. דורקהיים כינה את החברה הזאת חברה בעלת סולידריות מכנית. בחברה הזאת כמעט אין פשיעה וסטייה, בגלל שהמצפון הוא מצפון משותף וקולקטיבי. מי שפגע בנו, לא פגע רק בנו, פגע בכולנו. סולידריות מכנית – מצפון קולקטיבי.

אם בחברה הזאת, מישהו פגע בנו, באחד מאיתנו, הפגיעה היא כוללנית ולא אישית. שכן המצפון הקולקטיבי התערער. הענישה בחברה הזאת היא ענישה מדכאת, כלומר יותר חמורה מהעבירה שבוצעה. יתרה מזאת, חברה זו היא בעיקרה דתית ולכן היא גם מאמינה, שהחוקים הנם יצירי האל ומי שפגע בנו, למעשה פגע באל, מה שמחייב ענישה מדכאת.

החברה השנייה – החברה המפותחת. זאת כבר לא חברה שבטית. חברה הרבה יותר דומה לעיר. חברה זו אינה דתית אלה חילונית. לכל אחד עיסוק שונה. בחברה זו אנשים הופכים להיות יותר ויותר שונים זה מזה. ההתמקצעות הפכה להיות שונה. כבר לא כולם רועה צאן ועובדי אדמה, יש הרבה יותר מקצועות. אנשים הם שונים זה מזה, ההכרות כבר לא אישית.

בחברה הזאת אין מצפון קולקטיבי כי אין מה שמאחד בין כולם. אם מישהו פגע בחברה הזאת, הפגיעה היא רק באדם הנפגע, לא בכולם. גם לא באל, היות וחברה זו חילונית. לאור כך, הענישה בחברה הזאת תהיה בעלת אופי מפצה, גנבת 100 ₪ - תשלם 100 ₪.

ב. התיאוריה המרקסיסטית (קרל מרקס) - מרקס עשה הבחנה בין שני סוגים של אנשים. אלה שיש להם ואלה שאין להם. במונח יש להם ואין להם, הוא לא התכוון לכריזמה, חוכמה או יופי. התכוון לכסף. לאורך כל ההיסטוריה אנחנו עדים לקונפליקטים ומאבקים בין אלה שיש להם לאלה שאין להם. אולם בעל המאה הוא בעל הדעה. במילים אחרות, לעשירים יש יכולת גבוהה יותר לכבוש את השלטון. כשהם עושים זאת, הם רוצים גם להשאר בו. לכן הם גם מחוקקים חוקים שטובים להם ובמקביל, הם מונעים מהעניים את היכולת להתקדם. המדינה מחוקקת חוקים שטובים רק לקומץ מאוד קטן של אנשים, אנשים מבינים שמבחינה כמותית הם הרבה יותר חזקים מהמעמד העליון ובקלות הם יכולים ליצור מהפכה. לכן, המדינה שמודעת לכך, זורע מלח בעיני הציבור ונותנת לנו תחושה שאם אנחנו נתאמץ, אנחנו נצליח. אולם בפועל, לא כך הם הדברים. סביר להניח, שלעולם לא נוכל לתפס בסולם החברתי. ככל שנרוויח יותר כסף, יקחו להם יותר מס'. כדי למנוע הפיכות, המדינה מחלקת "פרסים". כגון: משכנתא, יכולת להתחתן, בירוקרטיה. הפרסים נועדו על מנת שיהיה לנו מה להפסיד. אם לא די בכך, הרי שהיא מציבה בפנינו את מחסור הבירוקרטיה שנועד להתיש את האזרח ולקבל את זכויותיו על פי דין. הפתרון שקרל מרקס טוען שצריך לקרות – מהפכה. אם נבין שהמדינה משתה בנו וכולנו נצא החוצה, נבצע מהפכה. כשהמהפכה תתבצע, הממשלה תתפרק ואנחנו נבוא במקום. נקח את הכסף, ונחלק שווה בחברה. אם יהיה שיון כלכלי לא יהיו מעמדות ואנשים לא ירגישו מרומים.

ג. תיאוריית המתח (מרטון) - מרטון טוען שהחברה המערבית מטפחת את המילה כסף. הדרך, פחות משנה, מה שמשנה זה התוצאה. (לא משנה אם גנב ונהיה עשיר). ככל שאדם בעל יכולת כלכלית גבוהה יותר, כך הוא גם יותר הצליח בחיים. אולם, לא כולנו נוכל להגיע לזה. הבעיה, שאין לנו את האמצעים להשיג את המטרה. המטרה החברתית המערבית זה להשיג כסף, הבעיה היא שהאמצעים שלנו מוגבלים. לא כולנו בעלי יכולת שיווקית כמו יצחק תשובה, יכולת משחק כמו אנג'לינה ג'ולי. התוצאה היא שנוצר פער בין המטרה לבין האמצעים להשיגה. הפער הזה יוצר מתח, המתח יוצר דפוסי התמודדות שונים בקרב אנשים שונים: #הדפוס הקונפורמי – מקבל את המטרה שזה כסף ומקבל גם את האמצעים שניתן להשיגה. הולכים ללמוד, הולכים לעבוד. אתם שלומדים והולכים לעבוד להגדיל את ההכנסה שלכם. #הדפוס החדשן- מקבל את המטרה אבל בשונה מהקונפורמי הוא לא מקבל את האמצעים. במילים אחרות, עברין פוטנציאל. #הדפוס הריטואלי- הפוך מהחדשן. הוא לא מקבל את המטרה שצריך לעשות כסף, אבל הוא מקבל את הדרכים הלגיטימיות של החברה. הדוגמה: לחתום בלישכה. #הדפוס הנסגן- מהמילה נסוג. לא מקבל את מטרות החברה, ולא מקבל את האמצעים. הוא לא חלק מהחברה. הדוגמה: הומלס, חולה נפש. #המרדר/מהפכה- הוא דומה לנסגן במונח הזה שהוא לא מקבל את מטרות החברה ולא את האמצעים להשיגה, אבל בשונה מהנסגן, הוא נותן אמצעים ומטרות אלטרנטיביים. הדוגמה: דפנה ליפ, מהפכה ב2011.

מטרות	אמצעים	
+	+	קונפורמי
+	-	חדשן
-	+	ריטואלי
-	-	נסגן
-	-	מהפכן/מרדן
+	+	

התיאוריה של מרטון מתבררת שלא נכונה, שכן עפ"י התיאוריה עשירים לא יסבלו ממתח. אולם, מתברר כי ההפך הוא הנכון. ראשית, דווקא אנשים עשירים מבצעים עבירות רכוש לא פחות מאשר עניים.

ניתן לקרוא לזה – טמאות או תעוות בצע.

מבחינת פסיכולוגיה – אנשים לא רואים את 20 וילות שיש להם, הם רואים את הוילה 21 שאין להם. שנית, רוב האנשים שגרים באזורים עניים הם אנשים שומרי חוק. מיעוטם עבריינים.

הזרם הפוזיטיביזם(חיובי)

תיאוריה ראשונה ביולוגית(תורשה) - מבחינה ביולוגית הבסיס הראשוני של כל תא חי זה כרומוזום. לבני אדם יש 46 כרומוזומים, כאשר כל כרומוזום מכיל תא גנטי שלם. 23 זוגות. הזוגות האלה מתחלקים ל X ו Y. X- גברי. Y – נשי. הזוג האחרון שבהם, הזוג ה23, הוא זוג המין, הוא יקבע אם תיוולדו אישה או גבר. XX – אישה. XY – גבר. לעיתים, יש סטיות כרומוזומליות.

לעיתים גבר נולד עם כרומוזום X עודף. זה נקרא "תסמונת קליפנטר" זה זכר שדומה לנקבה, נראה כמו אישה. הזקן שלו דל, מסת שריר נמוכה, התנועה יותר נשיות, כמו אישה. הסיכוי שלו להיות עברין הוא נמוך יותר מהזכר הרגיל.

לעומת זאת, כשגבר נולד עם כרומוזום Y עודף, נקרא "תסמונת סופר גבר" – התכונות הגבריות שלו הן הרבה יותר מועצמות. לכן, הסיכויים שלו להיות עברין, גבוהים יותר מהזכר הרגיל. מחקרים שנעשו בבתי סוהר, מצאו שרוב האסירים הם עם כרומוזום Y עודף.

יש דברים מסוימים שעוברים בגנטיקה, למשל: אדם שמן/רזה גנטי?

האם עבריינות עוברת בתורשה? זאת שאלה שאין עליה תשובה חד משמעית.

הדרך לבחון את השאלה הזאת, היא באמצעות מחקרי תאומים זהים. (תא זרע אחד שהתפתח בביצית אחת).

נראה שכאשר תאום זהה אחד הופך להיות עברין, הסיכוי של אחיו התאום להיות עברין, הוא הרבה יותר גבוה מסיכוי של שני אחים שהם לא תאומים. לכאורה המסקנה – שעבריינות עוברת בתורשה. אולם, תאומים זהים מקבלים את אותו החינוך ואותו היחס. הדרך הנכונה היא ללמוד תאומים זהים שהופרדו בלידתם.

יש לנו בעיה עם התחום של גנטיקה ועבריינות.

אולם, גם אם אנחנו מקבלים את הפן התורשתי, אי אפשר להתעלם מהסביבה.

התנהגות שמתעצבת ע"י סביבה נשארת ונתבעת באופי האדם. "ניתן להוציא את הילד מהשכונה אך לא את השכונה מהילד".

גם לסביבה יש כוח עצום לא פחות מהביולוגיה. המסקנה בהקשר הזה, שהגנטיקה נותנת לנו פוטנציאל, להגיע למקום מסוים. אולם, מה שמוציא את הפוטנציאל הזה, מהכוח אל הפועל, זה הסביבה.

תיאוריה שנייה טיפוסית גוף(שלדון) - טען כי יש קשר מובהק בין המבנה שלי כרזה או שמן על הסיכוי שלי להיות עברייני.

#הרזה: נקרא אקטומורף במונח הביולוגי. הוא נוצר משכבת העובר החיצונית ממנה מתפתחים האור והעצבים.

הנו טיפוס מאוד מופנם ושקט. הוא מושפע מאוד מהתא המשפחתי, לרוב, הוא לא יהיה עברייני. במידה ויהיה כבר עברייני, לרוב עבריינותו תהיה כתוצאה ממשבר משפחתי.

#השרירי: נקרא מזומורף במונח הביולוגי. הוא מתפתח משכבת העובר האמצעית ממנה מתפתחים השרירים והעצמות.

יש לו קוצים בטוסיק, הוא לא רגוע. יש לו עודף אנרגיות, מתעצבן בקלות, הסבירות שלו להיות עברייני, היא הרבה יותר גדולה משל הרזה והשמן.

#השמן: נקרא אנדרומורף במונח הביולוגי. הוא מתפתח משכבת העובר הפנימית ממנה מתפתחים הקיבים והקרביים.

טיפוס מאוד נוח, הידיד הכי טוב, הוא לא יהיה עברייני. עבריינותו כמעט ולא קיימת. במידה וקיימת, זו עבריינות שלא מצריכה קימה מהכסא. למשל – עברות מחשב, עברות מס'.

ההבדלים הפיזיים האלה לדעת שלדון גם מתבטאים באופי שונה. ואכן, אם אנחנו מתבוננים על אוכלוסיית בתי הסוהר, אנו רואים את רובים שייכים לתחום המזומורפי.

הבעיה היא שאנו לא יודעים אם בגלל שהם שרירים הם נכנסו לבית סוהר או שיצרו את השרירים האלה בבית הסוהר.

5.11.17 יום א'

תיאוריה שלישית- מודל פסיכואנליטי(פריד) – מתחלק לכמה קטגוריות:

1. מודל טופוגרפי: טוען שיש שלושה רמות שונות של מודעות: המודע, סמוך למודע שנקרא גם תת מודע, והלא מודע. שלושת הרמות האלו מזכירות קרחון בים.

המודע- כל התכנים שמצויים אצלנו בראש כאן ועכשיו. כל מה שחושבים עכשיו, זה המודע. כל האינפורמציה שיש לנו זה החלק הכי קטן.

סמוך למודע – נמצא ברובד היחסית גלוי. אותם תכנים שאני לא חושב עליהם כאן ועכשיו, אולם בקלות אני יכול לעלות אותם למודע. למשל, אם נשאל כמה זה חמש כפול חמש, העלנו מידע שסמוך לנו במודע למודע. לא חושבים באותו רגע אבל מעלים את זה למודע. ברור שמבחינת כמות מידע מדובר בכמות מידע יותר גדולה משל המודע.

שני הרבדים האלו לא עניינו כל כך את פריד. (הגלויים לעיין), על הרובד השלישי נרחיב:

החלק הנסתר מהעין – הלא מודע.

ברובד הלא מודע מצויים כל התכנים שלאדם אין כל גישה ישירה אליו. גם אם נתאמץ לא נצליח להבין. הדרך ללא מודע, לא יכולה להתבצע ישירות, באמצעות המודע.

הדרך היחידה להגיע לאותם תכנים, הנה באמצעות דרכים עקיפות למשל: #חלומות, טוען שהם משקפים את הרצונות האמיתיים שלנו.

#צחוק- אנשים שמסתתרים אחרי צחוק, ציניות והומור, כנראה מסתיר כאב מאוד גדול.

#פליטות פה- מסמלת את התוכן האמיתי של תת מודע. כי אתה לא חושב.

#אסוציאציות חופשיות- קישור למילה שנותנים. כל מה שאתה חושב בקשר למילה הזאת.

#היפנוזה- אתה משחק לאדם בגלגלי הזמן. אתה יכול לקחת אותו לאותה נקודת זמן שאתה רוצה. צריך רישיון מיוחד לפסיכיאטר לעשות את זה. מקרים של עבירות מין במשפחה. נקי בעייתי עם היפנוזה, לא

תמיד ניתן לדעת אם האמת היא אמת מציאותית או שהנבדק יצר לעצמו.

לדעת פרויד הדרך היחידה שבה אנחנו יכולים להתמודד עם מטען כואב, טראומה, היא ראשית להיות מודע אליו. אם אי אפשר להיות מודע, אי אפשר לטפל. הדרך שבה אנחנו צריכים לטפל בבעיה, זה קודם כל להעלות את התכנים הבעייתיים, להעלות תכנים אלו מהלא מודע למודע – יגרמו להצלחה בטיפול באדם.

2. מודל סטרוקטוראלי- מודל זה טוען, שלאדם ישנם כוחות פנימיים שעומדים בקונפליקטים זה עם זה. הכוחות הם:

איד (id)- היצרים האינסטינקטיביים של האיד כוללים בדרי"כ מין ותוקפנות. בע"ח הם היצורים שחיים לפי כוח זה.

סופר אגו (e.s)- האינסטינקט ההפוך הוא סופר אגו. עומד בקונפליקט מוחלט עם האיד. הסופר אגו כולל את כל מערכת הערכים שלנו, הנורמות, המוסר, הדת. כל מה שמדכא אותי מלעשות את מה שאני באמת רוצה (איד). הסופר אגו בולם.

אגו (ego)- ההתנהגות של האדם בפועל זה האגו, שהוא בדרי"כ איזון בין האיד לסופר אגו. לדוגמה: אתה נמצא בבר, האיד אומר – קדימה עליה. הסופר אגו – מה השתגעת? איזה ערכים גדלת? האגו – פשרה. בוא נתחיל איתה ונוציא טלפון.

בנוסף לשלושת אלה ישנם שני כוחות נוספים שנמצאים בקונפליקט תמידי זה עם זה: ארוס- אל האהבה. אינסטינקט ראשוני של האדם. דחף זה, דוחף אותנו לזוגיות, בסוף של יום בזכותו אנו קיימים.

טנטוס- אל ההרס. דוחף את האדם להרסנות עצמית. לדעת פרויד לכולנו יש דחף זה, להרוס לעצמנו את החיים.

תמיד אנחנו נעים סביב הארוס והטנטוס.

3. מודל פסיכוסקסואל- עפ"י מודל זה, ישנם חמישה שלבי התפתחות, כאשר לא ניתן לדלג בין השלבים. אם אדם לא עובר שלב התפתחות, זה אומר שהוא נמצא במצב של קיבעון.

כמו כן, כל שלב מתבטא באזור ארוגני שונה. ארוגני שווה – סוג של הנאה מינית. שלב 1 – אוראלי. שלב הפה. מדברים על תינוקות מגיל 0 עד שנה. כל דבר שיתנו לילד, הוא יכניס לפה. יש לנו הנאה מינית מזה שהוא מכניס לפה. אגודל, מוצץ.

שלב 2- אנאלי. פי טבעת. גיל שנה עד שנתיים. הילד לומד להיות מחונך לניקיון, לומד לשלוט על הצרכים שלו. לומד שהוא מתאפק, זה גורם לו גירוי מיני מסוים. אנשים שנמצאים בקיבעון כזה – קמצנים, לא משחררים.

שלב 3 – פאלי. איבר המין. גיל שלוש עד חמש. ילדים בגיל הזה מתחילים לאונן. לא במובן של המבוגרים. פרויד טוען, שהאהבה האמיתית הראשונית, שתמשך כנראה כל חייו, זה אהבה להורים שלנו. לדיוק, ההתאהבות הראשונה של הילד זה לאמא שלו. אמא שלו היא התשוקה הראשונה והנצחית של הילד. ישנה בעיה, הילד רוצה להשיג את אמא שלו, האויב זה אבא שלו. לכן, הרצון האמיתי, כמובן נמצא בלא מודע, זה לרצוח את האבא, כך אמא תהיה רק שלו.

הבעיה – הילד גם אוהב את אבא שלו, המחשבה שהוא ירצח את אבא שלו, גורמת לו חרדה. בנוסף, בגיל הזה 3-5, ילדים חושבים ובטוחים, שלהורים שלהם יש יכולות של כל יכול. הם מסוגלים לקרוא להם את המחשבות, האבא יודע שהילד רוצה לרצוח אותו, והוא מפחד. אם אבא שלו ידע את זה, הוא יחתוך לו את איבר המין. "חרדת סירוס". כדי להתגבר על החרדה הזאת, הילד מתחיל להיות דומה לאבא. הילד מזדהה עם האבא, זה נקרא פתרון תסביך אדיפוס. ככה גם אבא שלו בחיים וגם אמא שלו רוצה אותו כי הוא דומה לאבא.

אותה הגישה מתרחשת עם הבת. מכיוון שהבת, רואה את מה שיש לבנים, והיא רואה שלה אין את זה אז הוא טוען שלב יש "קנאת פיין". למשל – לעשות פיפי כמו בן.

הדרך לפתור את הקנאה הזאת היא באמצעות הזדהות עם האמא.

#זה השלב האידיאלי, כשיש לך אבא ואמא.

כל גבר נורמלי לפי פרויד, יחפש בכל אישה את אמא שלו. כך גם נשים.

יש מצבים שאין מצב אידיאלי.

שלב 4 – חביון. אין אזור ארוגני. המיניות חבויה, היא לא קיימת. גיל 12-6. שלב זה מכונה עפ"י פרויד, שלב הומוסקסואלי. המיניות היא חבויה ואנחנו רואים קבוצות בבי"ס, בנים בנים, בנות בנות, אין ערבוב. אם בן יהיה בקבוצה של בנות הוא יזכה לגינוי. "איכס, מה בת"? המיניות הגלויה היא חבויה. שלב 5- גניטלי. אזור ארוגני איברי המין. גיל 13 והלך. בגיל 13 אנחנו אמורים להיות מבוססים עד תום. בגיל זה אנחנו מתחילים את המיניות שלנו, שנמשכת למעשה כל חיינו.

השלב הכי קריטי לפרויד זה השלב הפאלי.

לדעת פרויד, חמש השנים הראשונות, הינן הכי קריטיות בחייו של אדם. היכולת שלנו להשתנות אחרי גיל זה היא אפסית. "מה שהיית הוא מה שהנך". לכן, אם יש פגיעה בחמש השנים האלה, היא פגיעה קטסטרופלית. אי אפשר להשתנות אחרי גיל זה. רק אם יש מקרה חריג אחרי גיל זה, האישיות תשתנה.

מנגנוני הגנה

לדעת פרויד, כל פעם שיש לנו קונפליקט פנימי, למשל: בין הסופר אגו לאיד, בין הארוס לטנטוס, נוצרת חרדה. (חרדה זה לא פחד, זה הרבה יותר עמוק מפחד. זה לפחד, לא יודע ממה). כדי לדכא את אותה חרדה, שהיא לא תהיה יותר, אנחנו משתמשים במנגנוני הגנה. כל מנגנונים אלו, מתבצעים ברובד הלא מודע:

1. הדחקה – העברת המטען שקרה לנו, ללא מודע. מטאטאים את הלכלוך מתחת לשטיח. דוגמה קלסית- שכחון הילדות. למעשה, ככל שתתאמצו לזכור את שלוש השנים הראשונות שלנו לא נזכור.
2. הכחשה – מתעלם מהמציאות באופן לא מודע.
3. התקה – הפניית האגרסיות כלפי אובייקט יותר חלש. היית בעבודה, הבוס שלך צעק עליך, אתה לא יכול הוציא עליו את העצבים, אתה מגיע הביתה וצוחק על אמא שלך כי זה יותר קל. יותר קל לצעוק על מי שיותר חלש.
4. השלכה – אתה מייחס לאחרים, את אותן תכונות שליליות שיש לך. שאלו נרקומנים וגנבים שנמצאים במרכזי גמילה – אומרים נרקומנים וגנבים. אי אפשר להודות שאתה שונא את עצמך אז אתה מייחס זאת לאחרים.
5. היפוך תגובה – תגובה הפוכה למה שאתה מרגיש ורוצה באמת. אהבה ושנאה. כשאתה חושק במישהו באמת ואתה לא יכול להשיג אותו אתה פשוט שונא אותו. זה היפוך תגובה. גבול קטן בין אהבה לשנאה.
6. סובלימציה(עידון) – הפניית האגרסיות שלנו, כלפי אפיקים חברתיים חיוביים. אם לאחד יש דחף להרביץ, ההורים שולחים אותו לחוג לאגרוף.
7. רציונליזציה – מתן הסבר רציונלי, למעשים שלי. למשל: זה שגונב בסופר, טוען שתמיד גונבים ממנו ולכן הוא "לא גונב" וזה מתאזן.

#שני מנגנוני ההגנה האחרונים, סובלימציה ורציונליזציה, אלה הם מנגנוני הגנה בוגרים, ילדים בדר"כ לא עושים שימוש במנגנונים אלו. ילד הולך להעתקה הכי נוח לו, מעצבנים אותו, הוא מרביץ לאחיו הקטן.

אם כן, ניתן לראות, כי פרויד, לא מדבר ולו במילה אחת, על עבריינים. עם זאת, קרימינולוגים עושים

שימוש בתיאורייה זו כדי להסביר מדוע אדם נהיה עבריין. הסיבות יכולות להיות שונות כגון:

1. איד חזק מאוד שסופר אגו לא מסוגל להשתלט עליו. למעשה – האנס. פדופיל. האיד שלו כל כך חזק, שהוא לא יודע ליישם את זה שהוא לא רוצה להיות כזה.

2. סופר אגו שלו חסר או לקוני- חלק מהסופר אגו שלו מפותח וחלק לא. למשל לקוי – בחור שמגיע מערב דקירות ובבוקר הולך לבית כנסת. סופר אגו חסר – שהוא לגמרי לא קיים. אין מצפון. למשל –פסיכופט. הוא חסר מצפון, לא פיתח ערכים, לא פיתח מנגנונים לוויסות האיד, הוא כל כולו למען הגשמת הרצונות

העכשוויים שלו. לא דוחה סיפוק.

3. מנגנוני הגנה – שימוש לא נכון במנגנוני הגנה. למשל: אני כועס על מישהו אני דוקר אותו.

ענישה

אחת מבין המילים הראשונות שילד לומד. מה שמוביל אותנו לאורח החיים זה הפחד מעונש. ההגדרה לעונש: לעונש יש שלוש הגדרות שונות:

1. הגדרה פסיכולוגית – שימוש בדרכים שנועדו לשנות או להכחיד התנהגות.
2. הגדרה סוציולוגית – הפעלת סנקציות, פורמליות או בלתי פורמליות, כלפי הפרת נורמות.
3. טיהור – כאשר אני מעניש אדם, אני מטהר אותו חזרה. הוא עכשיו נקי, אחרי הענישה הוא יכול לחזור אלינו לחברה.

מאפייני ענישה

1. סבל – עונש חייב לגרום לכאב וסבל. אם הוא לא גורם לכך, זה לא עונש.
2. במתכוון – גרימת הסבל חייבת להיות במתכוון. לא סתם אני גורם לך סבל, אני גורם לך סבל בכוונה, לא בטעות.
3. רשות חוקית – חייב להינתן ע"י רשות חוקית. הרשות השופטת יכולה להעניש. (בימ"ש).
דוגמה: עושים על מישהו לינצ', אנחנו רוצים לגרום לו לסבל, עושים זאת בכוונה, אך מכיוון שאנחנו לא הרשות החוקית, זה לא עונש.

צידוקים לענישה – מכיוון שעונש זה גרימת סבל במתכוון, על ידי המדינה, אנחנו חייבים להצדיק את זה. כשמדובר במדינה שיש לה מלך, אז שאלת הצידוק לענישה לא עולה, המלך אמר אז זה מה שמבצעים. גם במדינה דתית, שאלת הצידוק לענישה לא עולה כי זה אלוקים ולא שואלים שאלות. במדינה כמונו, מדינה חילונית בלי מלך, פה מי שמעניש זה בשר ודם כמוני לא אל, אנחנו חייבים להצדיק את הענישה.

מס' פילוסופים שמנסים לתת הצדקה לענישה:

1. עימנואל קאנט- ישנה חובה מוסרית לחובה, להעניש, לא רק שזה חובה מוסרית, הוא קורא לזה "ציווי מוחלט". "שן תחת שן עין תחת עין"
2. הגל- טוען שישנה שני צידוקים לענישה:
א. איזון מוסרי – יש בעולם הזה גם טוב וגם רע, ובדר"כ יש איזון בניהם. כאשר מתבצע מעשה רע, המשקל נע לכיוון הרע. באמצעות הענישה נחזיר את האיזון לטוב.
ב. הזכות להענש- הגל טען שאנשים הם רציונליים, זאת אומרת, הם יודעים את תוצאות המעשים. בן אדם רציונלי מבין שאם הוא יעבור על החוק הוא יענש, אז אנחנו נותנים לו זכות להענש.
3. הובס – אמנה חברתית – מאמין שבני אדם מלאים אהבת עצמית והערצה לעצמם. אינטרסנטיים ואוהבים את עצמם. מי שעומד בדרכי זה האחר, שהוא בעצם הגיהנום שלי. "אדם לאדם זאב". בגלל שאני אוהבת רק את עצמי, בני האדם שואפים לשני דברים:
א. 100% חופש. לעשות מה שבא להם, מתי שבא להם, לרצוח את מי שבא להם. זה האופי הטבעי שלנו.
ב. 100% ביטחון. רוצים שאם נצא מהבית אף אחד לא ירצח, יאנוס או יגנוב אותנו.
הבעיה שא' וב' לא הולכים ביחד!
בחברה שיש בה 100% חופש יש 0% ביטחון, כי אף אחד לא מבטיח לי הגנה. שולט חוק הגונגל, רק החזק שורד. מצב של מלחמה. לכן בני האדם מוכנים לוותר על חלק מהחופש שלהם, מוכנים שיהיה להם 90% אבל את החופש הזה הם נותנים לריבון. בתמורה אומרים לו שיחוקק חוקים שיגנו עליהם. בעזרת חוקים אלו, מקנים לאנשים 100% ביטחון.

הבעיה עם עברניים – הם נהנים מיתרון כפול. יש להם 100% חופש ו100% ביטחון. הם פגעו באמנה החברתית. לכן אנחנו נפגע בהם ונעניש אותם.

מטרות הענישה

1. נקם/גמול - נקמה זה רצון לפגוע באדם אחר, בתגובה למעשה שלו. מדובר פה ביצר אינסטינקטיבי שכנראה הוא נכון רק לבני אדם. מה שמאפיין נקמה זה שהיא חסרת פרופורציות. למשל הרגו לי מישהו במשפחה, אני אהרוג את כל המשפחה שלהם. אנשים הבינו שנקמה תביא להיכחדות החברה, בחברה כזו אי אפשר לחיות. בגלל זה המדינה פיתחה את הגמול – גמול זה נקמה אבל באמת ע"י המדינה. המדינה לא יכולה במסגרת העונש לא כלול את הגמול. אם המדינה לא תיתן מקום לנקמה, הרי שהחשש הוא שאנשים יקחו את החוק לידיים ומזה אנחנו מפחדים. אי אפשר להסתפק רק בשיקום. הגמול שונה מנקם בשני דברים:
 - א. הנקמה לא רק שלא פותרת את הסכסוך, היא מחריפה את הסכסוך. הגמול לא מחריף את הסכסוך הוא מונע את זה.
 - ב. הנוקם פועל מתוך מניע רגשי טהור, אמוציות חזקות. שהמדינה נוקמת, אז זה משולל רגשות. את השופט זה לא מעניין, הוא לוקח שיקולים וזה הכל. מניע קר.אפשר להגביל את הנקמה והגמול לנישואים ומין. אם יצר המין היה חופשי לגמרי, זה היה מסוכן לחברה. אז מוסד הנישואים בא ובעצם מיסד את המין. הגמול ממסד את הנקמה, המדינה עושה זאת בתוך מסגרת זו של הגמול.

12.11.17

שיעור 3 :

2. הרתעה :

מבוססת על ההלכה, שאדם הוא רציונלי, כלומר, הוא מסוגל להבין את תוצאות מעשיו. ההרתעה מבוססת על פחד, אנחנו לא עוברים עבירה כי אנחנו מפחדים להיתפס ולהענש. ככל שהמצפון של האדם הוא יותר חזק, הוא לא צריך ענישה. הענישה מצד המצפון שלנו היא יותר חזקה מכל דבר אחר. זאת נקראת אורניטנציה מוסרית. לעומת זאת, כשהמצפון שלנו לא מספיק חזק, אנחנו חייבים "שוטר חיזוני" ולכן אנחנו צריכים כל הזמן להיות מאוימים ע"י גורם חיזוני – נקרא אורניטנציה עונשית. מסתבר, שהגורם אולי הכי חשוב בהרתעה, זה וודאות. איום בעונש חמור, עם סיכויי היתפסות נמוכים, הוא הרבה פחות מרתיע מעונש קל עם סיכויי היתפסות גבוהים. ככה אנחנו עובדים. בדרי"כ אנו חושבים – הענישה לא מרתיעה כי לא מספיק חמורה. שטויות, בדיוק ההפך. ככל שאני אעלה את רף הענישה בדרי"כ אני פחות ארתיע. בשוייץ, 1971, אמרו בואו ננהיג עונש מוות על אונס. אחרי שנה נערכה בדיקה להפחתה, הסתבר שזה אותו הדבר. מה שהשתנה זה שהרצח שילש את עצמו. אדם שידוע שהוא יתפס יהרג, אז הוא כבר רוצח כי אין לו מה להפסיד.

א. הרתעת הפרט והכלל – עושים הבחנה בין שניים :

#הרתעה פרטית – ספציפית. מכוונת אליכם, הכוונה באופן ספציפי לכל אדם ואדם. אני מאיים עליכם בעונש ואתם מפחדים מהעונש.

#הרתעה כללית. מכוונת לכלל האוכלוסייה, כלומר אני מעניש אותך וכדי שאחרים ירתעו, זאת הרתעה כללית.

1) יעילות – 1944, מלחמת העולם השנייה, היטלר כבר החל בפתרון הסופי. כשהוא כבש את דנמרק, הוא נתן הוראה לממשלה הדנית, שכל יהודי שנתפס בשטחה יוסגר לידי גרמניה. המטרה הייתה ברורה, הם הולכים למשרפות או לתאי הגזים. לקראת סוף מלמת העולם. הממשלה נתנה הוראה זו למשטרה, המשטרה תפסה 5,000 יהודים. אולם, המשטרה ידעה מה יעלה בגורלם של אותם חפי פשע, אז היא החליטה, ללכת נגד עמדת הממשלה. היא הבריחה את אותם יהודים לשבדיה באמצעות ספינות דייג. כשהיטלר גילה את זה, הוא נתן הוראה לפטר את המשטרה, את כל השוטרים בדנמרק. מהטבח ועד המפכ"ל. תשעה חודשים דנמרק הייתה בלי משטרה, מותר הכל ללא חוקים בלי ענישה. אחרי תשעה חודשים הקימו משטרה חדשה. בדקו, מה קרה בתשעה חודשים אלו? נמצא כי בעבירות שדורשות מחשבה קודמת – **אינסטרומנטליות** כגון: גניבה, פריצה, שוד, אותן עבירות שהמטרה להגדיל את הרווח הכלכלי שלנו, הם עלו ב%90. לעומת זאת, עבירות אחרות שדורשות התפרצות אמציונלית, הנקראות **אקספרסיביות** כמו: תקיפה, אונס, רצח, אלא לא השתנו אפילו באחוז.

במילים אחרות, כלפי רצח לא צריך בכלל חוק או עונש. זה לא רלוונטי.

המסקנה: הרתעה יעילה, אולם היא מוגבלת רק לעבירות **אינסטרומנטליות**.

ב. הרתעה ובני אדם - אייסק עשה הבחנה בין שני סוגים של בני אדם:

1) מוחצנים – בשפות אקסטרורטיים. לאדם המוחצן יש פעילות מוחית מאוד איטית

ולכן הרתעה פחות יעילה לגביו. הוא זקוק להרבה איומים כדי למנוע ממנו לבצע פעילות מסוימת. לעומת זאת,

2) מופנמים – אינטרוורטיים. להם יש פעילות מוחית מאוד מהירה, עבורם, די

במחשבה על ביצוע עבירה כדי שהם לא יבצעו אותה. עבורם ההרתעה היא מאוד יעילה מה שלא נכון לגבי האקסטרורטיים.

ג. פסיכופת – עובדתית למעשה זה בן אדם שלא פיתח מצפון, הוא לא מורתע מעונש. לא משנה כמה העונש חמור וכמה יאיימו עליו זה לא מזיז לו. לכן, גם אם נגיד שההרתעה יעילה כלפי מרבית בני האדם, הרי שכלפי הפסיכופט היא לא יעילה בכלל. חייב לשים אותו מאחורי סורג ובריח.

ד. חומרה, וודאות, מיידיות – בנטהאם טען שכדי שההרתעה תהיה יעילה, עליה לעמוד במספר קריטריונים מצטברים(כולם מתקיימים ביחד):

1) חומרה – על העונש לעמוד בהלימה, או להיות פרופורציונלי לחומרת העבירה. לא יכול להיות שתעניש או תאיים בעונש שהוא הרבה יותר חמורה מהעבירה שבוצעה זה לא מרתיע. למשל – עונש מוות על גניבה. אין פרופורציה.

2) וודאות – אמרנו שהעונש וודאי גם אם הוא פחות חמור הרי שאם הוא ודאי הוא יותר יעיל. (רשום למעלה).

3) מיידיות – ככל שהעונש יהיה יותר קרוב לעבירה שבוצעה, הרי שהוא יותר מרתיע.

3. **שיקום** – מה שהשפיע הכי הרבה על השיקום, זה הזרם הפוזיטיביסטי כאמור, זרם זה סובר, שהאדם הוא עברייך בגלל ליקוי שנובע בו. הוא המקור לבעיה. אם הוא המקור לבעיה והוא נולד עם זה, מה הטעם בכלל בענישה? (הטעם העניש אותי ונולדתי מזומורפי – עברייך). אחד ההסברים לגישה זאת:

א. המודל הרפואי: מודל זה סובר, שבדומה לכל מחלה, גם עבריינות היא מחלה. עבריינות היא מחלה שזקוקה לתרופה, אבל, כשם שאדם חולה מגיע לבי"ח לטיפול, הוא מתאשפז בגלל זה, הוא לא יודע מתי הוא יהיה בריא. אנחנו מכניסים את העברייך לטיפול בעבריינות, ולאחר

שהוא יהיה בריא הוא ישתחרר. דבר זה הביא לפיתוח **מאסר בלתי קצוב**. אתה נכנס למעצר, אבל אתה לא יודע מתי אתה יוצא. רק שתהיה בריא כמו החולה, תשתחרר. השאלה, מי מחליט שאני בריא או חולה? **הפסיכיאטרים, עובד סוציאלי, קרימינולוגים**. זה לא עונש, זה לצורך טיפול. בסופו של יום, אותו מאסר בלתי קצוב פשט את הרגל, כי הוא גרם למהומות בבתי סוהר.

4. מניעה - הרציונל של המניעה, זה להפסיק את הפעילות העבריינית, להוציא את העבריינים מהרחובות, ולהחזיר לאוכלוסייה את תחושת הביטחון שלהם שלא יפחדו לצאת מהבית. המניעה באה גם מהגישה הרפואית, ומתוך גישה זו אנחנו מדברים על שלוש רמות שונות של מניעה:

א. ראשונית: בעולם הרפואי, מניעה ראשונית, מניעת מחלה עוד לפי התרחשותה. למשל - צחצוח שיניים, מונע עששת וחורים. חיסון - למנוע שפעת וכו'.

עבריינות – מתערבים כדי למנוע עבריינות. למשל - חינוך, הסברה.
מניעה ראשונית היא המניעה היחידה, שלא נמצאת בסמכותה של מערכת אכיפת החוק, כי עדיין לא התבצעה עבירה. אי אפשר להעניש אדם שעוד לא ביצע עבירה. המניעה הראשונית היא מניעה פשוטה, זולה, היא מבוססת על ההנחה, שיצר לב האדם חלש. לכן, לא צריך להעמיד אותו בפני פיתוי. מנסים למנוע דברים לפני שהם מתרחשים, מצלמות בבניין. קלרק (חוקר) טען, שאם אנחנו נמצא רדיו נשלף באוטו, אנחנו נמנע פריצות לרכבים. הוא צדק.

טען שאם נמחק מדפי זהב, את שמן של נשים רווקות אנחנו נמנע הטרדות מיניות. פלסון (חוקר) נתן גם דוגמאות למניעה ראשונית. אם נבנה קירות מחוספסים אנחנו נמנע גרפיטי. אם אוטובוס של אוהדי כדורגל, יגיע למשחק 5 דק' לפני ולא שעה לפני, נמנע אלימות במגרשים. אם כן ניתן לראות שמרבית ההתנהגויות, הן לא כאלה חמורות, אבל מדובר בהתנהגות הכי יומיומית שלנו. על כל 500 גניבות, יש רצח אחד. מניעה ראשונית חשובה, כי מבחינה קרימינולוגית, בניין שחלונותיו פתוחים, מזמינים הסגת גבול. בניין שחלונותיו שבורים, מזמינים ונדליזם. ← תסגור את החלון, תשים סורגים, אין עבריינות. יחד עם זאת, יש אשר טוענים כי המניעה הראשונית יוצרת אפליה בין עשירים לעניים. מי שיכול להרשות לעצמו, בנייה מתוחכמת, מצלמות ואפילו משטרות פרטיות, אלה רק העשירים. אצלם אין עבריינות. באזורים היותר נכשלים שלא יכולים להרשות לעצמם את כל אלה, שם יש הרבה פשע.

אפשר לומר, שאי אפשר להכחיד פשיעה. גם אם מניעה ראשונית אכן פועלת ומצליחה למגר פשיעה במקום מסוים, אין זה אומר שהפשיעה נעלמה אלא היא פשוט נדדה למקום אחר שזה יותר קל. לדוגמא: ברמלה ולוד, היו הרבה סוחרי סמים וניסו למגר את הסמים. הכניסו סמויים שהפילו הרבה סוחרי סמים. לכן עברו לתחנה המרכזית בת"א. הפשיעה נדדה למקום אחר.

יש אשר טוענים שיש קשר בין המניעה הראשונית לבין ההתפתחות המוקדמת של האדם. כלומר, בדומה לכך שעישון, אכילת אוכל רווי שומן, העדר ספורט, כל אלה תורמים למחלות בעתיד. כך גם, מגורים באזור שהוא מפורר מבחינה חברתית שאין בו אמצעי פיקוח, כל אלה הם קרקע מכינה לפשיעה.

ב. שניונית: הכוונה התערבות כשהמחלה רק מתחילה, מדובר על מחלה בראשיתה, למשל – אקמול במקרה של חום. סתימה במקרה של חור שרק התחיל. **עבריינות – להתערב שהפשע רק התחיל.**

- פשע בתחילת התרחשותו, למעשה עיקר המאמץ במניעה זו, זה חיזוי וניבוי עבריינות. אנו עושים הבחנה בין שלושה סוגים שונים של ניבויים:
- 1) השיטה הקלינית: מתבססת על חוות דעת של פסיכיאטרים, עובדים סוציאליים ופסיכולוגים, הם צריכים להעריך מי יהיה עבריין. הבעיה – מסתבר ששנים משלושה פסיכיאטרים טועים. יש לנו סיכוי של 66% אחוז.
 - 2) השיטה הסטטיסטית: בשיטה זו, אנחנו מכניסים נתונים למחשב, כגון: מין, מקום מגורים, השכלה, עבר פלילי וכו'. בלחיצת כפתור המחשב יוצא לנו פלט אם אנחנו מסוכנים או לא. בשיטה הזו חוסכים המון כסף. הבעיה – שאנשים שהמחשב אומר לגביהם שהם מסוכנים, הם יענשו יותר.
 - 3) השיטה המשפטית/הקריירה העבריינית: זה אומר שבימ"ש מחליט שאתה אדם מסוכן, כאשר הקריטריון העיקרי לקביעה הזו הוא עבר פלילי. זה הג'וקר של התביעה. כשאדם נמצא אשם, שואלים – האם יש עבר פלילי? אם יש עבר פלילי יחמירו בעונש. #בנוסף לניבוי עברייניות, המניעה השינונית מתרכזת במקומות מסוימים בהם מתבצעת פשיעה. אם אני יודע שמסוכנות מסוימים הם יותר בעיתיים, מה אעשה? אשים שם יותר שוטרים. זה גם אזורים וגם שעות מסוימים. היא מתרכזת גם באנשים מסוימים. אם אני יודע שאנשים מסוימים הם יותר מועדים (סיכוי לבצע עבירות) מאחרים, אדע לכוון אותם למקומות הנכונים. קבוצה בצה"ל – חיילי מקא"ס/חיילות איתן.
- ג. שלישונית: המחלה כבר בעיצומה, אנחנו רוצים לעקור אותה מהשורש. עקירה במקרה של חור, כריתת רגל לחולה סכרת.
- עבריינות – נמצאת בעיצומה, צריך למגר אותה.**
- אותו אופן לגבי עבריינות. כל מה שנכון ברפואי כך גם לעבריינות.**
- כאמור, אנחנו רוצים לעקור את העבריינות מהשורש, האמצעי המושלם ביותר הוא עונש מוות. בארה"ב מוכרת השיטה "פעם שלישית גלידה". על כל עבירה שלישית – מאסר עולם. עבירת מין שנייה – מאסר עולם.
- אין רציונל למניעה שלישונית. זה נטו לינץ'. זה לא מרתיע ולא מפחית פשיעה. המאסר עולם על כל עבירה שלישית בארה"ב, הביא לעיוות דין קיצוני. זה לא היה הולם. לדוגמא: בחור ממוצא אפרו-אמריקאי קיבל 2 עבירות בעברו. לאחר 15 שנה שלא ביצע עבירה, ביצע עבירה ולכן נכנס למאסר עולם.
- בישראל הדוגמא למניעה שלישונית יכולה להיות האיזוק האלקטרוני. לא רוצים שאדם יצא מהבית, מחברים לחשוד, אזיק מברזל, בדר"כ מחובר לקרסול. האזיק הזה מחובר למנהל האיזוק מוקד 99. כשהם מקבלים דיווח שאדם יוצא מהבית, אוטומטית הם מדווחים למשטרה. הבית יהיה הכלא שלך.
5. **עונש מוות**
- בתקופה הקדומה עונש מוות נעשה בשתי דרכים:
- א. עריפת ראש. האמינו באותה תקופה, שהראש הוא מרכז הנשמה. לכן, כאקט ענישתי, הרחיקו את הראש מהגוף.
 - ב. סקילה. כאשר הנאשם היה עומד במרכז, וסביבו היו אנשים, כולם זורקים עליו אבנים יחד. האבנים שימשו גם כקבר. יש בזה משהו הומני, דומה לכיתת יורים. הוא מת מהאבנים של כולם. זה שאני זרקתי הוא לא מת, הוא מת מהאבנים של כולם. ככה גם מסירים מצפון אישי מההרג של הנאשם.
- עד המאה ה-18 עונש המוות בוצע בצורה מאוד ברונטלית ולא הומנית.

כשאדם היה נדון למוות זה היה יום חג, אנשים לא היו הולכים לעבוד. הנידון היה מובא קשור למרכז העיר, כל האנשים היו יכולים לזרוק עליו אבנים, לקלל ולירות. אחר"כ היו מעלים אותו והייתה מתחילה מסכת עינויים למשל, מזריקים אדרנלין שלא יאבד הכרה ויראה מה עושים לו.

תפיסה זו השתנה במאה ה-19. הגישה הנאורית התפתחה, שדגלה בהומוניזם(אנושיות), גם אם צריך להוציא להורג, הרי שזה צריך להיות מידי וללא ייסורים. כך התפתחה הגליוטינה(ברזל ששמים את האדם עליו, יורד על הראש והוא נהרג). במאה ה-18 מספר העבירות באנגליה למשל, בגינן היה עונש מוות הוא 350. חלק מהם: גניבת ממחטא, כריתת עץ, ושטויות נוספות.

במאה ה-19 עם עידן הנאורות, המספר פחת בפחות מ-50 שנה, ל-220. במאה ה-20, בעקבות אמנות בינלאומית, יותר ויותר מדינות דמוקרטיות החלו לבטל את עונש המוות. טענו שהוא לא מוסרי, הוא אכזרי ונוגד את החוקה. יחד עם זאת, עונש המוות לא נעלם. כיום, ממתינים למעלה מ-20 אלף איש להוצאתם להורג בעולם. בעיקר בארצות לא דמוקרטיות.

חריג: ארה"ב. מרבית ממדינות הדמו' היום מתנגדות לעונש מוות. יש רק כ-4 שמחזיקות בעולם מוות. ארה"ב, קוריאה, סינגפור ועוד. היה מצופה שארה"ב תלך אחרי חברתיה הדמוקרטיות ואף היא תבטל את עונש המוות. **אולם**, לא רק שהיא לא מבטלת עונש זה, היא מרחיבה אותו. ארה"ב מוציאה להורג אנשים כל שנה, יותר מאשר ערב הסעודית. השאלה היא **למה היא כל כך נוקשה בקטע הזה של עונש מוות?**

- א. דעת קבל – מסתדר, כשיש אירוע חריג, כמו למשל המתה או רצח של ילד, הציבור קורא לעונש מוות.
- ב. פוליטיקאים – כפועל יוצא מאחד זה הפוליטיקאים. הם הבינו, שעל מנת להיבחר עליהם לייצג דעת קהל, לכן השתמשו בעונש המוות למינוף פוליטי.
- ג. גזענות – לשחורים עניים, יש סיכוי של פי חמישה להיות מוצא להורג באותן עבירות ונסיבות ביחס לעמיתיהם הלבנים מהמעמד הבינוני גבוה. **למה?** בגלל שהם שחורים ויש הרבה כאלה. 13% מהאוכלוסייה האמריקאית. למעלה מ-50% הם שחורים. #החוקה בארה"ב קובעת שאדם שחור שווה 2/5 לערכו של האדם הלבן.

אנחנו מדברים כיום על מספר שיטות להוצאה להורג:

- א. תלייה: שיטה נפוצה מאוד. התלייה נחשבה, לשיטה מעליבה. אם אנחנו רוצים להעליב מישהו, אנחנו תולים אותו. את סאדם חוסין תלו.
- ב. כסא חשמלי: שיטה זו בוטלה בגלל הרבה בעיות טכניות שגרמו לנאשם לסבול על שהוא מת.
- ג. כיתת היורים: עומדים שמונה חיילים, וכל אחד יורה. למעשה, מרבית החיילים שעומדים עם נשק, נושאים תרמיל דמה שהוא לא אמיתי, הוא לא הורג. ככה יש תחושה שאולי לא אני הרגתי. פיזור אחריות.
- ד. שיטת הגז: לקוח ממלחמת העולם השנייה. שיטה זו נחשבה כשיטה מאוד הומניטרית, אתה משאיר את הגוף שלם בלי לפגוע בו. לכן נחשבה תפיסה הומנית. מי שקלקל את זה היה היטלר. זה בוטל בגלל מלמת העולם השנייה.
- ה. זריקת הרעל: הדרך הכי נפוצה כיום. נחשב הומניטרית, אתה משאיר את הגוף שלם. גם פה יכולות להיות בעיות. יחד עם זאת, הגישה הזאת מעלה שתי בעיות מוסריות:
 - 1) בעולם המודרני, האסוציאציה שלנו עם זריקה היא הצלת חיים. בעיה מוסרית כלשהי.

2) מי שאמור לקבוע מוות בהוצאה להורג, זה רופא. רופאים חיים עפ"י שבועת הרופא לעשות הכל בכדי להציל אדם. פה התפקיד שלהם הוא הפוך. זריקת רעל עולה \$15.

עונש מוות בישראל

יש לנו עונש מוות בישראל. עד 1954, היה עונש מוות על רצח אבל לא נעשה בו שימוש אף פעם. הוא בוטל ב1954. כיום יש לנו שני מצבים של עונש מוות:

1. מצב שהוא במסגרת חובה – אם בימ"ש מוצא את הנאשם אשם, הוא חייב לגזור עליו עונש מוות. אין שיקול דעת. המקרה היחיד שבו זה חובה, זה עבירה לפי חוק "עשיית דין בנאצים ועוזריהם משנת 1951". היו לנו שני מקרים כאלה בארץ, אייכמן, 1961. הורשע בשנה זו לפי חוק זה, נדון למוות והוא נתלה, גופתו נשרפה ואת האפר שלו פיזרנו מעבר לקו המים של מדינת ישראל. ב1987 כמה שנים לאחר מכן, עם ג'ון איוון דמניוק. בימ"ש המחוזי, מצא אותו כחלק מss, הוא הורשע ונידון למוות. מצאו מחדל וזיכוי אותו. גרמניה מצאה אותו לאחר שהוגלה מא"י, הם נידונו אותו למוות. לאחר שנה במצער מת ממחלותיו הקשות.
2. זכות/רשות – ישנם מקרים שבהם בימ"ש כיום רשאי להטיל עונש מוות או מאסר עולם. הוא לא חייב, הוא **רשאי**. העבירות האלה, כוללות עבירות נגד בטחון מדינת ישראל, כגון: בגידה וריגול. המקרה היחיד שבו זה עלה, עלה בסרן מאיר טוביאנסקי. הוא לחם בהגנה עוד לפני שהקימו את צה"ל. כצה"ל הוקם, הוא הפך להיות קצין. הואשם ע"י מפקדיו כי העביר חומר סודי לירדנים. בעקבות אותו חומר, הירדנים הפציצו נקודות אסטרטגיות במדינת ישראל. המפקדים שלו הם אלו ששפטו אותו ומצאו אותו אשם והוציאו אותו להורג באותו יום. זה היה משפט שדה. בעקבות המקרה הזה מי היה רה"מ שר הביטחון דוד בן גוריון, הורה על ועדת חקירה בעניין זה, מצאה שאכן טוביאנסקי העביר חומר לירדנים, אולם לא נמצא שעשה זאת כדי לפגוע במדינת ישראל. הוא זוכה זיכוי מוחלט לאחר המוות שלו, הייתה התנצלות פומבית, המשפחה שלו פוצתה כספית.

נגד	בעד
❖ בעיית הגדרה – אם אנחנו טוענים שאנחנו מטילים עונש מוות כלפי לקיחת חיים, מה לגבי המתת חסד?	❖ גמול – עונש המוות הוא גמול נגד רצח. "שן תחת שן, עין תחת עין".
❖ צביעות – המדינה מוציאה להורג כי אדם לוקח חיים. היא אוסרת ואז לוקחת חיים.	❖ חומרת עבירות – כנראה שיש עבירות שהן כ"כ חמורות, כנראה רק עונש מוות מתאים להן.
❖ בלתי הפיך – אם מכניסים אדם למאסר ומצאנו בשלב מסוים שהוא זכאי? בפני מי נתנצל?	❖ הרתעה – אין עונש יותר מרתיע מזה.
❖ חוסר הרתעה – עונש המוות יכול להיות מרתיע בעבירות רכושיות כמו גניבה ופירצה לבית אבל עליהן הוא לא ניתן.	❖ נקמה – אם אנחנו לא נוציא להורג, אנחנו נעלה את היצר הנקמני של הקורבן ומשפחתו והם יוציאו אותו להורג.
❖ יקר – עד שמזריקים לו את הזריקה, עוברים 10 שנות המתנה. בזמן הזה נמצאים בבידוד, אחזקה 24/7, שומר, בן אדם עולה יותר מאסיר שנדון ל50 שנות מאסר.	❖ נטילת כושר – עונש המוות הוא מניעה שלישונית, מונע לגמרי את היכולת לבצע עבירות.
❖ אין מה להפסיד – אדם שנדון למוות כבר אין לו מה להפסיד. אם יזדמן לו סוהר לידיים הוא ירצח אותו.	❖ גמילות חסידים – עונש המוות גואל אותו מייסוריו. בית סוהר יותר גרוע.

19.11.17

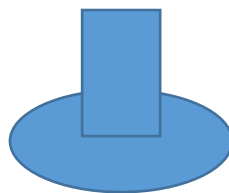
עונש המאסר

השיטה הכי נפוצה כיום אך חסרת הגיון מכמה טיעונים :

1. עונש מאסר לא מתקשרת לעבירות שבוצעו.
2. ישנה הנחה של הציבור שעונש המאסר הוא הכי מתאים – חינכו אותנו שעונש בבית הסוהר הוא עונש טוב. אנחנו לא יודעים מה אנשים באמת עוברים בבית סוהר. מרבית הציבור משוכנע שעונש המאסר הוא העונש הכי מתאים למרבית העבירות, אולם, מרבית הציבור לא יודע מה זה בית סוהר ולא מכיר את השלכות המאסר, למעשה משוכנעים שהם הכי מבינים.
3. ישנה הנחה נוספת, שככל ששימוש בעונש הוא יותר עתיק, כך הוא יהיה יותר נפוץ, למשל – קנס. התחילו להשתמש בעונש זה מימי התנ"ך והוא הכי עתיק שיש. באמת על כל עבירה מקבלים קנס זה עונש נלווה. אולם, כשמדובר במאסר העונש הזה הוא הכי חדש בחברה, קיים פחות מ-200 שנה. למרות שהוא הכי חדש, השימוש בו הוא הכי נפוץ וזה לא הגיוני.
4. אנחנו רוצים להניח כתברה, שאדם יכנס לבית סוהר והוא יצא אדם חדש ומשוקם. בית סוהר הוא אוניברסיטה לפשיעה. אתה נכנס לשם ויוצא בצורה אחרת.

הסטוריה של בית הסוהר

מקורו **באנגליה**, שם התחיל להתפתח כעונש ראשוני. האנגלים פיתחו את בית הסוהר הראשון, לפני כ-200 שנה וקראו לו **פנאופטיקון**. בית הסוהר הוא עגול עם מגדל ושומר, האסירים נמצאים בקומות, השומר רואה את כולם. פה היתרון הוא שהאסיר לא יודע מתי מסתכלים עליו, לכן הם משנים את הנהגותיהם. מבנה מעגלי שבמרכזו ממוקם שומר, כל האסירים פזורים במעגל, כך שבכל רגע נתון הסוהר יכול לראות את כולם, אולם הם לא ידועים מתי צופים בהם. אי הידיעה הזאת מביאה לשינוי התנהגותי. בסופו של יום הפנאופטיקון לא נפתח מעולם. עד היום הוא משמש כמוזיאון.

בארה"ב התפתח שני בתי כלא :

1. **פנסילבניה – שיטת הפרדה.** כל אסיר נמצא בחדר משלו, הוא לא בא במגע עם אף אסיר, הוא לא יוצא לחופשות. לכל אסיר יש חצר פרטית, הוא אפילו יכול לצאת אליה פעמיים ביום. **הוא לא רואה אף אחד אחר.** בלי לדבר, בלי לראות. בסופו של יום, שיטה זו, הביאה לאיבוד השפיות בקרב אסירים.
2. **אובורן – שיטה שקטה.** דגלה בכך שאסירים יהיו ביחד באותו תא, התפללו ביחד, אכלו וישנו ביחד. היה להם איסור אחד, היה אסור להם לדבר אחר עם השני. לא רק שאסור לדבר, אסור גם להסתכל בעיניים, היות וזה יכול לגרום לדבר בלי מילים ולהפוך למרד. מי שדיבר והסתכל בעיניים, זכה לעונשי גוף קשים. **בין שתי השיטות האלו נוצרה "מלחמת השיטות".** אלה שהיו בעד שיטת הפרדה, טענו שאם שמים את האסירים ביחד, אז זה עלול ליצור מרד

אסירים. אלה שהיו בעד השיטה השקטה, טענו ששיטת ההפרדה עלולה להביא למחלות נפש. **מי שניצח** באותה מלחמה זאת השיטה השקטה כי **זה יתר זול**. העלות הכלכלית זה שיקול הרבה יותר חשוב מאשר שיקולים הומניים.

כדי להבין את המונח בית הסוהר כיום חייב להבין את המונח **"מוסד כוללני"** (סוציולוג גופמן): מתייחס לשני מושגים שהם שני מוסדות:

1. בית חולים לחולי נפש בעיקר המחלקה הסגורה
2. בית הסוהר

אלה האב טיפוס של המוסד הכוללני.

ישנם מוסדות כוללניים שהם פחות כוללניים: פנימיות, בית אבות, בית חולים רגיל.

מוסד כוללני:

1. מגודר – לא יכול לצאת ולא יכול להיכנס.
 2. הבחנה מאוד ברורה – בין החוסים לבין הסגל. בין החוסים לבין הסגל, ישנם יחסים של מנהל-מנוהל, במילים אחרות, הסגל הטירון ביותר, זה שאתמול קיבל מדים, הוא **מנהל**. החוסים, גם הותיקים ביותר, הם מנוהלים. זה לא משנה כמה שנים אתה בבית סוהר. המחיצה בין חוסים/סגל היא בלתי עבירה. חוסה לא יכול לעולם להיות סגל. הסגל, במקרים חריגים מאוד, יכול להיות חוסה. (סוהר שהבריח סמים לכלא). גם כשזה קורה, הם לעולם לא יהיו עם יתר האסירים. הם יהיו מוגדרים כ"טעוני הגנה".
- במוסד הכוללני, ההפרדה הזאת מתבטאת בתלבושת שונה. בחיים האישיים, אנחנו כאנשים חופשיים יכולים לשמור על זהות אישית. מתלבשים איך שבא לנו, עגילים, שיער צבוע. אדם שנמצא בתוך המוסד הכוללני, נתון כולו לכללי בית הסוהר. לא אוכל מתי שבא לו, לישון מתי שהוא רוצה, לקום מתי שהוא רוצה, לא יכול לדבר כשהוא רוצה. למעשה, כל העצמאות שלו כאדם מבוגר, הולכת ונפגעת. הולך ועובר תהליך של **"אינפנטיליזציה"** מהמילה אינפנטיליות, הולך ונהיה ילד. למשל, כשאנחנו בני 3 זה לא משנה אם יש רצון לבמבה, זה תלוי בהורים שיקנו אם בא להם. אותו הדבר עם האסירים. ככל שהאסירים נמצאים שם יותר שנים, כך הסיכוי שהם יצאו כאנשים עצמאיים, הולך ופוחת.

סרט – חומות של תקווה.

"המתת האני" – התהליך שעובר אדם בכניסה למוסד הכוללני. כל הזהות האישית שלו נעלמת. שם, זהות ותסרוקת.

יש חשיבות רבה, לדרך שבה החברה מתייחסת למוסד הכוללני. כך למשל, גם יחידות קרביות בצבא, ובמיוחד בטירונות, זה מוסד כוללני. אולם, ההבדל הוא, כשחייל מגיע הביתה, החברה מקבלת אותו בצורה מאוד חיובית ואותה הערכה חברתית מצליחה להתגבר על ההשלכות השליליות של המוסד הכוללני. לא אותו הדבר כשמדובר באסיר, כשהוא מגיע הביתה, הוא צריך להתבייש במדים שלו, זאת פדיחה שיראו אותו עם מדים כאלה, החברה מתייחסת לזה כך. אף אחד לא רוצה לגור לידו ולהיות חבר שלו. לא רק שיש לו את המוסד הכוללני, אין לו את הפיצוי החברתי.

ישנם שני מודלים שמתייחסים להפנמת הנורמות בתוך המוסד הכוללני:

- א. **המודל הלינארי** – ככל שאסיר שוהה זמן רב יותר בבית סוהר, כך הוא יותר ויותר מפנים את ערכי בית הסוהר. במילים אחרות, **יוצא עברייני**.
- ב. **עקומת U** – בהתחלה בכניסה למוסד הכוללני, האסיר עדיין מחזיק בערכים נורמטיביים יחסית, כשהוא מגיע לעיצומו של המאסר, מרכז U, הוא מפנים את ערכי הכלא, אולם, ככל שהוא מתקרב לשחרור שלו, כך הוא חוזר להיות אדם נורמטיבי. למשל: רואים אסירים באמצע המאסר עבריינים לחלוטין, 3 חודשים לפני השחרור מתחילים פרידה מהעולם העברייני ולומדים.

"כאבי מאסר"

מי שתבע מונח זה, זה חוקר בשם סייקס בשנת 1958. במונח הזה הוא התכוון לכאבים נפשיים שאסיר חווה, הוא התייחס לחמישה כאבים כאלה, כאשר למעשה הכל נגזרת של הכאב הראשוני, כל הכאבים נגזרים מהכאבים הראשוניים:

1. **שלילת חירות** – אין מחיר לחופש. זה הכאב הכי גדול שאדם יכול לשאת.
2. **שלילת מצרכים ושירותים** – אתם כאנשים חופשיים, אם בא לכם לקנות משהו, אתם קונים. בבית סוהר זה לא ככה. אתה לא יכול מתי שבא לך לאכול.
3. **שלילת יחסי מין הטרוסקסואליים** – עד המאסר, מרבית האסירים קיימו יחסי מין הטרוסקסואליים. המאסר לקח את האופציה כי יש מין אחד, גברים. כשבית המשפט גוזר עליכם מאסר, הוא לא אומר "אני רוצה שתקיים יחסי מין", אך למעשה אין אופציה. יוצא, שהשלילה הזאת עם הזמן, גורמת באופן טבעי להתפתחות של יצרים הומוסקסואליים ואותו אדם הוא לא הומוסקסואל. העלאת התחושות האלה של אסירים, גורמים להם לרגשי אשם ובלבול זהות בכל הקשור למיניות.
4. **שלילת אוטונומיה** – על האסיר נכפה איפה לישון ומתי, כל האוטונומיה שלו נפגעת.
5. **שלילת ביטחון** – כל הזמן צריך להזהר מאונס, דקירות, מכות. בכלא, אתה כל הזמן חייב לעמוד על המשמר, אסירים מפחדים מאונס, מתקיפות וחבלות. הם לא יכולים לרגע להרפות, כל הזמן צריכים להיות עם עיניים בגב 24/7.

כאמור, אותם כאבים נמנו לפני 60 שנה. אולם נראה שהם רלוונטיים גם להיום, עם זאת ישנם שני שינויים שנועדו להקל במקצת על כאבי המאסר:

1. **קנטנינה** – השק"ם של הכלא. מדובר בחנות, שנמצאת בתוך הכלא, זה בעצם נועד להקל על כאב המאסר השני – "מצרכים ושירותים". יש שם הכל. אבל כדי לא ליצור אפליה, בין עשירים לעניים הסכום שאתה רשם לקנות בקנטנינה הוא מוגבל. בארץ 1500 ₪.
2. **התייחדות** – נועד להקל על כאב המאסר השלישי "יחסי מין הטרוסקסואליים". אולם, לפחות לגבי ישראל, רק אסירים נשואים, או אסירים שיש להם בת זוג קבועה, אשר מבקרת אותם שנתיים בבית סוהר לפחות, רשאים לזכות הזאת. זאת לא זכות, זאת פריבילגיה. שב"ס נותן לך את זה כמתנה. האסירים לא זכאים לפריבילגיה זאת. אם הם מתנהגים לא בהתאם יקחו להם את זה.

3.

30 שנה לאחר סייקס, טוך, אשר מנה כאבי מאסר נוספים:

1. פרטיות – אין פרטיות בכלא. אפילו ללכת לשירותים הם לא יכולים לבד.
2. בידוד – הכלא כשלעצמו הוא נמצא במקום מבודד, מרבית בתי הכלא הם בצבע אפור ורחוק מהעין. הבעיה – מי שנמצא שם, אין לו פרטיות בנוסף לכך הוא נמצא במקום הכי מבודד שיכול להיות.
3. העדר תמיכה – כשלנו קשה, אנחנו מבקשים עזרה. אין בעיה לקבל חיבוק או אוזן קשבת. בכלא, הכי קשה שיכול להיות, הם לא יכולים לבקש עזרה מהאסירים עצמם כי זה יכול להתפרש כחולשה ואסור בכלא להיות חלש, חייב להיות חזק. אתה לא יכול לבקש עזרה מהסגל, כי עזרה כזאת תעמיד אותך בפני סיטואציה של מלשן או משת"פ.
4. היררכיה – בכלא ישנה היררכיה מאוד ברורה. כאשר מי שנמצא עקרונית בראש הסולם, הם הסוהרים, מי שנמצא בתחתית הם האסירים. לאור כך, אסירים מפתחים שנאה, כלפי סגל בית הסוהר לפעמים בהזדמנות הראשונה שתהיה להם במידה ויוכלו, יפגעו בסוהר.

פריסי נותן לנו כאבי מאסר נוספים:

1. יציבות – החיים שלנו פחות או יותר מובנים, הולכים לדעת מה קורה היום ומחר. בכלא, אין דבר כזה יציבות. אתה יודע מתי אתה נכנס אך לא יודע מתי אתה יוצא. לפעמים בכלא אתה צריך לשרוד ולבצע עבירות ולכן אתה יכול לשבת עוד מאסר.
2. שיעמום – ברמת העיקרון, הלזו בכלא הוא:
 - 6:00 ספירה + א.ב. + טלוויזיה
 - 12:00 א.צ. + טלוויזיה
 - 18:00 ספירות + טלוויזיה
 בין לבין, מכות, יחסי מין, סמים מתוך שיעמום. יש קשר מובהק בין שיעמום לאלימות. כל יום קודם לקדמותו וככזה, אין שום משמעות לשבתות וחגים.
3. חוסר וודאות לגבי העתיד – אסיר לא יודע שאם הוא ישתחרר אישתו תחכה לו. אם הילדים שלו יסכימו לקבל אותו, אם ימצא עבודה, חששות מהותיות.
4. פחד מהאונס –

תרבות אסירים

אסיר לא מוותר על שום דבר, אין חינוך בכלא. לכל דבר יש מחיר. גם כשאסיר מקבל "מתנה" כמו סיגריה, ואסיר לוקח את הסיגריה, הוא לא יודע לאיזה חובות הוא מכניס את עצמו. הוא גם לא יודע באיזה דרך הוא יצטרך להחזיר. אחד ההמלצות הכי טובות שאפשר לתת לאסיר חדש, זה לעולם לא להשאל שום דבר. אם מציעים לך אל תיקח. בכלא שולט חוק אחד בלבד, **חוק הגיונגל – החזק שורד!** אין דבר כזה שאסיר מזמין אותך לקטטה ואתה נסוג ממנה, לא הגיוני להגיד "פניי לשלום". אתה חייב להפגין כוחניות. גם אם אתה נפצע או נדקר, זה שווה את זה. בפועל, מי ששולט בתוך הכלא, אלא האסירים עצמם. כאשר תפקידם של הסוהרים, מסתכם בהעברת המשמרת בשלום. בכלא, יש 11 דיברות, אתה לא יכול לעבור אותם, כמו משה רבנו:

1. אל תלשין
 2. אל תתערב בעניינם של אחרים
 3. עשה – תהיה נאמן לאסירים
 4. שלם את חובך.
- אסיר לומד את זה בע"פ, ברגע שהוא נכנס לכלא הוא חייב ללמוד ולעמוד בזה. אם הוא לא יעמוד בזה, הוא צפוי לפגיעות ע"י האסירים. מכנה את האסירים בשמות שמודבקים ולא עוזבים אותם.

אסיר מעולם לא יכול לשבת על מיטה של אסיר אחר, הוא יכול למות מדבר כזה, אין להם פרטיות, המקום היחיד שזה שלהם – זה המיטה שלהם.
אתה לא יכול להעיר על תמונות של אישתו, של אחותו, למה בני משפחתך לא באים לבקר, השכלה וכו'

החיים בכלא מבוססים על ארבעה דברים:

1. סמים – אם הסוהרים נלחמים בזה או לא, תלוי את מי שואלים. האסירים אומרים שמחפשים והקימו יחידה לחיפוש. הסוהרים אומרים שיש.
למה דווקא סמים זה המצרך הכי נפוץ בכלא?
 - א. ראשית, הרבה מהאסירים הם נרקומנים, מכורים לסמים.
 - ב. הרווח הכספי הוא הגדול ביותר.
 - ג. גם אלה שנכנסו נקיים מסמים רוצים לברוח, פיזית הם לא יכולים אז לפחות הסם עושה את זה. "עולם שכולו טוב"..
2. עובדתית, 70%-80% משתמשים בסמים. בגלל שהסמים הם כל כך נפוצים, האסירים ממציאים שמות כדי להסתיר אותם. למשל: אסווד – כינוי להרואין. כשנחשף שינו לגלישטיין.
ת"א-חיפה-ת"א ← כינוי לשימוש בקוקאין.
זרג ← קונדום שממלאים סמים כשיוצאים לחופשה ומכניסים לפי הטבעת.
2. אלימות – אחד הדברים הנפוצים בכאלה זה אלימות. יש כמה סיבות שמעלות את הסיכוי לאלימות:
 - א. אל תלשין – הדיבר הכי חזק בכלא. הדבר שהכי מקרב בין אנשים זה **אויב משותף**. אסיר שמלשין, או חושף את השפה של האסירים שהם מסתירים מהסוהרים, הורגים אותם. אונס, אלימות, דקירות, חרם וכו'.
 - ב. שעמום – קשר מובהק בין שעמום לאלימות.
 - ג. צפיפות – בכלא צפוף. האו"ם קבע תקנות לגבי מרחב בין אסירים. נקבע שהמרחק בין כל אסיר ואסיר הוא 8 מטר רבוע. עם זאת, גם בארה"ב וגם בישראל, המרחב עומד ב-2.3 מטר, 1/3 פחות יותר ממה שצריך. כשצפוף אנשים הופכים להיות אלימים.
 - ד. רעש בלתי פוסק – כל היום הדלתות נפתחות ונסגרות, במקביל יש כריזה, הווליום של מוזיקה, אנשים משתגעים מהרעש הקיים. בנוסף, יש ריח לא נעים. מספיק התלקחות קטנה או מילה לא במקום ויש אלימות.
 - ה. סוג עבירה – ישנם עבירות שלא מקובלות על האסירים. פגיעה בילדים וחסרי ישע(זקנים) לא עוברים טוב בכלא. יש לאסירים אפס סובלנות לזה. האסירים יודעים הכל. יודעים איפה אנשים גרים, על מה הם יושבים, מידע על הסוהרים.
3. מין – מרבית האסירים הם הטרוסקסואלים ונכנסו כאלה, עכשיו זה נגמר. מקיימים יחסי מין אבל לא הטרוסקסואלים.
כאלה אנחנו מכירים שתי תופעות של קיום יחסי מין הומוסקסואלים:
 - א. בהסכמה – הבחנה בין מי שנכנס לכלא כהומוסקסואל ומי שנכנס כשהטרוסקסואל. מי שנכנס כהומוסקסואל, זכה בלוטו. נמצא במקום שהוא לא צריך לריב עם אף אחד, יש לו רק גברים. גישה בלתי מוגבלת. ואכן, מחקרים מצביעים על קיום יחסי מין מאוד מרובה בקרב אותם אסירים.
 - ב. בכפייה – אונס – חשוב לדעת, אין שום קשר בין אונס לבין מין. זה שני דברים שונים לגמרי. נכון שאונס מצריך מעשה מיני אבל האקט הוא לא מיני, זה כוחני, תוקפני, דומיננטי.

- האונס, זה ביטוי הכי קיצוני של השפלת האסיר. עושים את זה לפעמים כאקט חינוכי, נקמני, לא קשור בכלל למין.
- ג. בהסכמה, נפוץ בהרבה בתי כלא בעולם. החריג לכך זה ישראל. יש לזה כנראה מספר סיבות:
- 1) ראשית, 97% מהאסירים הם שייכים לאחת משלוש הדתות שאוסרות יחסי מין הומוסקסואלים.
 - 2) האסירים בישראל סובלים מבורות בכל הקשור למחלות מין.
 - 3) 50% מהאסירים העונש הממוצע שלהם הוא עד שנה. אז כמה כבר צריך להתאפק?
 - 4) אסירים זכאים לביקורים והתייחדויות, הם יוצאים לחופשות ויכולים בזמן הזה לקיים יחסי מין. בישראל, אסיר "שנופל" ומקיים יחסי מין הומוסקסואלים, הוא מגונה ע"י יתר האסירים. כגון: סנדוויץ, נדפק, טפט וכו'.
- ד. לגבי הכפייה, מוכר מאוד בעולם. החריג לכך זה ישראל. כששואלים אסירים מה דעתם על אונס: הם לא מתערבים.
- אסיר שאונס אסיר אחר, זוכה לכינויים גם הוא: זונדה, האכלה.
4. יחס לסגל – אסירים לא אוהבים את הסגל. הם רואים אותם כמי שמנסים לדכא אותם, כמי שמנסה לפגוע בהם ולעשות להם רע. הסוהרים בעצם מייצגים את החברה והאסיר הוא נגד החברה. "זה אנחנו – מולם".
- הסוהרים זוכים לכינויי שמלווים בדהומיניזציה, חוסר הומניות, כשאתה רואה את האדם לא כהומני, הרבה יותר קל לך לפגוע בו. הסוהרים נקראים – מרימים או שולטים, מנהל הכלא נקרא – פאפא. כלא שיש בו סמים נקרא – קולומביה.

נשים

עולם אחר לגמרי. אם נפתח את ספרי הקרימינולוגיה, כל מאמר שמדבר על פשיעה, לא נמצא שם נשים. נשים לא עברייניות, זאת התפיסה החברתית. אולי בגלל זה יש פערים מאוד גדולים באוכלוסיית בית הסוהר. שתי שאלות:

א. האם נשים פחות עבריינות?

ב. האם זכות לענישה קלה יותר?

גם בארץ וגם בעולם, מרבית האסירים הם גברים. מבחינה היסטורית לא היה כלא נשים עד המאה ה-19. במאה ה-19 שהחלו להשתמש במאסר, הכניסו לשם גם גברים וגם נשים. ואכן, התוצאה הייתה אונס של נשים. לאחר מכן הפרידו את הנשים ושמם אותן באגף נפרד, אולם זה לא מנע את פגיעתן מינית, רק שהפעם זה היה ע"י הסוהרים.

מי שהביאה לשינוי של כל התפיסה של כלא נשים, זאת אישה בשם **אליזבט פריי** – טענה, שיש להקים לא אגף נפרד אלא כלא נפרד, מי שצריך להיות סוהר בכלא כזה הן נשים. כך נגיע לשתי יתרונות: א. נמנע פגיעה מינית באותן אסירות.

ב. כשיהיו סוהרות הן ישמשו עבור האסירה, כדמות נשית להזדהות.

הכלא של הנשים שונה משל הגברים בארבעה אופנים:

1. **הפרדה** – בכלא הגברים יש הפרדה מוחלטת בין קבוצות שונות, שחורים לבנים, בארץ זה פחות, בכלא של הנשים כולן מעורבות ואין הפרדה.
2. **אלימות** – גברים אלימים, נשים פחות. אם יש אישה שנוהגת באלימות זה כתוצאה מהלשנה או גניבה שבדר"כ האלימות שפועלת כלפיה היא אלימות מתונה. זה לא דקירה או רצח.
3. **שת"פ עם הסגל** – בעוד שגברים לא משתפים פעולה עם הסגל, הנשים הרבה יותר נוטות לשת"פ שכזה.
4. **מעורבות** – הגברים לא מתערבבים, לא שואלים שאלות על חיים אישיים, אצל הנשים הן הרבה יותר מעורבות.

26.11.17

דמוי משפחה

אצל נשים בשונה מגברים, מוכרת התופעה של "משפחה מדומה". אסירה חזקה, בדר"כ בעלת חזות גברית, שיער קצוץ, סמכותנית. היא "מתחנת" עם אסירה נשית רכה ואימהית והן נשואות/משפחה. כמשפחה יש להן גם ילדים, והן מגדלות אסירות חדשות שהן בעצם הילדות שלהן. הצורך במשפחה הוא הרבה יותר חזק אצל נשים מאשר אצל גברים, זה בא לידי ביטוי בבית סוהר. לעיתים גם יש תופעה של משפחה מורחבת שכוללת דודים ודודות, סבים וסבתות. הסגל, מודע לתהליך זה, ואפילו מטפח אותו. כשהמשפחה מפקחת, זה מייצר את הצורך בסוהרים. גורם ל"שקט תעשייתי". מסתבר שהסיכוי של אישה להשתייך למשפחה זה מצבה לפני המאסר. במילים אחרות, אישה שלא חוותה משפחה או שחוותה פגיעה בתוך המשפחה אז היא בדרך כלל תנסה לחפש חוויה מתקנת במסגרת המאסר, במיוחד כשהיא נידונה לעונש מאסר ממושך. לעומת זאת, אישה שנידונה לעונש מאסר קצר, ויש לה משפחה ביולוגית בחוץ שמחכה לה, הסבירות שהיא תשתייך למשפחה הוא הרבה יותר נמוך. הבעיה היא שאותו אסירה צריכה להשתחרר כי היא הרגישה תלות במשפחה ולא רצתה להשתחרר. סגל בית הסוהר ניסה לשנות את המצב הזה כדי שאסירה לא תחוה את התלות במשפחה. הוא ניסה לטפח את הקשר הביולוגי של האסירה עם משפחתה בחוץ, כדי שזאת לא תיצור תלוי בכלא. במקביל, הורחבו הביקורים של האסירה כדי שהיא תצא החוצה וכך למעשה תפחת התלות במשפחה.

לצד המשפחה המדומה, ישנם גם יחסים לסבים. זה קצת שונה מגברים. מטרת היחסים הלסבים זה לא בהכרח מגע מיני, זה יותר פאן רגשי. הצורך של האסירה בחום ובמגע. יחד עם זאת בדומה לגברים, זה לא הומוסקסואליות רגילה. **זה הומוסקסואליות מצבית – כלומר, בגלל המצב הם כאלה.** בדר"כ עם השחרור מהכלא, חוזרים לקיום יחסי מין הטרוסקסואלים רגילים.

אמהות

זאת סיטואציה כפולה.

1. כשהאסירה נכנסה למאסר שיש לה ילדים קטנים בבית, תינוקות.
 2. כשאסירה נכנסת לכלא ללא ילדים ובכלא הופכת לאמא. (נכנסת בהריון או מהחופש נכנסת להריון).
- ישראל, בדומה להרבה מדינות דמוקרטיות, מכירות בצורך העז שבקשר בין הילד לאמו. אצל גברים זה לא קורה, חווית "כאב המאסר" הוא יותר גדול אצל נשים. אם יש משהו ששובר אישה בכלא זה שהיא רחוקה מהילדים שלה.
- מאפשרים לאישה לגדל את הילד שלה בתוך בית הסוהר, למרבית האסירות יש ילדים בבית הכלא, ממש כמו החיים בחוץ. אולם, כדי שהילד לא יחוה את המאסר, הגיל הזה הוא מטבע הדברים מוגבל, עד גיל שתיים. הטיפול הראשוני של הילד עם האמא אין לו תחליף. זה קשר שמהווה חיזוק לכל החיים, במיוחד אמא מניקה. הילד הוא לא לבד כי 80% מהאימהות הן אימהות.
- אחרי שנתיים הילד יוצא מחזקתה, אם יש אבא ביולוגי בתמונה, ← הוא עובר אליו כי הוא המשמורן. אם אין אב כזה, ← אז האמא של האמא(סבתא), במידה ואין את שניהם ← משפחה ביולוגית אחרת כמו דודים ודודות, אם גם הללו חסרים ← משפחת אומנה(זמני), הילד הוא לא יורש עם אחיהם, תמיד בקשר

עם המשפחה הביולוגי) או במקרה הכי חריג ← אימוץ. (המשפחה המאמצת הם ההורים הביולוגיים לכל דבר, לא יכול לראות את הילדים עד גיל 18, מבחינה משפטית הוא יורש). מאידך גיסא, יש מדינות אחרות בדרי"כ לא דמוקרטיות שהן מסרבות להכיר בקשר של הילד עם אימו, לכן אם היא נכנסת להריון במהלך מאסרה וצפויה ללדת בכלא הן מאלצות אותה לבצע הפלה. אם היא מסרבת השב"ס/המדינה נותנים לה סקציות כמו בידוד ואם גם זה לא עוזר ← מחדירים לה רעל לאוכל כדי שיגורם לה להפיל באופן רצוני. (מדינות ערב, עירק, ערב הסעודית).

ענישה שהיא פחות קיצונית:

עבודות שירות/של"צ(שירות למען הציבור)

עבודות שירות זה עונש מאסר. זה **מאסר**. מי שאחראי עליך זה שב"ס, רק שהמדינה מאפשרת לך, לבצע את המאסר בדרך של עבודות. אם בבוקר אתה לא קם לעבודה או רב עם הבוס שלך, את היתר אתה עושה בבית סוהר, הולך לשם אוטומטית במידה ומסרב להגיע לעבודות שירות. אי אפשר לקבל עבודות שירות למעלה מ-6 חודשים. זה הזמן המקסימלי במדינה שלנו. אסיר מבצע עבודות בימים ראשון-חמישי, בין השעות 00:16-00:08 כמו משרה מלאה. למדינה זה הכי טוב, לא די בכך שהיא לא מוציאה כסף על אסיר, (8,800 ₪), הכסף של העבודה שלו הולך לחזקתה של המדינה. של"צ זה לא עונש. זה ההבדל המהותי בין עבודות שירות לשל"צ. של"צ זה הליך טיפולי שמוטל על נאשם. לאסיר ניתנות שעות לביצוע, במקום מסוים, מתנ"ס/בי"ח וכו'. הוא עושה את זה עם ק' המבחן שלו. הוא מגיע מתי שהוא קובע, זה לא כמו עבודות שירות כל יום, זה כמה פעמים בשבוע/שבועיים ויש לו זמן מקסימלי לבצע זאת. היה והוא לא ביצע את השעות, אז לבימ"ש יש סמכות להחזיר אותו לדיון נוסף ולגזור עליו עונש חדש.

מאסר על תנאי

כשבימ"ש גוזר על הנאשם עונש של מאסר, אולם האדם לא מרצה זאת עכשיו אלא אם תוך תקופה מסוימת בישראל עד 3 שנים, האדם שב ומבצע את אותה עבירה. כדי להימנע מסיטואציה שלא ניתן יהיה להפעיל את המאסר על תנאי, בגלל שהעבירה לא זהה בדיוק, הרי שבתי משפט מרחיבים את היריעה וכוללים מגוון רחב של עבירות דומות. למשל – אם גנבתי אז בימ"ש יטיל עלי מאסר על תנאי על כל עבירת רכוש. כל דבר שקשור לרכוש יכנס לזה. אם הרשיעו אותי ונתנו לי מאסר על תנאי על מעשה מגונה, בימ"ש ירשיע על כל עבירת מין. אם בכל זאת מדובר בעבירה שהיא שונה שאין שום קשר, סמים ומין, לא ניתן להפעיל מאסר על תנאי. ככה ניתן למעשה למצוא נאשמים, שהם הרבה פעמים מגיעים לבימ"ש, שתלויים ועומדים נגדם מסי גדול של מאסרים על תנאי, בעבירות שונות: מין, רכוש, תקיפות שוטרים, סמים וכו'. כאשר מגיע המקרה השני של הפעלת מאסר על תנאי – בו בימ"ש צריך להפעיל מאסר זה, האם הוא מחויב? **במדינת ישראל הכלל הוא** – כאשר נאשם מפר את התנאי בימ"ש מחויב להפעיל את המאסר על תנאי בלי שיקול דעת. (סעיף 55 לחוק העונשין – יש מקרים חריגים ביותר בהם מוסמך להאריך את המעצר. בדרי"כ מקרים של סמים שבן אדם פורץ לגנוב ולמכור לסמים). מטרת המאסר על תנאי – זה כדי להקל על מספר האסירים. כלומר, להפחית את מספר המאסרים בפועל. יש צפיפות נוראית בבית סוהר, בואו ניתן מאסר על תנאי על מנת להפחית. מה שקרה בפועל, לא זו בלבד שמספר המאסרים בפועל לא צומצמו, יתרה מכך, הם הורחבו. **למה** – כי שופט שמטיל עליך מאסר על תנאי, הוא בדרך כלל מטיל עונש מאסר ממושך יותר מאשר הוא היה מטיל

עליך מאסר בפועל. אתה נשאר חופשי אז לא אכפת לו להטיל מאסר על תנאי ארוך.
30% מהנאשמים מפרים את התנאי ונכנסים לעונש מאסר הרבה יותר ארוך. ירינו לעצמנו ברגל עם המאסר על תנאי.

****מאמר קליון ברייטוויט**

הוא מדבר על כלון או על ביוש כאלמנט מרכזי בענישה. לגישתו, חברות שהינן בעלות שיעורי פשיעה גבוהים הינן חברות שהאלמנט של הביוש שהוא הבלתי פורמלי, פחות דומיננטי אצלם.
כשאדם מתבייש במעשים שלו, הוא פשוט לא יעשה אותם. לא בגלל שהוא מפחד מעונש, אלא שהוא מפחד לאבד את היוקרה שלו בעיני הקרובים לו. יחד עם זאת, הביוש יכול להיות גם הרסני, וזאת אם הוא לא ישלב את האדם מחדש בחברה.
ענישה פורמלית היא לרוב הרסנית כי היא יוצרת סטיגמה שלילית כלפי האדם. היא מכימה אותך בכתם של עברייני ולא משלבת אותך מחדש בחברה, הביוש כן עושה את זה.
ההבדל בין ביוש לבין ענישה שענישה מובילה לציות בכפייה, בעוד שביוש מוביל לציות מרצון.
אצל האנשים האלמנט הבלתי פורמלי הוא הרבה יותר משמעותי.
איך וכיצד פועל הכלון – הביוש?

1. בילדותנו כאשר עשינו מעשה רע, זכינו לגינוי שלילי ולעונש. החשש מעונש גרם חרדה לפני ביצוע מעשה.
2. בשלב אחרי אותה התנהגות מקושרת גם למילים שליליות כמו "ילד רע", "שובב", ולעיתים די במילים האלה כדי לגרור חרדה. כך מתפתח המצפון. לעיתים המצפון של כולנו מאכזב אותנו ואנחנו זקוקים במרכאות לקורס רענון, בשביל זה יש לנו את הענישה הפורמלית.

רכילות

אחד האמצעים הכי חזקים כאמצעי פיקוח.
בחברות בעלות שיעורי פשיעה נמוכים, הנן חברות שכן דוחפות את האף לענייניהם של אחרים, שכן מדברות שכן מתערבות ומדברות מאחורי הגב. אנשים באופן טבעי, לא רוצים להיות מוקד לרכילות, בשיחה ברכילות שאנחנו משתתפים בעצמנו על מישהו אחר, אנחנו רואים איך אנשים יכולים לאבד את המוניטין שלהם את היוקרה שלהם, בגלל הרכילות. בהתאם, אנחנו יודעים לשנות את ההתנהגות שלנו, כדי לא להיות מוקד לרכילות. אנחנו לומדים את התרבות.
עם זאת, ישנם אנשים שמעבר לביוש וכלון הכוונה, שהם לא מסוגלים להרגיש ביוש וכלון, או פגיעה מצפונית, אלה הם הפסיכופתיים. כלפיהם נראה שאין מנוס, אלא להשתמש בענישה פורמלית.

סמים

ההגדרה של המונח סם היא לא פשוטה. כל אחד מגדיר סם באופן שונה. למרות שההגדרה למונח היא בעייתית, מרבית החוקרים סבורים שהסם הינו כל חומר כימי או טבעי שמשפיע על המבנה או על התפקוד של כל בעל חיים או אדם. – ההגדרה שמקובלת. כל חומר – יכול להיות טבעי ויכול להיות סנתטי. חייב השפעה על מבנה או תפקוד – אקמול, משכך כאבים, מוריד חום.

אנחנו רוצים להאמין שהיחידים שעושים שימוש לרעה בסם, שלא לצורך רפואי, זה רק בני אדם. יש מיתוס של אנשים, "סם קל לכן אני משתמש". סתם מיתוס משתי סיבות:

1. ראשית סיבה משפטית. החוק לא מבחין בין סם קל לקשה, סם הוא סם. ההבדל היחיד זה אם הוא מותר או אסור. אם הוא בפקודה אז הוא אסור.
2. הסיבה המהותית – זה איך אנחנו מגדירים סם קל או קשה? אם אני מגדיר סם קשה, כסם שגורם להכי הרבה מוות בעולם זאת הגדרה טובה? אז זה הניקוטין. הסיגריות גורמות למוות של למעלה מ-360 אלף בני אדם כל שנה. במרבית המקומות זה בכלל לא מוגדר כאסור. הגדרה אחרת יכולה להיות סם אסור על פי חוק, הרואין אסור על פי חוק אז הוא קשה – גם הגדרה הזאת אינה נכונה.

מושגי יסוד

1. **תלות פיזית** – הכוונה, שאדם מפסיק להשתמש בסם הוא חווה "תסמונת גמילה", מה שמכונה – **קריז**. כאבים בלתי פוסקים, הקאות, פרנויה, אתה רוצה למות, סמרטוט. כשאתה לוקח את הסם שאתה מכור אליו, זה בשנייה עובר. לכן זה מאוד קשה להיגמל מסם.
2. **תלות נפשית** – לעבור את התלות הפיזית זה קל. תוך עשרה ימים מתנקים מהסם, אין לך סמים בדם. הקושי האמיתי זאת התלות הנפשית. הכוונה, כמיהה לסם. זה הגעגוע לסם, לתחושה. יש לאנשים האלה "דודא". כל אדם שנקי ולא משתמש בחיים הוא אומר בדיוק כמה זמן הוא נקי. כל יום זאת מלחמה. הם עד כדי כך מפחדים ויודעים שהם בסכנת נפילה. 96% מהאנשים חוזרים.
3. **סבילות** – הכוונה, שהגוף או המוח, כבר התאזן עם הסמים ולכן כדי להרגיש את אותה חווית ריגוש, צריך לעלות את המינון כל הזמן.

שלושת אלה ביחד = התמכרות!

כלומר, רק שלושת אלה מתקיימים ביחד בו זמנית, האדם מכור לסמים. *כשאתה מפסיק לעשן אתה לא חווה קריז. בגלל שהנתון של התלות הפיזית חסר, זה לא נקרא התמכרות. זאת התמכרות במונח הנפשי של המילה.

ישנם מאוד מעט סמים שאפשר להתמכר אליהם פיזית. למרבית הסמים לא מתמכרים. להרואין מתמכרים בכל צורה אפשרית. אלכוהול גם. אולם, כל יתר הסמים, כן.

משפחות סמים

נוהגים לחלק לארבעה קבוצות שונות:

1. **מדכאים/מרדמים – הם מדכאים את מערכת העצבים המרכזית ולרוב הם משמשים כמשככי כאבים. למשל, אקמול, אדויל וכו' נקרא ככה.**
 - א. **הסם המדכא הנפוץ ביותר בעולם הינו אלכוהול**, אחד מהסמים הכי מסוכנים שיש. מבחינה תרבותית אנחנו לא יכולים לחשוב על שום אירוע ללא אלכוהול. האלכוהול כסם מדכא, הוא מדכא עכבות(עיכוב) ובגלל זה בדר"כ אנשים נוטים לבצע התנהגויות שהם לא היו מעזים לעשות אותם שהם לא תחת השפעת אלכוהול. כשהאלכוהול מגיע ל 0.1% בדם, האדם מוגדר כשיכור. שמגיע ל 0.5% אדם מאבד הכרה. איבוד ההכרה הזה הוא חשוב מאוד, כשזה מגיע ל 0.55% אתה עלול למות מעודף אלכוהול. בגלל שאלכוהול הוא מרדים, הרבה פעמים רואים בו "סם אונס". יש קשר מובהק בין אלכוהול לבין **אלימות**. הקשר הזה קשור בפן הביולוגי, כשכמות האלכוהול היא גבוהה ← הסרטונין (חומר במוח) יורד, אדם נוהג באימפולסיביות. אולם, אי אפשר לשלול את האלמנט הפסיכולוגי. כמה אדם צריך לשתות כדי להיות שיכור? שאלה הכי לא רצינית שיכולה להיות. זה תלוי בהמון משתנים. גבר או אישה, שמן או רזה- אלכוהול נספג יותר באחוזי שומן גבוהים, רגיל לשתות או לא רגיל לשתות, תלוי אם אתה מצפה להשתכר או לא מצפה להשתכר, אם אכלתם או לא אכלתם לפני, כמות גבוהה של אלכוהול סופגת יותר אלכוהול. אלכוהול קשור באופן מובהק לפעילות הכי מסוכנת. בארה"ב 30% מהמעצרים – אלכוהול. 35% מתקיפות חמורות – אלכוהול. 40% ממקרי האונס – אלכוהול. 90% מתאונות דרכים קטלניות – אלכוהול. **אבל אלכוהול זה בכלל לא סם (אירוניה)**. למה לא הופכים אותו לאסור? הרבה פעמים אם סם מוגדר כמותר או אסור, זה בכלל לא פונקציה של השפעה, אלא שיקולים פוליטיים ומדיניים, כלכליים.
 - ב. **G.H.B** – זה הסם שמוגדר כסם אונס, אבקה חסרת צבע וטעם, מתמוסס בקלות בנוזל ולכן קשה מאוד להרגיש בו. אומנם, אם שמים אותו רק במים אז הוא מלוח. בתוך משקה ממותק אי אפשר להרגיש בו. אנשים עושים שימוש בסם הזה כי הוא מרדים מאוד ברמה שלא זוכרים שום דבר, מאבדים הכרה ולא מסוגלים לזכור שום דבר מהרגע שלוקחים את הסם הזה. עושים שימוש בסם זה כי תוך 12 שעות אין לו שום זכר במערכת הדם. זאת הסיבה שפעם אחת לא הגוש ניסיון אונס או אונס בשימוש G.H.B למרות שהערכת המשטרה שיש בכל סוף שבוע יש כ-20 מקרים. הסכנה שטמונה בסם הזה, זה שניתן בקלות לעשות אותו בבית. בפורומים ניתן לראות כיצד מכינים אותו. בגלל שנערים עושים את זה אז הם חסרי מודעות.
 - ג. **הרואין** – מופק מפרח הפארג, זה נראה אבקה לבנה שמוהלים במים ולימון, מחממים ומזריקים. ההזרקה הראשונה זה לוריד ביד, עם הזמן הורידים נעלמים כי פוגעים בהם, לכן מחפשים תחלופה ומזריקים בכל מקום אחר שיש בו וריד. הסם הזה מכונה "**סם המוות**", הסם הכי קשה שיכול להיות, ממכר מכל בחינה אפשרית. כשאתה מכור לסם הזה, אתה תעשה הכל להשיגו. תפרוץ בתים, תגנוב מאמא או מאחותך. יש לציין שבשימוש ראשוני, אתה לא מתמכר. לא רק שאתה לא מתמכר, הרואין הוא הכי גרוע לשימוש ראשוני. בחילות, הקאות וכו'. גם אחרי שימוש שני ושלישי אתה לא מתמכר. כדי להיות מכור לסם הזה, אתה צריך לפחות 30 ימים רצופים. ברגע שאתה מכור, אתה מכור טוטאלית – חתונה קתולית לנצח. גם אם אתה נגמל פיזית, הדודא היא כל כך חזקה שהיא רודפת אותך לנצח.

חיילים שנפצעו קשה מאוד במלחמת העולם הראשונה והשנייה, נתנו להם מורפיום. חיילים שלא מתו, המשיכו לדרוש מורפיום. הבינו שאנשים התמכרו למורפיום, פיתחו את ההרואין כתרופה והוא יוצר התמכרות חזקה יותר.

כשאתה מכור מה מרגישים? – כשאתה מזריק 60 שניות הראשונות הן סוג של חוויה, בספרות קוראים לזה מעין "אורגזמה". אחרי דקה, נכנסים למצב "צלילה" ואתה נשאר שם בין 6-8 שעות. אין כאב, רעב, צמא, דחף מיני אין מחשבות שליליות והכל נקי. המצב הכי קרוב לעובר שאדם יכול להיות בו. אחרי שמונה שעות של צלילה, אדם נכנס לקריז. קריז – תסמונת הגמילה ויש רעידה ועצבנות, כל 8 שעות אתה חייב את המנה שלך. הסם הזה, בגללו בדר"כ מגיעים למקרי גמילה מסמים. הרואין ואלכוהול הם הסמים הכי עיקרים לנפגעי סמים.

2. מעוררים/ממריצים – הם נקראים מעוררים כי הם ממריצים את מערכת העצבים המרכזית. זה מעורר כי זה מחזיר חמצן למוח. כשיש חמצן במוח יש תחושה של "היי". – למעט הקראק כל הסמים במשפחה הזו, הם לא ממכרים. התמכרות כולל 3 קריטריונים ביחד. קריז אין בכל הסמים, למעט הקראק.

- א. קוקאין – מופק מצמח הקוקה. האינדיאנים גידול שלועסים את הקוקה אפשר לטפס בקלות על הרים. הפיקו ממנו את האבקה הלבנה.
נקרא סם העשירים, כי מנה נעה בין 800-500 ש"ח, בני נוער פחות עושים בו שימוש בגלל הכסף. במצב טהור ונקי שלו בלי ללכלך אותו הוא נקרא **קריסטל**. מבחינת חוויה סובייקטיבית הסם גורם לתחושה של הי מאוד גבוה, התעלות רוחנית והעלאת התשוקה המינית, לכן משמש הרבה פעמים כסם פיתוי כי אתה חד. זה לא אומר שהוא חסר תופעות לוואי, הוא יוצר במהלך הזמן עם שימוש ממושך, תחושה של נימלולים (נמלים) בעור בידיים, תחושה דומיננטית מאוד שהם חייבים לקחת סכין ולהוציא את הסמים האלה. לכן הפראנויה היא מאוד נפוצה, אתה הוזה.
- ב. קראק – הנגזרת של הקוקאין. מכינים אותו מקוקאין אבל הוא מלוכלך, מעורבב עם דברים למשל סודה לשתיה והמונייה(רעל). את כל הסמים, סוחר רוצה שתחזרו אליו, לכן מוהלים את זה בדברים רעלנים.
הקראק נלקח בדר"כ בצורה של עישון, הוא סם מעורר, תחושה של היי מאוד מהיר ודאון מאוד מהיר. אחרי שבוע, אתה מכור טוטאלית כמו הרואין.
- ג. אקסטזי – מכונה גם "סם המסיבות", צורתו בכדורים צבעוניים, נפוץ מאוד בקרב בני נוער, אולי בגלל העלות הנמוכה יחסית. הסם גורם לאנרגיות מאוד גבוהות אבל החסרון שלו שהוא גורם לייבוש ומעלה את הטמפי' של הגוף, לכן, זאת לצד פעילות גופנית של מסיבה, הייבוש הוא מאוד נפוץ. אנשים שמגיעים מוכנים מגיעים עם תיק למסיבה עם מים והם שותים על מנת לא להתייבש.
- ד. סטרואידים – בשימוש הראשוני שלו הוא נעשה כלפי ילדים שלא התפתחו, זקנים שאיבדו יכולת שרירית, אנשים עשו בזה שימוש בהתחלה לצורכי תחרות של בעלי חיים, מרוצים סוסים וכלבים. שימוש מצד אחד הוא מעלה מסת שריר מצד שני הוא מונע המון תופעות לוואי של חד"כ כמו פציעות, התאוששות מהירה מאוד, זה עושה אותך סופרמן. אולם, זה לא אומר שאין לו חסרונות. הוא גורם לשיעור יתר לצמוח בכל מיני מקומות, משבש את מערכת השלד, זה פוגע באונות גורם להיפוטריציה, מזיק לכליות ולכבד.
- ה. רטלין – רטלין זה סם מעורר. הוא כמו אקסטזי, אולם, אין לו את אותן אפקטים. כשמדובר באנשים שסובלים מהפרעת קשב וריכוז שמלווה בהיפראקטיביות LDHD אותם זה מדכא – רק אותם!

1. קפאין – סם מעורר. הרבה פעמים קפאין נמכר כשורף שומן, זה נכון הוא שורף שומן אבל בוא נאמר את כל האמת. הפעילות הפיזיולוגית הראשונית שעליה הוא משפיע, זה על עוררות מערכת העצבים המרכזית. נס הרבה יותר חזק מקפה שחור, קפה שחור רגיל הגרגירים נמצאים למטה. הפעילות השנייה שעליה הוא משפיע זה מערכת השתן. הוא משתן. השלישי שהוא הכי מינורי זה שריפת שומן. אולם, כדי שזה ישרוף שומן יש לעמוד בכמה קריטריונים מצטברים:
 - (1) גמילה מקפאין 5 ימים לפני, אם לא אין זה אפקט.
 - (2) גם כאשר נגמלתם, אסור לצרוך אותו עם סוכר ועם חלב. כי גם סוכר וגם חלב יש בהם חומר שמדכא שריפת שומן.
3. הזיוניים – נקראים גם הלוציגניים כי הם יוצרים הזיות. בן אדם שלוקח את הסם הזה מאבד קשר עם המציאות.

כאמור, יוצרים הזייה, משנים את התודעה.

א. LSD - נראה כמו בול או קרטון, שמים אותו על הלשון, הוא מתמוסס בקלות 20 דק' הראשונות אין שום חויה. בין 20 דק' לשעה יש יובש בפה, כעבור שעה מתחילה החוויה הגופנית. המוח משנה את כל תפיסת המציאות, אפשר לראות דמויות שלא קיימות, לחשוב שיש לך יכולות שהן מעבר ליכולות שלך כמו למשל לעוף. חוויה שמשפיעה כ-12 שעות. זה סם שהוא באמת מסוכן:

 - (1) אם הטריפ הוא טוב, אתה חושב שאתה חלק מבריאת היקום, יש לך יכולות אלוהיות. אם הטריפ הוא רע אתה יכול לחשוב שהאנשים הקרובים אליך הם מסוכנים.
 - (2) החומר משפיע עליך כשהוא נמצא במרכז התא – במוח. מרביתו מתפוגג כעבור 12 שעות ואז אתה לכאורה חוזר לעצמך. אולם, שרידים של הסם נדבקים לדפנות התא בגלל השומן, הם יכולים להישאר שם מספר חודשים. כעבור מספר חודשים, הם יכולים לשוב שוב למרכז התא ולהשפיע עליך, זה נקרא הבזק זיכרון. מי מבטיח לכם שבזמנים לא מתוכננים לא יהיה לכם הבזק זיכרון רע?
 - (3) סכיזופרניה – מחלת נפש שהיא יכולה להיות גנטית, אף אחד לא יודע. המחלה לא בהכרח חייבת להופיע לילדים. המחלה לא רציפית. אפשר לגרום להתפרצות המחלה, כשעושים לא ניתן להחזיר את הגלגל לאחור.
- ב. קנביס – באופן גס הסם שמופק מהצמח הזה, הוא החשיש או המריחואנה. יש לזה הרבה כינויים. בדרי"כ המריחואנה מופקת מעלים, העלים בצבע ירוק לכן נקרא גם ירוק. החשיש מופק בדרי"כ מהתפרחת, התפרחת היא חומה וזה נקרא חום. החומר הפעיל בקנאביס זה החומר שיוצר את התחושה של היי THC. כאשר המריחואנה מכילה כמות פחותה יותר של THC. כשקונים מריחואנה ברחוב בישראל, הכמות THC היא נמוכה ביחס למריחואנה הרפואית שהיא הרבה יותר חזקה. לגבי הסם הזה יש הכי הרבה מחלוקות, ההשפעה שלו מתחלקת לשני סוגים:
 - (1) אקוטית עכשוויות – אין מחלוקת. זה פוגע בדרי"כ לזיכרון לטווח הקצר, בדרי"כ מי שמשתמש בקנאביס – מה אמרתי? פוגע במוטיבציה לבצע את הדברים העכשוויים.
 - (2) כרונית – יש מחלוקת. אני משתמש 10 שנים מה קורה לי? לפני שנכנס למחלוקות, הבעיה שמחקרים הם בעייתיים.
 - (3) מנגד ←
 - (4) שיגעון. טענה שהייתה מאוד נפוצה בשנות ה-20 ו-30 בארה"ב. סרט שמראה את הקשר בין אלימות לזנות.

5) פיריון – טענו שזה פוגע בתאי הזרע של גברים וביכולת של נשים בפיריון שלהן, מזיק לעוברים.

מנגד לכך – מגברים לא נמצאה שום ירידה ביכולה הזרע כתוצאה מקאנביס. לגבי נשים בהריון – אין ספק שלא צריך להשתמש בסמים בעת הריון, במיוחד ב3 חודשים הראשונים. אולם, אם בכל זאת השתמש בקאנביס בחודשים הראשונים להריון, במחקר שהתבצע על 65 אלף נשים, לא נמצא שהשימוש בקאנביס הביא לסכנה גדולה יותר מאשר נשים שלא השתמשו כלל.

6) מוטיבציה – פוגע במוטיבציה. תסתכלו על אנשים שמשתמשים לאורך זמן בכמות גדולה, בדרי"כ המוטיבציה שלהם לבצע פעולות היא נמוכה יותר. אולם, זה התרנגולת והביצה. לא ניתן לדעת אם כתוצאה מהקאנביס נפגעה להם המוטיבציה או שמא אנשים שהם חסרי מוטיבציה פונים יותר לקאנביס.

קנאביס זה סם חברתי – טעם נרכש, לומדים להנות ממנות. מעטים נהנים ממנו בשימוש ראשוני. הסם משמש כסוג של תבלין, הכוונה שהוא מעצים רגש קיים. אם המצב רוח הוא טוב או רע, הוא מעצים את המצבי רוח. מרבית המשתמשים בו, עושים זאת על רקע חברתי. יחד עם זאת יש קבוצה קטנה של 5% שעושים בזה שימוש כפייתי שהם מעשנים מבוקר עד לילה, נקראים סטלנים. יש לציין שגם בקבוצה הזו, היא בדרי"כ מתויגת באופן שלילי ע"י המשתמשים עצמם.

למה להתיר סמים בחברה :

נגד	בעד
מוסר. אם נתיר סמים, מה זה יאמר על המוסר שלנו? טענות ממחנות שמרניים.	עלות. כשהסם הוא לא חוקי, אז למעשה מי שמוכר אותו מסתכן, אם הוא מסתכן, הוא חייב להעלות את המחיר. אם המדינה תתיר את הסם הזה, העלות של הסם יהיה נמוך יותר.
מדרן חלקלק- אם אני אתיר קנאביס אז הם יעברו גם להרואין. יעבור לסמים קשים יותר. לחפש ריגוש חדש. 97% ממשתמשי קנאביס, נשארים בקנאביס ולא עוברים להרואין. אולם, מבין אלה שעושים הרואין, הם התחילו בקנאביס.	רכיבים. כשהסם לא חוקי, ואני קונה מהסוחר ברחוב, אני לא יודע עם מה הוא מערבב. אם המדינה תמכור – זה לא יכיל רעל.
נזק גופני – פוגע למחלות ונזק בגוף.	תיוג. כשהסם לא חוקי – כל מי שמשמש בו הוא עבריין. המדינה מתייגת אחוז גדול מאוד של אוכלוסייה, כעבריינית.
	חוק ללא שיניים. היום קנאביס אסור על פי חוק, שימוש עצמי אסור. אין אכיפה, המדינה לא מגישה כתבי אישום.

4. נדיפים – אדם שואף אותם, את האדים שלהם.

דבק מגע, אציטון, גז מזגנים וכו'. למעשה, בהשפעה האקוטית והעכשווית של הסם הזה, זה גורם לתחושת אופוריה מאוד גבוהה. בהשפעה הכרונית, זה גורם לפגיעה מוחית. שימוש ממושך פוגע במוח. הסכנה שתמונה בזה היא בדרי"כ עקיפה ולא ישירה. לטפס על גגות לשאוף גז מזגנים.

סמים וענישה

כל שיטת משפט מתייחסת לסיטואציה של שכרות, דהיינו, שכתוצאה משכרות, האדם ביצע עבירה פלילית. בסיטואציה הזו אנחנו מתייחסים לשני מצבים:

1. שאדם מבצע התנהגות שהיא מותרת על פי חוק אולם היא אסורה תחת השפעת סמים. לדוגמא: נהיגה. הנהיגה מותרת, אסור לנהוג כשאתה תחת השפעת סמים. סעיף 93 לחוק העונשין – אוסר על נשיאת נשק כשאדם הוא תחת השפעת סמים. סעיף 27 לפקודת מסילת ברזל – אדם לא יפעיל קטר כשהוא תחת השפעת אלכוהול. ההגיון ברור – **השכרות מונעת מאיתנו את הזהירות המחייבת לנהוג באותם מצבים.** שאדם מבצע התנהגות פלילית כשהוא תחת השפעת סמים. 2. לדוגמא: תקיפה. אונס. ארז אפרתי המאבטח של הרמטכ"ל, ביצע אונס תחת השפעת סמים. אצלנו בחוק העונשין, שכרות מופיעה בסעיף 34 ט'. סעיף זה עושה הבחנה, בין שני סוגים של שכרות.
 - א. שכרות מלאה – הכוונה מבחינת משפטית, כתוצאה מנטילת הסם או אלכוהול, האדם היה חסר יכולת של ממש להבין או להימנע מהמעשה.
 - ב. שכרות חלקית – כתוצאה מנטילת הסם, האדם לא היה חסר יכולת של ממש, להבין או להימנע מהמעשה, אלא שכתוצאה מנטילת הסם, האדם לא היה מסוגל להבין או להבחין בפרט מסוים מיסודות העבירה.אצלנו בשני המקרים, עקרונית, אדם שמצוי בשכרות מלאה או חלקית ינהה מפטור מאחריות פלילית. אולם, למה בכל זאת כן נטיל עליו אחריות – בגלל **פעולה חופשית במקור**. מתייחסת לשני שלבים שונים:

- א. שהאדם בחר במודע להיכנס למצב של שיכרות.
 - ב. הוא ביצע עבירה פלילית שהוא לא היה במודעות. (חסר יסוד נפשי).
- בגלל שבשלב הראשון האדם הכניס עצמו במודע למצב של שכרות, הרי שאנחנו נטיל עליו אחריות גם בשלב השני למרות שהיה חסר יסוד נפשי.

הסיטואציה היחידה שבה אדם יזכה לפטור מאחריות פלילית זו הסיטואציה שבה נטילת הסם נעשתה שלא בהסכמתו ו/או מודעתו. הסיטואציה הקלאסית – סם אונס. בהקשר הזה ניתן לומר כי הכלל במשפט הפלילי הוא לא קיימת עבירה פלילית בלי כוונה פלילית. כלומר, נדרשים למעשה שני יסודות מצטברים:

1. הרכיב ההתנהגותי – אקטוסראוס. – העבירה הפלילית שבוצעה. גניבה – הושטת היד לכיוון המחשב.
2. היסוד הנפשי – מתחלק לשלוש רמות:
 - א. כוונה

ב. פזיזיות – התעלמות מכוונת

ג. רשלנות – שלא צפית אבל אדם סביר היה צופה.

כשאדם מבצע עבירה שהוא במצב של שכרות הרי שרכיב ההתנהגות קיים אבל היסוד הנפשי חסר. אז לכאורה חסר יסוד נפשי. אולם, אדם הכניס את עצמו מרצון לסיטואציה הזו הרי שהוא יהיה אחראי.

איזה עונש ניתן להעניש עונש מישהו שהוא תחת השפעת סמים?

אלכוהול – סם חוקי

אלכוהול מותר לשתות, אבל אסור לשתות תוך כדי ביצוע פעולות מסוכנות. הפעולה הכי נפוצה בהקשר הזה, זו נהיגה בשכרות. סעיף 62 לפקודת התעבורה, קובע שכאשר אדם נוהג שהוא במצב של שכרות, עונשו מאסר או קנס.

מאסר או קנס – כשהמחוקק כותב את המילה **או** זה לא באמת או, זה ו. אפשר להטיל מאסר, קנס, גם וגם.

אולם, לרוב שמדובר בעבירה ראשונה לא מכניסים את העבריין לבית סוהר. אלא אם כן הוא הרג מישהו. אולם, מעבר לקנס או מאסר אם נמצאת נוהג בשכרות בימ"ש יפסול את הרישיון לתקופה שלא תפחת משנתיים ימים. במילים אחרות, אין שיקול דעת בבימ"ש הוא לא יכול לשלול פחות משנתיים. **זה משהו שמאיים מאוד על נהגים.**

כמה כמות של אלכוהול אני צריך לשאת בגופי כדי להיות מוגדר כשיכור?

1. עד 29 בנובמבר 2005 שיכור היה מוגדר כמי ששוטר או אדם חיצוני אחר יכול היה להתרשם על סמך התנהגותו כי הוא שיכור. – רק התרשמות קובעת שכרות. הבעיה הייתה, יכול להיות שיש לך רק ריח של אלכוהול אבל לא שתיתם מעט. אתם עדיין מוגדרים כשיכורים ולכן החוק שונה.
2. נקבע ששיכור הוא מי שנושא בדמו 240 מק"ג (מיקרו גרם כוהל) בליטר אוויר נשוף.

פס"ד עוזרי מלכה

מלכה בחורה צעירה בת כ-24, יצאה לבלות במועדון בירושלים, 4:00 לפנות בוקר נעצרה ע"י המשטרה ביציאה מהמועדון. בבדיקה ינשוף שנעשתה לה, מצאו בגופה 315 מק"ג. אולם, כשהוגש נגדה כתב אישום לענייני תעבורה בירושלים, הסגור שלה העלה טענות כנגד קבילות הינשוף והוא הוכיח, שהינשוף לא אמין. בימ"ש, קבע וקבע שכל עניין הינשוף הוא בעייתי ואי אפשר לסמוך עליו. השופט אברהם טטנבוים.

בימ"ש אומנם לא ביטל את הינשוף אולם הוא קבע, שהרף לנהיגה בשכרות הועלה ל**400 מק"ג**. עוזרי מלכה זכאית. ואכן, הוגש ערעור עוד באותו יום, בימ"ש המחוזי קבע שכל קביעותיו של בימ"ש קמ"א הקודם – הינן מקצועיות ונכונות וחזקה שהיא שקל את כל השיקולים הרלוונטים. **אולם**, הרף של ה**400** מק"ג הוא גבוה מידי. ואי לכך, **בימ"ש המחוזי מפחית ל**290 מק"ג**.** עוזרי מלכה, שיכורה. עוזרי מלכה זה רק דוגמה אחת, מה שמשנה זה רק מה שיש עכשיו בחוק – **מה שקורה היום** ← מצד אחד יש את החוק שקובע **240 מק"ג**. מצד שני יש לנו פסיקה של מחוזי ← שקובעת **290 מק"ג**. (לא הוגש רשות ערעור לעלון) לכל אין לנו תקדין.

מחוזי מול חוק ← אם יש מישהו **270** ← לא שיכור לפי מחוזי. כן שיכור לפי החוק.

לכן, בגלל הבעייתיות הזו יש לקונה של החוק מול הפסיקה ← **המפכ"ל קיבל החלטה להתחיל לאכוף את הנהיגה בשכרות רק **290 מק"ג**.**

מה לגבי סמים אחרים?

מה לגבי סמים אחרים שאינם אלכוהול ולאוו דווקא נהיגה בשכרות, שימוש בקנביס אקסטאזי וכו'?

פקודת הסמים המסוכנים עושה הבחנה בכמה סוגים שונים של שימוש:

1. **שימוש או החזקה עצמית.** זה לא משנה איזה סם. קובעת עונש של עד 3 שנות מאסר. ברור שכל סם שונה בכמות שלו מבחינת הגדרה של שימוש עצמי. כך למשל קנאביס, שימוש עצמי זה עד 15 גרם. לעומת זאת, הרואין, זה 0.3 גרם. אם אדם החזיק את הכמות הזאת ← זה העונש שלו. הלכה למעשה, אנשים כמעט לא מקבלים את העונש הזה.
 2. **שימוש או החזקה שלא לצריכה עצמית** – מה שמשנה זה הכמות. היא זאת שקובעת, אם מדובר לצריכה עצמית או לא. מספיק שהצריכה תהיה יותר מהצריכה של שימוש עצמי – העונש עד 20 שנות מאסר.
 3. **סחר/אספקה/גידול** – כל עבירות אלו עד 20 שנות מאסר. כשמדובר בסחר/אספקה/גידול הכמות לא רלוונטית כך שגם אם גידלתי לדוגמא 10 ג' קנאביס(שימוש עצמי) אז זה אוטומטית גידול. כנ"ל אם סחרתי – החזקתי 2 גקם קנאביס שאותם מכרתי, זה סחר לא שימוש עצמי.
- אם אנחנו מסתכלים על העונש שמוטל על אחזקה שלא לצריכה עצמית, לעומת סחר אנחנו רואים שהעונש הוא אותו עונש לכאורה. אז עדיף לסחור. אולם שתי תשובות:

- א. ראשית, מדובר בשיקול דעת מאוד רחב. כלומר, בעוד שלמחזיק סמים שלא לצריכה עצמית יכולים לתת עונש שהוא יותר קרוב לאפס. לסוחר סמים ← יכול שינתן עונש שהוא יותר קרוב ל20.
- ב. מי שבימ"ש הכריז עליו כסוחר סמים, זאת הכרזה משפטית, הוא מוסמך על פי חוק (36 א' לפקודה) לחלת לקחת לצמיתות את כל רכושו, כספו שלו, של בת זוגו ושל כל ילדיו הקטינים ושל כל אחד אחר אשר כסף או רכוש הועבר אליו ללא תמורה בתקופה של 8 שנים לפני הגשת כתב האישום.

האם יש הבדל בין אדם שנמצא בבית שבו משתמשים בסמים והוא עצמו לא השתמש בסמים, נערכה פשיטה של המשטרה ועצרה את כולם, כולל זה שלא השתמש בסמים. האם ניתן לייחס לו גם אחזקה?

התשובה היא כן.

בימ"ש קובע שעצם העובדה (בימ"ש עליון) שאדם נשאר בבית שבו משתמשים בסמים, הוא כאילו הסכים לכך.

האם אדם שסוחר בסמים "קלים" כדוגמת קנביס, צריך לקבל ענישה שונה ממי שסוחר בסמים "קשים" כדוגמת הרואין?

בימ"ש עליון קבע שסם הוא סם. זה לא משנה אם זה סם קל או סם קשה. מה שמשנה בהקשר הזה, זה אדם תמורת בצע כסף נכון היה לסכן את גופם ונפשם של אחרים. לכן, כל סחר הוא סחר.

4. הדחת קטין – הולך לבית ספר ומוכר סמים. עד 25 שנות מאסר.

10.12.14

עבריינות וסטיות מין

כבר מרגע לידה ניכרים הבדלים חברתיים בעיקר בין בנים לבנות.

הבדלים ניכרים: צבעים, שמות וכו'.

בגיל 3 רואים את ההבדלים היותר גדולים בין בנים לבנות. זה בא לידי ביטוי במשחקים של הילדים, תמיד את הבן נשלח לכדורגל או גיודו ואת הבת נשלח לבלט. זה קורה באופן טבעי.

זה יותר חברתי, כי אם הילדה שלנו בת 4 תעדיף לשחק כדורגל אז זה בסדר. אז היא "טומבוי". אבל אם הילד שלנו בן 4 ירצה לרקוד בלט אז הוא "הומו". הפן החברתי שונה. הילד נתפס כמשהו שלילי.

כשאנחנו מדברים על המונח הפרעה או סטייה מינית אנחנו מדברים על קשת רחבה של מונחים שמכונות "פראפיליה". – שם כולל של מישהו שהוא סוטה מין. זה המונח המקצועי. לדוגמה פדופיליה. עם זאת, כדי שהפראפיליה אכן תתקיים, היא חייבת להיות כחלק מבחירה ולא כתוצאה מחוסר ברירה. יש לזכור שבדומה לכל התנהגות אנושית אחרת גם סטיית המין הינן יחסיות, הן יחסיות לזמן, למקום ולתרבות. כך שאנחנו בחברה יכולים להגדיר התנהגות פראפיליה ובחברה אחרת זה ייחשב כדבר מותר. ייתכן שמרבית החברות אוסרות כיום גילוי עריות, אולם כל חברה מגדירה גילוי עריות באופן שונה. אצלנו ביהדות, קיום יחסים עם בן דוד זה לא גילוי עריות. בחברות אחרות, זה כן גילוי עריות. כל הסטיות הן לפי התרבות.

הפרעות בתפקוד המיני

פעמים רבות, הפרעות בתפקוד המיני עשויות להוביל לסטייה ועבריינות מין. אם כי, לא תמיד זה נכון. מי שנחשב המבין הגדול ביותר בתחום של הפרעות בתפקוד המיני הם **מאסטרס וג'ונס**: מדברים על ארבע בעיות אפשריות בשלבים שונים בתפקוד המיני:

1. עוררות – מתבטא בדרי"כ בעוררות מינית. זקפה אצל גבר ורטיבות אצל אישה. אולם, אין צורך או חובה שיהיה פה מגע פיזי בהכרח, זה יכול להיות אקט פסיכולוגי נטו, לעיתים מחשבה או צפייה בפורנו. הבעיה שיכולה להיות בשלב הזה, זה שאנשים פשוט לא מתעוררים מינית. הרבה פעמים זה פסיכולוגי. בתרבות שהיא מדכאת מיניות, לאנשים קשה להתעורר כי הנורמות חזקות מאוד.
2. שלב הרמה הקבועה – היכולת של גבר לשמר זיקפה והיכולת של אישה לשמר את הרטיבות או הסיכה. הבעיה אצל גבר זה חוסר יכולת. פעמים רבות, הפן הוא פסיכולוגי ולא ביולוגי. בדרי"כ זה חרדה,
3. שלב האורגזמה – מתבטא אצל גבר בפליטה ואצל אישה בהתכווצות הרחם.
 - א. הבעיה אצל גברים היא הרבה יותר נדירה, שהיא מתבטאת בחוסר יכולת להגיע לפליטה.
 - ב. הבעיה היותר שכיחה זה הפליטה המהירה.
- 1) לגבי נשים הבעיה הנפוצה ביותר – נשים שלא יכולות להגיע לשלב הזה. גם אם הן מגיעות זה רק בדרך מסוימת. זה נפוץ מאוד ולכן לא מוגדר כבעיה. מה שיש בשלב הזה אצל נשים זה שקרים.
4. שלב הרגעות – תלוי לחלוטין בשלב 3. אם שלב 3 אכן התממש, מדברים על נחיתה והרגעות מאוד מהירה. אם שלב 3 לא התממש, אז יש הרגעות שיכולה להגיע ל 6 שעות.

ההפרעות בתפקוד המיני הללו יכולות להוביל לפראפיליה. נראה שבמונח פראפיליה ישנה הבחנה מגדרית מאוד גדולה בין גברים לנשים. סטטיסטית 99% מדובר בסוטי מין ולא סוטי מין. על כל 350 פדופילים, יש פדופילית אחת. זה לא אומר שאין פדופיליות, יש. אבל זה נדיר מאוד ביחס לגברים שהספרות לא מדברת עליהם.

למה אישה לא יכולה להיות סוטת מין כמו גבר?

כדי לענות על השאלה הזאת, תלוי מאיזה תיאוריה אתה יוצא. ככלל אנחנו מדברים, על שתי תיאוריות מרכזיות שעומדות בסטירה ומסבירות את זה:

1. **תיאוריה אבולוציונית** – מדגישה את החשיבות של האבולוציה בהתנהגות שלנו. בטבע כל הזכרים יכולים באופן תיאורטי לעשות כמה ילדים שירצה. הזכרים פחות נשארים נאמנים. אישה, הנקבה בטבע. היכולת שלה להביא צאצאים היא הרבה יותר מוגבלת. היא יכולה להביא ילד אחד לכל 9 חודשים, במקרה הטוב שניים. זה מוגבל מאוד יחסים לזכר. לכן הנקבה, היא הרבה יותר שקולה. זכר בטבע הכי מקנא לבגידה של בת הזוג. אם אישה בגדה בבן זוגה ומרגישה נקיפות מצפון ורוצה להתנקות, אין סיכוי כזה. האישה שקולה יותר ותבחן את בן זוגה בקפידה – היא תקנא לרומן. היא תאלץ לגדל לבד את הילדים. למה זה קשור לסטיות מין – מבחינה אבולוציונית הזכר רוצה רק לעבור מנקבה לנקבה ולעשות כמה שיותר ילדים. "לא אכפת לך". אין בעיה אם זאת תהיה אפילו ילדה קטנה.
2. **גישה חברתית** – אומרת שטויות על האבולוציה. הכל זה הבניות חברתיות, מה שלימדו אותנו בבית. על פי תיאוריות אלה, החברה מחנכת את הגבר להיות הדומיננטי בעוד נשים הן יחסית פסיביות. לכן, גבר "ציידי" על כל המשתמע מכך. אם הוא צייד יש לו פוטנציאל לעשות יותר שטויות. הרבה יותר קל לו לאנוס חברתית כי הוא צריך לכבוש.

סטיות

1. **סאדיזם/מזוכיזם**: בשני המקרים אנחנו מדברים שהאלמנט העיקרי זה כאב. הסאדיסט יכול להתעורר מיני רק כאשר הוא זה שגורם לכאב. בעוד שהמזוכיסט זה ההפך, הוא יכול להתעורר מיני רק כאשר נגרם לו הכאב. בעוד שהאדם הנורמטיבי יכול להנות גם ממין פראפילי (סוטה) וגם מין רגיל, הפראפילי יכול להנות רק מזה.
2. **ויריזם/מציצנות**: היכולת להגיע לסיפוק מיני או עוררות מינית באמצעות הצצה. שאתה מציץ. זה לא הקטע יחסי מין. למעשה שהוא נמצא לבד במקום תוך כדי הוא מאונן. אם הוא נתפס ע"י מישהו שרואה אותו הוא בורח אבל תמיד ברדיוס של עד 200 מ'. הוא עולה לבית סמוך ושם הוא מאונן. זה תמיד ברדיוס כי אם הוא בורח רחוק מידי הוא מאבד את זה. ויריזם זה סטיית מין הכי נפוצה מכלל סטיות המין. למעשה, הם יודעים להגיע לאותם מקומות.
3. **פטישיזם – חפץ**: הכוונה יכולת להגיע לסיפוק מיני או עוררות מינית, באמצעות חפץ ששייך לבין המין האחר. הפטישיזט לא רוצה את הגוף, הוא נמשך לחפץ של האישה: עקב, גרביון או ביריה. את החפץ הזה הוא ייקח לביתו ויאונן איתו.
4. **אורופיליה**: הכוונה יכולת להגיע לסיפוק מיני או עוררות מינית, באמצעות ריח או מגע של שתן.
5. **קורופיליה**: הכוונה יכולת להגיע לסיפוק מיני או עוררות מינית, באמצעות ריח או מגע של צואה.
6. **אקסהביציוניזם**: הכוונה יכולת להגיע לסיפוק מיני או עוררות מינית, באמצעות חשיפה של אביר מינך מול אחר. מה שעושה להם את זה, זה הבהלה שהם גורמים לאחר. זה מה שמעורר אותם מינית. בדומה לויריזט שנמלטים מהמקום הם בורחים לקרבת מקום ושם הם מאוננים.
7. **גילוי עריות**: נדבר בהמשך. הכוונה ליחסי מין שנעשים בתוך המשפחה.
8. **פדופיליה**: מדובר בקיום יחסי מין עם אדם ללא סימני מין משניים, כגון: זקן, שיער ערווה, נראה ילד.

9. **גרונוטופיליה:** הכוונה יכולת להגיע לסיפוק מיני או עוררות מינית, באמצעות מגע עם זקנים. משיכה שבה אדם נמשך לזקנים, נראה זקן. אין מחלוקת שהוא זקן.
10. **טרויליזים:** הכוונה יכולת להגיע לסיפוק מיני או עוררות מינית, כאשר אחר צופה בך, זה תנאי. אם אחר לא נמצא שם אתה לא מגיע לזיקפה.
11. **זואופיליה:** הכוונה יכולת להגיע לסיפוק מיני או עוררות מינית, באמצעות בע"ח. מדובר בפארפיליה יחסית נדירה, השאלה אם בגלל עצם המעשה או שאין מי שיתלונן.
12. **נקרופיליה:** הכוונה יכולת להגיע לסיפוק מיני או עוררות מינית, במגע עם גופות. גם כאן בדומה לזואופילה מדובר בהפרעה שהיא מאוד נדירה ולא יודעים מה הסיבה כי אין מי שיתלונן. הנקרופילים בדרי"כ מחפשים עבודה עם מגע בגופות.
13. **התחככות:** הכוונה יכולת להגיע לסיפוק מיני או עוררות מינית, באמצעות עם התחככות עם אחר. קשה מאוד להוכיח מבחינה ראיתית,
14. **טרנסווסטיזם:** הכוונה יכולת להגיע לסיפוק מיני או עוררות מינית, באמצעות לבישת בגדים של בן המין האחר. זה אותם גברים שלא מגיעים לעוררות מיני אם הם לא לובשים את המיני של האישה או מתאפרים. לא קשור להומוסקסואלים.
15. **טרנסקסואליות:** הכוונה יכולת להגיע לסיפוק מיני או עוררות מינית, באמצעות שינוי המין. אלה אנשים שמרגישים שהגוף שלהם כלוא בגוף שלא שייך להם. הם ינסו לעשות הכל כדי לשנות את הגוף שלהם.
16. **נימפומניות/דון ג'ואן:** מדובר באנשים שהם בחיפוש מתמיד אחר משהו. אנחנו לא יודעים מה. או מין או ריגושים או אהבה, כל הזמן בדחף מתמיד ואובססיבי. הרציונלי – הם לא נהנים מזה. ההבדל בין השניים זה בפן החברתי. דו גואן – גבר. נימפומנית – שרלילה. המעשה אותו מעשה, החברת שופטת באופן שלילי.

24.12.17

ניתן לומר כי כלל סטיות המין יכולות לעבור איזשהו סוג של עידון ועל ידי כך להיחשב לנורמליות. **למשל:** הולך ומציץ לאישה במקלחת – לעומת האח הגדול.

1. **פדופיליה** – מוגדרת כמחלת נפש כמו כלל סטיות המין, כדי להיות מוגדר כפדופיל עליך לעמוד בשלושה קריטריונים מצטברים:
 - א. פנטזיות מיניות חוזרות ונשנות כלפי ילדים שגילם עד גיל 13, הפנטזיות הללו צריכות להימשך לפחות שלושה חודשים.
 - ב. המשיכה המינית והפנטזיות המיניות הללו פוגעות לך בכל המישורים, החברתי, תעסוקתי, משפחתי.
 - ג. גיל הפוגע צריך להיות לפחות 16 וגדול לפחות 5 שנים מהנפגע.

השאלה בעניין של פדופיליה זה איך בן אדם מבוגר יכול למצוא את עצמו נמשך לילד קטן? שנית, איך מטפלים בזה?

יש לזכור כי הפדופיל יכול להמשך גם לבנים וגם לבנות. הפדופיליה יכולה להיות אקסולוסיבית או לא אקסולוסיבית.

אקסולוסיבית ← הפדופיל נמשך רק לילדים, לא נמשך למבוגרים.

לא אקסולוסיבי ← גם מבוגרים וגם ילדים.

הדחף הפדופילי, יכול להיות חזק או חלש לכן ברור שמבחינה טיפולית כאשר מדובר בפדופיל אקסלוסיב בעל דחף חזק סיכוי הטיפול בו הוא הרבה יותר נמוך מאשר מדובר בפדופיל לא אקסלוסיב בעל דחף חלש.

מה פדופיל מוצא משיכה מינית בילד?

- א. עצירה התפתחותית: הרבה פעמים הגיל הביולוגי (האמיתי) של הפדופיל הוא ילד. כלומר מבחינה רגשית הוא לא התפתח אז הוא "תקוע" בגיל הילדות. כרונולוגית הוא גדל, אבל תכלס זה לא הגיל שלו. בגלל זה הוא יכול להתקשר מבחנה רגשית רק לילד. זה לא קטע מיני זה קטע רגשי. סירוס לא ישנה משהו.
- ב. טראומה מינית: הרבה פעמים הפדופילים כילדים הם חוו פגיעה מינית, לכן הם מזדהים עם התוקף, הנפגע הופך לפוגע.
- ג. חוויה כושלת עם אישה: הכשלוך שגבר נכשל עם אישה, התחושה הזאת ממלאת את הגבר בכל כך הרבה חרדה, החרדה הקודמת תגרום לחרדה נוספת. גבר מתמלא חרדה, החרדה הזאת מניבה חרדה חדשה ולמעשה הוא לא מסוגל להגיע לתפקוד מיני. אישה בוגרת מאיימת עליו, ילד לא מנוסה ולכן לא מאיים עליו באותו איום.
- ד. הדחיקת דחפים: יש חברות או סוג של חינוך ששם לא נותנים מקום למין, מין הוא דבר אסור. אז מה קורה עד שאתה מתחתן? בטח שיש דחף מיני. לכן אנשים מסוימים לפחות, מפנים את הדחף הזה כלפי אובייקטים כמו ילדים.

2. אונס – ההפרעה המינית היחידה שלא מוגדרת כלל כסטייה, במילים אחרות, היא לא נמצאת בספר הפסיכיאטרי D.S.M. לא מסווג כמחלת נפש. אין שום קשר בין אונס לבין מין. בדרי"כ זה דחף תוקפני. יחד עם זאת בכל זאת אולי יש קשר בין מין לאונס וזה לא רק נטו תוקפנות כי הלא המחוקק נתן שתי עבירות שונות. אונס ותקיפה זה עבירות שונות. אם זה היה אותו הדבר אולי לא היה צריך את האונס. האונס יכול להיות מעשה שהוא גם מיני וזה משלוש סיבות:
 - א. ישנם גברים שרואים באונס כחוויה מרגשת מינית, כלומר מבחינתם אונס זה משהו ארוטי.
 - ב. עבור חלק מגברים מסוימים האונס מהווה מעשה תכליתי כדי להשיג מין. במילים אחרות אם היא הייתה אומרת להם כן הם לא היו אונסים אותה.
 - ג. עצם העובדה שאונס הוא מעשה אסור שיש עליו 20 שנות מאסר זה רק גורם להם לרצות את זה יותר.

אם כן אפשר לומר אונס הוא תמיד מעשה תוקפני כאשר המניע שלו יכול להיות גם מיני כאשר המניע שלו יכול להיות גם מיני.

ישנן ארבעה הגדרות למונח אונס: חוק לא מגדיר לנו סוגי אונס, ההגדרה המשפטית לא מספיק טובה.

- א. צרה ביותר – אונס יהיה אונס רק כאשר לאישה לא תהיה ברירה להרצח או להאנס. אם זה לא היה אופציה כזאת זה לא אונס.
- ב. רחבה ביותר – עפ"י הגדרה זו, כל מעשה מיני בין גבר לאישה אפילו בהסכמה הוא אונס. נובע מהתפיסה פרטכיאלית שמקנה לגבר זכות לכפות את עצמו על אישה.
- ג. צרה מתונה – זו הגישה שמקובלת על מרבית הציבור בארה"ב (פחות על ישראל). עפ"י גישה זו מקומה של האישה בבית היא צריכה גבר חזק שישמור עליה, לכן אם אישה תופסת טרמפים, מתלבשת פרובוקטיבי, מתלבשת חשוף, בהחלט יש לה אשם תורם. לא בהכרח זה יהיה אונס.

ד. רחבה מתונה – מקובלת על מרבית החברת בישראל, יש מיעוט שמקבל את הגישה הזאת, מיעוט החברה האמריקאית מאמינה בה. עפ"י הגישה הזאת, לאישה יש זכות על גופה וזה אומר שאישה יכולה לעלות לטרמפים, ללכת לברים, לגבר זר הביתה, כל מה שאסור בגישה צרה מתונה אבל בנקודה מסוימת שהיא אומרת לא וגבר ממשיך, זה אונס.

המונח אונס נמדד ע"י משקפות שונות:

א. הציבור – במחקר שנעשה באלבבה סיטי (ארה"ב), הביאו בפני סטודנטיות שבעה תסריטים שונים שבכולם יש מין ללא הסכמה. במילים אחרות, כל הסיטואציות – אונס. שאלו את הנשים כמה מהסיטואציות זה אונס, רק 54% מהנשים טענו שכל הסיטואציות זה אונס. הסיבה העיקרית אם המעשה יוגדר כאונס או לא אונס זה מידת ההכרות את הפוגע ובמיוחד אם קיימת איתו קודם לכן יחסי מין בהסכמה. במילים אחרות, אם הנפגעת הכירה את הפוגע, וקיימה איתו יחסים קודם לאונס בהסכמה, הסבירות שהמעשה יוגדר כאונס היא הרבה יותר נמוכה מאשר מדובר באדם זר שלא מכיר אותה.

ב. מערכת אכיפת החוק – החוק מגדיר את האונס כאחד. יש רק הגדרה אחת לאונס 345 לחוק. יחד עם זאת, מסתבר, שמערכת אכיפת החוק מתייחסת לאונס בשתי הגדרות שונות: פשוט וחמור.

- 1) פשוט – משמעותו, שיש הכרות קודמת בין השניים המין הוא רק בינו לבניה, אין אחרים בתמונה, הוא לא לווה באלימות או איומים.
- 2) חמור – מדובר באנשים זרים, לעיתים יש יותר מפוגע אחד והמקרה לווה באלימות או איומים.

כשמדובר באונס פשוט נשים לא מתלוננות, כי הן לא יודעות שזה היה אונס. גם אם הן מתלוננות, לרוב, המשטרה לא תתחיל לטפל בתיק. גם אם היא מטפלת בתיק, לרוב לא יוגש כתב אישום בגלל הבעיה הראייתית, גם אם יוגש כתב אישום לרוב הוא יזוכה. אם הוא לא יזוכה, סביר מאוד להניח שלא יושלט עליו מאסר בפועל. במקרה הזה של האונס החמור, מרבית הנשים אם לא כולן ילכו להתלונן. במקרה הזה המשטרה תעשה הכל על מנת לתפוס את העבריין. אם הוא ייתפס בוודאות יוגש נגדו כתב אישום. אם הוא ימצא אשם, בוודאות יוטל עליו עונש דו סיפרתי למעלה מ-10 שנות מאסר. יש כאן צביעות ופיצול אישיות של מערכת אכיפת החוק, **כי חוק מדבר רק על אונס אחד**. בשביל מערכת אכיפת החוק משטרה ובימ"ש, יש שני סוגים של אונס. אז מה זה אונס? בעייתיות.

ג. קורבנות – עוד יותר בעייתי שמסתכלים עליו מעיני קורבנות. במחקר נוסף שנעשה על 529 סטודנטיות בארה"ב הן נשאלו כמה מהן אולצו לקיים יחסים מין בניגוד לרצונן, האם הן נאנסו? התשובה הייתה 16% מהן השיבו בחיוב. לאחר מכן נשאלו כמה מהן נאנסו? התשובה הייתה שרק 2% השיבו בחיוב. במילים אחרות, רק אחת מ-7 שעוברת אונס קוראת לזה אונס. הקורבנות שעברו אונס לא מגדירות את זה כאונס. זה הבעייתיות באונס, אם את לא רואה את זה כאונס איך בימ"ש יראה את זה כאונס?

השינויים שחלו בארץ בעניין האונס:

- א. החקיקה – ראשית, בעבר אונס היה מוגדר כעבירת מוסר, היום זאת עבירת מין עם כל ההשלכות של עבירת מין.
- ב. אופי אי הסכמה – בעבר זה היה בניגוד לרצונה, במילים אחרות היא הייתה צריכה להתנגד, היום, זה הפך לבניגוד להסכמתה – כלומר, די בכך שהיא אומרת לא, גם אם אתה סובר שכן.

מה קורה אם היא לא אומרת לך כן ולא אומרת לך לא? **פס"ד בארי, הגיעה לבימ"ש עליון**.
 כתב אישום הוגש נגד 8 לבימ"ש המחוזי בחיפה, כל ה-8 זוכו כי בפאן הראייתי היא לא אמרה לא
 ובגללה שהחוק היה – בניגוד לרצונה, כנראה שזה כן. שתיקה כהודייה. בימ"ש קנה את הקו הזה.
 הוגש ערעור לבימ"ש העליון – בהרכב השופט חשין.
 חשין התחיל את פס"ד עם שיר של דן אלמגור שאת אומרת לא למה את מתכוונת? חשין השיב –
שאת אומרת לא זה לא. שכן זה כן. אבל אם את שותקת – החזקה שזה לא. חזקה – הנחה.
 במקרה הזה מתהפך נטל ההוכחה, ועל הנאשם להוכיח מעבר לספק סביר שאת רצית, אם הוא לא
 הוכיח את זה הוא אנס. **פה שונתה הפסיקה. ארבעה מתוך השמונה הואשמו.**
 ג. בעל ואישה – בעבר אם אישה שנשואה הייתה הולכת למשטרה ומתלוננת שבעלה אנס אותה, לא
 הבינו מה אמורים לעשות, זה בעלך. היום הגישה השתנתה ויודעים שגם בעל יכול לאנוס את
 אישתו וזה הוסף לחוק.

סוגי אנסים

הספרות מדברת על שלושה סוגים של אנסים:

- א. הכוחני – 55% מכלל האנסים. האנסים האלה משתמשים בכוח רק לצורך הכרעת הקורבן. ברגע
 שהוא הצליח לכבוש את הקורבן כבר הוא מפסיק את השימוש בכוח.
- ב. כועס – 40% מהמקרים. משתמש בכוח גם לאחר שהוא הכניע אותו. כלומר מבחינתו הדבר הכי
 חשוב זה האלימות.
- ג. **95% ממקרי האונס, המניע הוא בכלל לא מין, המניע הוא נטו אלימות.**
 מיני – 5%. זה אותם אנסים שהמטרה שלהם זה רק מין. אם לא היית מתנגדת הוא לא היה אונס
 אותך.

בארה"ב מרבית מקרי האונס של הזר מתרחשים בשעת לילה מאוחרת. לא בגלל שהסיכוי להיתפס הוא
 יותר נמוך, כי בלילה הוא לא רואה את הקורבן. כשאתה לא רואה את הקורבן, אתה לא רואה אותו כאדם
 והרבה יותר קל לפגוע בו. דבר ראשון שהוא עושה הוא שם עליך יד על הפה, שלא תדברי, אם תדברי את
 תהיי בן אדם והוא לא יוכל לפגוע בך.
 האנס המצוי לרוב איש צעיר, 19-25, פעמים רבות הם נשואים, מה שמחזק את העובדה שאין שום קשר בין
 מין לאונס. הנאנסת מתאימה לאותו פרופיל, בדרי"כ נערה ולרוב היא יותר צעירה מהתוקף.

3. **גילוי עריות** – מדובר בפגיעה בתוך המשפחה, כיום מרבית החברות אוסרות גילוי עריות או לכל
 הפחות מגדירות זאת כסטייה. יחד עם זאת, הגדרת גילוי עריות משתנה. אצלנו בישראל, קיום
 יחסים עם בני דודים אינה גילוי עריות. יש חברות שבהן קיום יחסי מין עם בני דודים זה גילוי
 עריות. בישראל גילוי עריות כולל מין בין הורים וילדים, אחים, סבים ונכדים ולאחרונה נכנס גם
 ילדים מאומצים. ברור בהקשר הזה שלגבי ילדים מאומצים אין קשר דם. הם ילדים שלך אבל אין
 קשר פיזיולוגי. כאשר ישנם ילדים ביולוגיים ומאומצים, הסבירות לגילוי עריות כלפי ילדים
 מאומצים היא פי 5 מילדים ביולוגיים.

בגלל תופעה שמכונה "כבישת עדות" זה אומר שהמתלוננת שנים לא מספרת, ילדה בת 4 שעוברת
 פגיעה על ידי אבא שלה, לא פותחת את הפה לפעמים עד גיל 30. לכן המחוקק הישראלי, נתן טווח
 של התיישנות הרבה יותר רחב מכל עבירה אחרת, אפילו יותר מרצח. לצורך העניין, במקרה הזה
 המחוקק עשה הבחנה בין שני מקרים:
 א. כשהפוגע יש לו תלות כלפיך, בדרי"כ ההורה שלך – ההתיישנות מתחילה 20 שנה מהרגע שמלאו
 לך 18. עד גיל 38 להתלונן, אין התיישנות כזאת בשום עבירה.

ב. אם הפוגע הוא לא כזה שיש בניכם קשר תלות – נגיד השכן, החבר של המשפחה, ההתיישנות היא 10 שנים מהרגע שמלאו לך 18, עד גיל 28 זמן להגיש תלונה.

השאלה האם לקורבנות גילוי עריות יש מאפיין מיוחד?

- א. **חסך רגשי** – כל הזמן יש להם מחסור באהבה.
 - ב. **העדפת הבת** – הבת שנפגעת ע"י אביה יש לבת רווח משני מהפגיעה המינית. היא הילדה המועדפת על אבא, כלפייה אבא מעריך יותר אהבה.
 - ג. **אמביוולנטיות רגשית** – אמביוולנטי זה דו ערכי, אתה אוהב ואתה שונא. אתה לא יודע מה יותר. מצד אחד היא שונאת את זה שהיא נפגעת, אבל מצד שני יש לה גם רווח מזה. היא סובלת מאמביוולנטיות רגשית.
 - ד. **חילופי תפקידים** – נפוץ בתפקידים במקומות שבהם האם מפסיקה לתפקד. או שהיא מתה או סובלת ממחלה פיזית או נפשית, מי שלוקח את תפקיד האם – הבת הבכורה, היא הופכת להיות אמא וממלאה את משרתה. האבא מתחיל להתבלבל, הוא רואה אותה כבת זוג. השאלה הראשונה היא איפה האמא?
 - ה. **עיוות גופני** – כדי שהאבא לא ימשך אליה יותר אני מתחילה לשנות את הגוף שלי כדי להיות דוחה, יש תופעות של השמנת יתר או לחילופין אנוורקסיה. 80% מאנוורקסיה זה מפגיעה מינית בבית. משרד החינוך הוציא חוזה בשנת 1993 שבו הוא הנחה מורים בבי"ס להבחין רק על סמך התנהגות הילדים אם הללו עוברים פגיעה מינית בבית. ברור כשכל סעיף לעצמו לא מצביע על פגיעה מינית בהכרח, אולם ככל שיש יותר נקודות זה עלול להדליק נורה יותר אדומה:
 - 1) **שינוי פתאומי בהתנהגות** – אם אתה מכיר ילד שהיה ילד שמח ובבת אחת הפך להיות ילד עצוב אז משהו כנראה לא בסדר. זה לאו דווקא פגיעה מינית, יכול להיות שהורים מתגרשים.
 - 2) **חלום בהקיץ** – משמש כמצע נוח לבריחה ממצואות חיים קשה, כגון גילוי עריות. במהלך החלום בהקיץ הילד מצליח לברוח לעולם שבו אף אחד לא יכול לפגוע בו. במילים אחרות, החלום בהקיץ שומר עליו מפני פגיעה.
 - 3) **ידע שלא תואם את הגיל** – כשיש התנהגות או ידע בתחום המיני שהם אינם תואמים את הגיל, זה עשוי להצביע על איזושהי בעיה בבית.
 - 4) **הפרעות אכילה** –
 - 5) **בריחה מבי"ס** –
 - 6) **עבריינות** –
- כל נק' כשלעצמה לא מעידה על פגיעה מינית, אם נצרף עוד ועוד נקודות יכול להיות שזה יצביע על פגיעה מינית בבית.

טיפול בעברייני מין בכלל

אנחנו מדברים על שני סוגים מוכרים של טיפולים בעברייני מין:

1. **ביולוגי** – הטיפול הביולוגי כולל בתוכו שני סוגים שונים של טיפול:
 - א. **סירוס כירוגי** – כורתים לעבריין המין חלקים במוח או שחותכים לו את צינורית הזרע במטרה להפסיק את הדחף המיני. בשיטה הזאת כמעט לא נוקטים לא בגלל שזה מועיל או לא, אלא בגלל שזה חד סיטרי, אתה לא יכול להחזיר את הגלגל לאחור.
 - ב. **סירוס כימי** – טיפול יותר נפוץ. כלומר, מתן תרופות שמפחיתות את הדחף המיני. הבעיה – שזה לא עובד הסירוס. כי אצל עברייני מין אנשים, פדופילים ← המין זה לא אישיו.

- אתה פותר את הסימפטום אבל לא את הבעיה, היא תצוץ בדרך אחרת. אם יש דחף תוקפני ורצון לנקום בנשים ואתה לא יכול לאנוס אתה אולי תרצח.
2. **פאן התנהגותי – יש להם יותר סיכויים להצליח:** אנחנו מלמדים את עברייני המין, לשנות חשיבה או לשנות התנהגות, יש כל מיני טכניקות של התנהגות:
- א. **סלידה** – כל פעם שהוא מראה התנהגות מינית חריגה אנחנו נותנים לו עונש. הטיפול המיני מתבצע בתוך חדר, אנחנו מחברים את העברייני לפלטיסמוגרף, זה גלאי אמת של עוררות מינית. כמו פוליגרף של השקרים זה של המין, הפלטיסמוגרף מחובר לקצה איבר המין ובעוררות המינית הקלה ביותר הפלטיסמוגרף מדווח. אנחנו חושפים את האדם בתנאי מעבדה לתמונות מסוימות, תחילה נטרליות לאחר מכן מיניות ולבסוף ספציפיות לגבי הפרפיליה שלו. אם וכאשר הוא יראה עוררות מינית פרפילית הוא יקבל עונש בדמות של שוק חשמלי.
- הבעיה שעשינו עכשיו אדם שהוא שום דבר, לא ילדים ולא מבוגרים. איך גורמים לו להמשיך למבוגרים? מה שעושים הרבה פעמים בהקשר הזה, מראים לפרפיל תמונות מהפרפיליה שלו, לפדופיל – ילדים, לאנס – סיטואציות של אונס, נבקש ממנו לאונן מולם. אולם, ברגע שהוא יגיע לנק' האל חזור שבו הפליטה היא כבר בלתי נמנעת אנחנו נשנה לו את התצלומים למין קונבנציונלי ואז בעצם נכריח אותו כאילו הוא לא.
- ב. **הצפה** – אתה מכריח את האדם לאונן מול מין קונבנציונלי (רגיל) ואף להגיע לאורגזמה. לאחר שהוא הגיע לאורגזמה אתה משנה לו את התמונות למין פראפילי ומכריח אותו לאונן שוב. מה הבעיה – אחרי שהוא הגיע לאורגזמה הוא כבר "שבע" להמשיך בשבילו זה עונש. אם אתה מכריח אותו לאונן שוב מול המין שהוא אוהב כבר לא יבוא לו על זה.
- הבעיה עם הטיפולים האלה – שהם נעשים בתנאי מעבדה. המעבדה עצמה היא לא סקסית. המבחן האמיתי הוא בחוץ, שם אין את המכשיר ואין שוק חשמלי ואף אחד לא צופה בך. זוהי הבעיה שזה מתבצע בסביבה בעייתית.
- אחרי הכל הפרפיליה מאוד דומה להתמכרות, כמו מי שבדיאטה ורואה בלילה עוגת שוקולד במקרר. זאת התמכרות שאתה לא מצליח לצאת ממנה כי זה חזק ממך.
- מאמר – אנשי הכישלון.**

31.12.17

חלק מהמאמר:

בתחנה מרכזית היררכיה של זנות

טרנסיות – גברים שביצעו ניתוחים לשינוי מינם. לא מדובר בטרנסיות "מושלמות" אלא כל המעטפת שלהן נראת אישה למעט איבר מינם, זה נשאר גברי. הלקוחות שבאים לשם באים כדי להיות פסיבים ולא אקטיבים אז הם צריכים את זה לצורך עבודתם.

הומוסקסואלים – הללו מתחלקים לשני סוגים – ההומואים הנשיים יותר, תנועות ונראות אבל הם גברים. הסיבה שהם עדיין לא הפכו להיות טרנסיות היא שלרוב אין להם עדיין מספיק כסף לזה. לכן אפשר להניח שהם רק בתחילת דרכם התעסוקתית. מכאן ניתן להניח גם שהם מאוד צעירים, 13 או 14 שעובדים בזנות.

הקבוצה השנייה זה ההומואים הגבריים, אלה שלמשל לא היינו מדמיינים שהם הומואים, ההתנהגות שלהם לא מסגירה. הם לא רוצים להפוך להיות טרנסיות.

זונות – בתחתית הפירמידה. נשים שעוסקות בזונות, יש מספר מאפיינים שניתן בוודאות להבדיל בין טרנסית לבין אישה שעוסקת בזונות:

1. **יופי** - הטרנסיות הן פשוט יותר יפות. אין אישה שיכולה להראות כמוהה. גברים יותר רזים, לכן נראים יותר טוב.
2. **ביולוגיה** – הביולוגיה תחשוף אותי לא משנה כמה ניתוחים אעשה. לפעמים את הקול אי אפשר לשנות.
3. **סמים** – כולם בתחנה משתמשים בסמים. הזונות שבתחנה עובדות בזונות, משתמשים בסמים מדכאים בעיקרון זה הרואין. הסם הזה מפיל אותן, הן זרוקות ישנות או בתרדמת. הטרנסיות לעומת זאת משתמשות בסמים מעוררים, כאשר העיקריים שביניהם זה קוקאין, נותן להן ביטחון עצמי ולכן הן מלכות התחנה.
4. **קבוצות** – הטרנסיות לעולם לא לבד. הן כמו להקת זאבים, כל יום רבות מכות והן אף פעם לא לבד. לעומתן הזונות תמיד לבד.
5. **סרסור** – הדמות הכי חלשה בתחנה, הוא חי על חשבון האישה. לוקח מהעוסקות בזונות כסף, בתמורה הוא שומר עליה שלא יאנסו אותה ושלא יפגעו בה כי תמיד היא לבד ונתונה לפגיעה. אם יש מישהי שיש לידה מישהו אז היא אישה, טרנסית היא לבד אין לידה גבר.
6. **מחיר** – טרנסית לא לוקחת פחות מ-100 ש"ח לרבע שעה, זה המינימום. הזונות, זה הכי נמוך, המחיר מאוד נמוך.
7. **אמצעי מניעה** – אין מצב להתקרב לטרנסית בלי אמצעי מניעה. לזונות אין בעיה.
8. **גיל** – טרנסיות הן צעירות, הגיל הנפוץ שנות ה-20 עד 30, המבוגרת ביותר היא בת 45. הזונות יותר מבוגרות.
9. **מגורים** – טרנסיות גרות מסביב לתחנה, לכולן יש בית כדי להביא את הלקוח הביתה. הזונות הן חסרות בית, הומלסיות.
10. **פז"מ** – אי אפשר להתקבל לעבוד בתל ברוך, תל ברוך הוא מקום טריטוריאלי. טרנסית שרוצה לעבוד בתל ברוך היא חייבת פז"ם של 10 שנים בתחנה, רק אחרי 10 שנים יכולה לעבור לתל ברוך.
11. **הסכם ג'נטלמני** – טרנסית צריכה לעשות מינימום 1000 ש"ח ביום, הכלל שאם היא עשתה, היא צריכה לאפשר גם לאחרות לעבוד. כי תמיד תהיה את הצעירה/החדשה יותר. כדי ליצור שיוויון בהכנסות מפנות את המקום למי שלא עבדה. הן מרמות ומשקרות. אצל הנשים שעוסקות בזונות אין הסכם.

במאמר נתנו שתי המלצות שהן אירגוניות, מסקנה ותובנות:

1. **צימצום נזקים** – הקצאת חדרים ונתינת מזרקים. אנחנו לא יכולים לשנות את המצב, אלה אוכלוסיית קצה. הם ימשיכו להזריק ולעבוד בזונות. צמצום הנזקים צריך להתבטא בהקצאת חדרים לצורך הזונות, הפמיניסטים אמרו – אתם מעודדים זנות וסוחרים בגוף האישה. לא אמרנו יאללה כדאי ותעשו כסף, אמרנו אם האוכלוסיה הזאת מימלא עוסקת בזונות ועושה את זה איתנו או בלעדינו, לפחות אם יהיו חדרים נמנע את האונס שלהן. הרי אם היא עולה על אוטו אין מי שיגן עליה, בחדרים זה לא יקרה. אתה לא הולך לשנות ובוא נוציא אותם ממעגל הזונות – אי אפשר. נמנע את הנזק הגופני שיכול לקרות לה. כני"ל לגבי סמים, סיטצינה המזרקים היא לעיני כולם, אמרנו תנו להם מזרקים. אמרו שהם מעודדים שימוש בסמים וזה שטויות, גם ככה הם מזרקים, לפחות נמנע את ההדבקות במחלות מין. כני"ל לגבי קונדומים.

עבריינות נוער

גורמים שיכולים לדחוף נער לידי עבריינות:

1. **המשפחה** – אין משהו שמשפיע עלינו יותר מהמשפחה. אם נראה ולא אנחנו כמו המשפחה שלנו. באופן גס אפשר לחלק את המשפחות לשני סוגים:
 - א. **סמכותניות** – משפחה כזאת היא משפחה ששום דבר לא מותר, הכל אסור. השלכות של אותם איסורים זה שבהזדמנות הראשונה הנער יברח, הבריחה יכולה להיות פיזית מהבית כמו למשל לתחנה, אבל היא לא מחייבת בריחה פיזית. לעיתים הבריחה יכולה להיות נפשית כמו סמים, התאבדות.
 - ב. **ליברלית** – בקיצוני, משפחות ששמה הכל מותר, אין גבולות, אפשר לעשות הכל. זה לא טוב, חופש מוחלט זה לא דבר טוב כי גבול זה אהבה. ילד מחפש גבולות. כשלא שמים לילד גבולות, הוא יחפש אותם לבד ואם הוא לא ימצא אותם אז הוא יברח למקום בדר"כ לא טוב.
 - ג. **משפחות פתולוגיות** – אלה משפחות שיכולות לדחוף את הנער לכיוון עבריינות:
 - 1) **בית לא שלם** – מתחלק לשני סוגים:
 - א) **שהוא אובייקטיבית לא שלם** – למשל אין אמא או אבא בתמונה, נניח מוות, גירושים, אם חד הורית, תרומת זרע וכו'. לקרוא לדבר כזה משפחה פתולוגיות זה בעיה, עם ערבים ודתיים 40% בלעדיהם 52%, כשחצי מתגרשים, לקרוא להם פתולוגים זה בעיה, אז זהו שלא ← אין ספק שמבחינה ריגשית הכי טוב לילד שיהיה לו גם אבא וגם אמא אבל זה לא מחייב.
 - ב) **בית הרוס** – כשההורים הם ביחד, אבל טוב היה אם הם לא היו. לא בכל מחיר להישאר ביחד. זה עוד יותר הרסני לילד כשההורים נמצאים בקונפליקט והם עדיין ביחד. זאת חממה לעבריינות, ילדים יודעים הכל, הם מריחים ויודעים מה קורה עם ההורים. כשהם נפרדים הוא מקבל יותר חממה טובה ומצע טוב לו. רע יותר שההורים שלו ברוגז. **הבית ההרוס הוא הרבה יותר גרוע מבית לא שלם. מצבו של ילד שההורים שלו ביחד אבל לא מסתדרים, הוא הרבה יותר גרוע מאמא שמגדלת את הילד לבד.**
 - 2) **אווירה ביתית לוקה בחסר** – חסרה אהבה. ילד שהוא מרגיש נודניק, צריך להילחם כדי לקבל תשומת לב מההורים שלו. בגלל זה מצבם של "ילדי עשירים" או "בני טובים" הוא לא בהכרח טוב. כשניקח ילד כזה, שההורים שלו על רמה, חוזרים מאוחר אחרי שעשו כסף, זה לא מה שהילד צריך. ילד צריך שיהיה מישהו שהוא חוזר הביתה, לא מעניין אותו כמה כסף ההורים שלו מרוויחים. הביטוי של ההורים "בשביל מי אני עובד"? הילד צריך את ההורה ולא את הכסף של ההורה. אתה לא חייב להיות עשיר כדי להיות הורה מצוין.
 - 3) **בית מושחת- מתחלק לשלוש רמות שונות:**
 - א) **הרמה הכי קיצונית** – משפחה שעושה שימוש בילד שלהם לצורך פשיעה וסטייה. לדוגמא: אב שמסרסר את ביתו, הורה שהופך את הילד לבלדר סמים, מקרים של כמה ילדים בני 9 שנמצאים בצמתים, גונב את התיק ברמזור.
 - ב) **הרמה הבינונית** – יותר נפוצה. בית שבו, אין הורה שדוחף את הילד לעבריינות, להפך, אולם בבית אחד מבני הבית הם בעצמם עבריינים והילד פשוט מחקה את ההתנהגות שלהם. כל איש עבריין, הדבר האחרון שהוא רוצה זה שהבן שלו ילך בעקבותיו.
 - ג) **הרמה הכי נפוצה** – שם אף אחד לא עבריין, אבל בעת משבר הם נוקטים בהתנהגות נורמטיבית לחלוטין, אולם הילד מקצין את התנהגותם. כשאבא

ואמא רבים, אמא יוצאת החוצה לסיגריה, הילד לומד לקשר בין סיגריה לבין עצבים או הרגעות. אז הילד יעשן סמים, הוא פשוט יקח את זה צד יותר קדימה. מצב אחר שאבא שותה אלכוהול להירגע, נורמטיבי לגמרי ולא עברייני, פשוט הילד יקצין את ההתנהגות הזאת.

- (4) משמעת – בית לקוי מבחינת משמעת, דיברנו על שני ליקויים, ליקוי אחד שהבית ליברלי יתר על המידה, מצד שני שהוא סמכותני יתר על המידה, וכאשר הוא אמביוולנטי: בית שהוא לא עקבי מבחינת המשמעת, יכול להיות בכל מיני מצבים, לדוגמא: כשאמא אומרת כן ואבא אומר לא. בסוף הילד לא יקשיב לא לאמא ולא לאבא ויבחר בהתנהגות הכי גרועה שיכולה להיות.**
- יש מצב אחר, שאותו הורה פעם אחת אומר כן ולאחר מכן אומר לא. חייבים להיות עקביים, גם הורים שמתגרשים, חייב לשתף פעולה בשביל הילדים.
- (5) דימוי שלילי – במילים אחרות, אתה אפס, אתה הטעות שלי, לא מבינה מה חשבתי לעצמי שילדתי אותך, הילד הזה יקרוס מבחינה נפשית.**
- (6) מגוננות יתר – (כוכבית כי אין פה שום פגיעה בילד) – ההורים אוהבים את הילד מאוד, אבל הבעיה שהם אוהבים אותו יותר מידי. הם עוטפים אותו כמו שעוטפים אתרוג, מפחדים שיפול, יחתך או יכאב לו. מבחינה פסיכולוגית ילד צריך לעבור שני שלבים בהתפתחות שלו:**

א) שלב ראשון – סמביוטי – סימביוזה זה שהילד קשור לאמא שלו, התינוק באופן טבעי קשור בחבל התבור, שהיא אוכלת הוא אוכל, הם אותו גוף. כשהוא נולד הוא לא מבין שהוא נפרד, לוקח לו זמן, עדיין רואה את עצמו כחלק מהגוף של אמא שלו.

ב) שלב עצמאי – בגיל 3 הילד מבין באופן מוחלט שהוא עומד לפני עצמו, יש לו חיים משלו שהם שונים משל אמא שלו, הילד מבין שהוא יכול לקיים אותם. הולך לגן, אמא הולכת לחברות... הילד מבין שהוא עצמאי. זה מצב שהוא טוב במצב רע – מגוננות יתר, אמא לא מאפשרת את העצמאות. היא יוצרת ילד סמביוטי שבגיל מאוחר יותר עדיין מאחורי הסינר של אמא שלהם.

(7) משפחות מכות – יש שתי השלכות למשפחה מכה:

- א) השלכה שהילד יהפוך להיות אליים – זה מה שהוא לומד בבית.**
- ב) השלכה בדיוק ההפך, שהוא יהפוך להיות מופנם, פחדן ומוסגר – הגיוני לחלוטין. כמו כלב שעבר התעללות.**

2. עוני – זמן רב היה מיתוס שעוני מוביל לעבריינות אולם זה לא נכון, משתי סיבות:

- א.** מרבית העניים סטטיסטית הם לא עבריינים.
- ב.** גם בקרב עשירים אנחנו מוצאים עבריינים.

אולם, אם נסתכל על אוכלוסיית בית הסוהר אנחנו נראה שבאופן מובהק, מרביתם עניים. אז יש איפשהו קשר בין עוני לבין פשיעה. ההתעללות במכות בתוך המשפחה, קיימים בכל האוכלוסיות. אולם אצל עניים, היא נפוצה יותר, אולי בגלל התסכול וכו'. ההנחה היא שההתנהגות הזו היא זו שדוחפת לעבריינות ולא עוני.

מה זה עוני? שכולם עניים אז אף אחד לא עני. שכולם עניים אז אף אחד לא מרגיש עני. העוני נולד עם הילד הראשון שנכנס לכיתה עם אייפון 8 או דיזל, הוא הוליד את העוני, עד שהוא נכנס לכיתה לא ידעתי מה זה להיות עני, עכשיו גם אני רוצה. בשביל להשיג דיזל אני גונב, בחיים לא הייתי חושב לגנוב, פשוט העוני יצר לי את הדחף הזה. זה לא באמת העוני, ראיתי מישהו שיש לו יותר. ההנחה המוסכמת היום לגבי עוני זה שהוא לא מוביל וגורם לפשיעה, הוא רק משמש איזשהו זרז לפשיעה.

2. **הגירה** - לדוגמת מדינת ישראל. המדינה היחידה בעולם שקלטה יותר עולים מאשר מספר התושבים. אין מדינה כזאת.

בהתחלה כשמדינת ישראל קמה, ב1948, מרבית התושבים כאן בישראל היו אלו שבאו ממזרח אירופה, במילים אחרות אשכנזים. הם היו אלו שמקימים את המדינה, וממילא כולם אם לא מרביתם היו בכנסת, בבתי משפט, כי עדין לא היו מזרחים, הם היו מעטים מאוד.

ב1950 הגיעו שלוש עליות מאוד גדולות מתימן, עיראק ומרוקו. מי שהיה במרכז תשומת הלב, משלוש העליות הללו, הם היו המרוקאים. הסיבה לכך, התרבות המרוקאית הייתה שונה מהתרבות האשכנזית. זה היה עד כדי כך שונה שהתחילו העלבות אחד לשני בבית הספר שכמובן התחיל מהמבוגרים. היה קונפליקט תרבותי, אך הבעיה התחילה כשהמדינה ניסתה ליצור "כור היתוך". כור היתוך ז"א שהמרוקאים לא בסדר, תשתנו ותהיו כמו האשכנזים. כי התרבות כנראה מתאימה למרוקו ולא לישראל. זו בעיה משום שהילדים לומדים מאוד מהר תרבות, לומדים מהר מאוד שפה, הדבר הזה יצר קונפליקט גדול מאוד בין ההורה לילד. כי ההורה פתאום הפך להיות מהורה שהיה כל יכול להורה נחות. הילד צריך לקחת את ההורה למכולת כדי להסביר לו, שהילד צריך לפתוח את הדואר כדי לקרוא לו, אז כל סמכות האב נפגעת.

כשסמכותה אב נפגעה אז הילדים חיפשו מענה מחוץ לבית.

בשנות ה60, אוכלוסיית בית הסוהר קרוב ל70% מרוקאים. האם מרוקאים הם פשוט יותר עבריינים או שמא המערכת היא יותר מפלה? אין תשובה על כך.

מה שאין ספק שהסיבה העיקרית לכך זה כור ההיתוך.

לכן המדינה ניסתה ללמוד מהטעות הזו מהעליות הבאות.

ב1984 הגיעה עליה מאוד גדולה מאתיופיה, מדינת ישראל למדה כבר מהטעות של כור ההיתוך ולכן החליטה לנקוט במדיניות שונה - "קיבוץ גלויות".

קיבות גלויות - התרבות שלכם שונה ככל שתהיה היא עדין התרבות שלכם, לא רוצים שיהיו כמוהם, רוצים שילמדו תרבות חדשה לצד התרבות הישנה כדי שלא ליצור פערים בין ההורים לילדים שלהם. ואז ביה"ס הביאו מורים שידברו האמהרית, הרעיון היה להשאיר את אבא בתמונה, שהאב יהיה הדמות הדומיננטית. ובכל זאת זה לא צלח.

זה לא צלח יש שוני מאוד גדול בין התרבות הישראלית לתרבות האתיופית, האתיופים הם אנשים מסורתיים, אנשי חוק, אנשים ששומרים על כבוד האדם, מאוד תרבותיים, הם הגיעו לארץ וקיבלו "כאפה". פה אם אתה לא צועק או הופך שולחן לא שומעים אותך. כמו כן, בישראל, לאישה יחסית יש מעמד שווה לגבר והיא יוצאת לעבוד בדיוק כמו הגבר, יש לה עצמאות, באתיופיה זה לא כך- האב הוא זה שמקיים את המשפחה. גם הנשים שלהן וגם הילדות רצון להיות כמו הישראליות, להיות עצמאות ואב לא ידע איך להתמודד עם התופעה וזה יצר משבר משפחתי מאוד גדול, כנראה אותו משבר דחף את הילדים לידיים עברייניות. 50% מהאיסורים הם אתיופים למרות שמכלל האוכלוסייה האתיופיים הם 2% בלבד.

פתאום יש תופעה חדשה בישראל- רצח בנות זוג משום שאינם ידעו להתמודד עם התופעה הזו.

ב1991 החלה הגירה המונית חדשה, מעל מיליון, מחבר העמים (קזחסטן, רוסיה..). מרביתם הגיעו מרוסיה. כשהחלה הגירה זו, היו משוכנעים שזה יהיה קל יותר מהעלייה מאתיופיה כי התרבות הרוסית היא הרבה יותר מערבית, הרבה יותר קרובה לתרבות בישראל.

אולם, מרבית הרוסים הגיעו לכאן כאנשים משכילים, היו רופאים, פסיכולוגים, מחנכים, אנשי היי-טק וכו' אך הבעיה שהמדינה לא הכירה בתארים, מי שרצה להמשיך במקצוע שלו בארץ היה צריך לעבור מבחנים בעברית, ברור שזה היה נדון לכישלון- איך יצליח אם הוא לא יודע מילה בעברית.

התוצאה הייתה שכל אלה הפכו להיות מחוסרי עבודה, היה משבר כלכלי מאוד גדול, המשבר הזה גרם לחוסר תשומת לב לילדים והתוצאה שהילדים יפלטו החוצה אל הרחובות.

באותה תקופה לא היה יוצא דופן לראות קבוצת אנשים ברחוב עם בקבוק שתיה, זה יצא תת תרבות אצל הרוסים וגרר למקומות לא טובים. יש לציין שלזכותם של הרוסים, הם אנשים חרוצים. הוא יודעים לעבוד, לא כמו ישראלים, הם עבדו בכל דבר. במהלך השנים הם רכשו את השפה, והם הצליחו לטפס בסולם החברתי כלכלי, והיום הם מחזיקים במשרות הכי בכירות בהייטק הישראלי. אולם למרות זאת, נראה שעדין מדבר ההגירה אינו נירפא.

ישנם שני חוקרים שמנסים לתת הסבר לעבריינותם של בני נוער:

- פרסונס – מרד זכרי: הוא מייחס את העבריינות רק לבנים לא לבנות. טוען שילדים אנחנו תמיד נמצאים בסביבה נקבית. מי שיוצא לעבודה לרוב זה האבא והאמא מגדלת את הילדים. כשהילד הולך לגן לרוב מדובר בגננת, יש תפיסה שגויה שאם זה גן אז משהו לא בסדר, זו תפיסה שגויה. כשילד הולך לבית ספר במיוחד יסודי, לרוב מדובר במורות. כשגם אמא ואבא בעבודה, הבייביסטר זאת תמיד בת. רק נקבות. הדבר הזה מצויין לבנות, כי תמיד יש מישהי להזדהות איתה. אבל מה קורה עם בנים? לבנים חסר מודל גברי. אם הם נתקלים בהתנהגות גברית כמו אלימות, הם יאמצו אותה בצורה קיצונית, ינסו לעשות הכל כדי לא להיות כמו בנות. בת זה גנאי. הם תמיד מחפשים את הדמות החזקה.
- אלברט כהן – ממשיך את התפיסה הזאת. אומר שלהיות טוב משמעו להיות אישה, אם אתה רוצה להיות גבר אתה צריך להיות רע וקשות. אתה חייב להפגין חוסן וללכת מכות. אז אולי בגלל זה, אנחנו רואים חוסר שיווין בין עבריינים בנים לבין עברייניות, כמה כבר בנות יש יחסית לעבריינים בנים? כלום.

עבריינות נוער בישראל

בארץ ישנם שני חוקרים מרכזיים שעוסקים בעבריינות נוער:

- חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), השתל"א 1971 – להלן חוק הנוער שפיטה וענישה.
 - חוק הנוער (טיפול והשגחה) התש"ח 1069 – להלן חוק הנוער טיפול והשגחה.
- 1. חוק הנוער שפיטה וענישה:** מדובר בקטינים בגיל האחריות הפלילית (12 ויום) עד 18 ויום, אשר ביצעו עבירה פלילית, זה אומר שאם עשו את זה ב12 פחות יום ולא משנה מה הם עשו, לא משנה מה, רצח, גניבה או אונס – לא ניתן לעשות שום דבר בהליך הפלילי. כל הדיונים במעמדם של קטינים הינם בדלתיים סגורות, חריג לכלל, רוצים לשמור על הקטינים מפני פגיעה, שלא יתייגו אותם כעבריינים. אין ספק שמדובר בשיקולי ענישה של קטינים זהים לשיקולי ענישה של בגירים, זה אומר שיש לקחת את הגמול בחשבון, הרתעה, מניעה ושיקום. אז מה בכל זאת ההבדל? שמדובר בבגירים המטרה העיקרית שצריכה להיות זה **גמול**. לעומת זאת שמדובר בקטינים, המטרה העיקרית זה **שיקום**. אנחנו רוצים להאמין בחברה, שנעבר הוא עדיין חומר ביד היוצר, עדיין יכול להשתנות, ככה אנחנו רוצים להאמין. כאשר קטין יבצע עבירה יחד עם בגיר אז הוא יקבל ענישה פחותה. כל הקטינים נידונים לבית משפט מיוחד, שנקרא בימ"ש לנוער. בימ"ש זה בית בימ"ש שלום, כלומר, הסמכות שלו עד 7 שנות מאסר ובוזה לא חורג מבימ"ש לנוער. לבימ"ש לנוער יש סמכות מקבילה לבימ"ש מחוזי. כלומר, הם יכולים לדון בכל העבירות שבימ"ש מחוזי דן למעט עבירות המתה. זה לא יכול לדון לבימ"ש לנוער. למעט זה הכל יכול לדון. אולם, מכיוון שבימ"ש לנוער הוא בימ"ש שלום, סמכות הענישה שלו מוגבלת ל7 שנים, לכן לתביעה יש שיקול דעת להיכנס להגיש את כתב האישום. לבימ"ש לנוער בהנחה והיא יודעת שהיא לא תקבל

מעל 7 שנות מאסר, אז לבימי"ש מחוזי אם היא רוצה יותר. **במחוזי מדובר בשופט מסוים שלרוב בעברו השופט היה שופט לנוער.**

שאלה – קטין ביצע עבירה שהוא בן 17 וחצי, כשמדובר בקטינים זאת עובדה. מועד ההתיישנות עד להגשת כתב אישום זה שנה. כלומר אם הוא רצח, לתביעה יש שנה להגיש כתב אישום. אחרי שנה זה מתיישן. התביעה הגישה את הכתב אישום בגיל 18 וחודש, עכשיו הוא בגיר, לאן הוא יוגש? ←
עד 30 ביולי 2009, מה שקבע זה מועד הגשת כתב אישום. כלומר, הוא היה נדון כבגיר, ב30 ביולי 2009 החוק שונה – מאותו יום נקבע, שהמועד שקובע זה מועד ביצוע העבירה ולא כתב אישום. לכן, זה לא נדיר לראות חיילים מגיעים היום לבימי"ש לנוער ונשפטים כקטינים על עבירה שביצעו שהיו קטינים.

באשר לקטינים צריך לעשות הבחנה בין קטין קטן לקטין גדול ← יש הבדל מבחינת הבשלות לקטין בין 12 וחצי, לבין קטין שגילו 17 וחצי.

אומנם שניהם קטינים, אולם ברור שהצער יותר ככלל הוא לא בשל להבין את המעשים שלו, כי גילו יותר קרוב לסף הקטינות. זה שגילו 17 וחצי ככל, הוא כבר מבין יותר את המעשים. אומנם הוא קטין אבל קרוב לסף הבגירות. אם אנחנו נעשה השוואה בין קטין קטן לקטין גדול, קטין קטן ידון לענישה מופחתת בגלל חוסר הבשלות להבין את המעשים.

מה עושים אם נער עובר חוק?

ראשית, יש בית סוהר אחד לקטינים, קוראים לו אופק. כיום יש שם 240 מיטות, בגלל החוק יש בית סוהר נפרד. קטין לא יבצע מאסר יחד עם בגיר. אם כך, היה מצופה שיהיה גם כלא לקטינות ואין, הסיבה שיש בין קטינה אחת לשלוש שמרצות מאסר. מה שעושים עם הקטינות הן נמצאות יחד עם הבגירות בכלא נווה תרצה. אולם, הן לא נמצאות באותו תא עם בגירות.

אם לא בית סוהר מה עוד יש?

א. מעונות נעולים – יש לנו ארבעה מעונות נעולים בישראל, שניים לבנים ושתיים לבנות. לבנים - גלעם ומצפה ים, ולבנות – מסילה וצופיה. זה צעד לפני בית סוהר, אם בית משפט יתלבט אם להתיל מאסר או לא כנראה שישלח למעון. מה שמעניין זה הסיבה השונה לשליחה למעון נעול – בעוד שבנים נשלחים למעון נעול בגלל חוק הנוער שפיטה וענישה כי ביצעו עבירה, אנו רוצים להכניס אותם לשם כי רוצים להגן על החברה.
אצל בנות זה הפוך, הן נכנסות למעון נעול בגלל חוק הנוער טיפול והשגחה – בדר"כ פגעו בהן, רוצים להגן עליהן מהסביבה. זה הפוך מבנים. חוץ מזה יש הוסטלים, פנימיות שמיועדות לבני נוער.

2. **חוק הנוער טיפול והשגחה:** מדובר בחוק אזרחי שעוסק בקטינים שגילם אפס עד 18 ויום. המטרה היא להגן עליהם מפני החברה, אלה התיקים הכי קשים שיש. 18 ויום – יודעים מה זה. מה זה 0? במילים אחרות – מאיזה גיל בימי"ש לנוער יכול להגן על קטינים? השאלה הגיעה לבימי"ש עליון – מדובר על אם שהייתה מכורה לסמים. סם מסוג הרואין, עסקה בזנות ונכנסה להריון. המשיכה כל ההיריון להשתמש בהרואין – ילד נולד עם קריז.
השאלה שהתעוררה האם אפשר להתערב בחייה של אישה או בחייו של קטין שהוא עדיין עובר? בבימי"ש עליון קבע – **יש גבול לתפקיד האלוהים שבימי"ש יכול לקחת. במילים אחרות, אי אפשר להתערב. כל עוד הוא לא נולד, לא ניתן להתערב.** עובר הוא לא אדם, הוא לא זכאי לכשרות משפטית. כשאומרים 0 – זה רק ממתן שהוא נולד. גם אם האמא נותנת מכות בכוונה לבטן לא

ניתן לעשות שום דבר. כדי לפגוע באוטונומיה ההורית ולהוציא את הילד מהבית מחזקתם של ההורים – זה לא דבר פשוט, כי הזכות החוקתית אולי הכי חזקה שקיימת בחברה זו **הזכות להורות**.

לכן, רק בנסיבות חריגות ויוצאות דופן, בימ"ש יתערב בסמכות ההורית. כל הפניות לבימ"ש לנוער במסגרת זאת, נעשות ע"י פקידת הסעד לחוק הנוער – שהיא למעשה עובדת סוציאלית שעובדת במשרד הרווחה. גם אם שופט רואה ברחוב קטין שזקוק לעזרה זאת לא סמכותו. הפקידה פונה לבימ"ש במטרה להגן על הקטין, אולם, ככל, כדי שבימ"ש יוכל להתערב בסמכות ההורית, עליו ראשית, להכריז על הקטין הכרזה משפטית – כי הוא "קטין נזקק". החוק מונה, שבעת קריטריונים לנזקקות כאשר די בכך שרק אחד מהם יתקיים, כדי שהקטין יהיה נזקק. מה הם בעצם אותם קריטריונים?

7.1.18

סעיף 2 לחוק נוער טיפול והשגחה מונה שבעה קריטריונים לנזקקות, די באחד מהם שיתקיים כדי שהקטין יוגדר כקטין נזקק:

1. **לא נמצא אחראי עליו** : מדובר במשהו שהוא פיזי, כלומר שבפועל אין אחראי על הקטין. למשל, כשההורים שלו נפטרו או שהם במאסר או מרכז גמילה וכו'. אין הורים פיזית.
2. **האחראי על הקטין אינו מסוגל לטפל בו או להשגיח עליו או שהוא מזניח את הטיפול או ההשגחה** : כאן האחראי כן נמצא פיזית, אולם זה כאילו הוא לא נמצא היות והוא לא מסוגל לטפל. נניח אמא שסרויה כ"כ עמוק בדיכאון שלה שהיא לא מסוגלת לטפל בילד שלה.
3. **הוא עשה מעשה שהוא עבירה פלילית ולא הובא בפלילים** : קטין מתחת לגיל 12 אי אפשר לחקור אותו, אין לו גיל לאחריות פלילית ואי אפשר לעשות כלום בפאן הפלילי. זה לא אומר שהוא ילך הביתה. כאן זה המקום. במסגרת חוק הנוער טיפול והשגחה כן ניתן. לכן אם קטין שהוא מתחת לאחריות הפלילית מבצע עבירה אנחנו מניחים שכנראה ישנה עבירה בבית, כי קטין בין 8 או 9 לא צריך לבצע עבירות. במידה והוא מבצע כנראה משהו לקוי בבית.
4. **הוא נמצא משוטט, פושט יד או רוכל בניגוד לחוק עבודת הנוער, תשי"ג - 1953**; מדובר בקטינים שנמצאים מחוץ לבית בשעות שהם אמורים להיות בתוך הבית כמו למשל ילד בן 5 שמסתובב ב3 בבוקר ברחוב בלי השגחה. אם הוא נמצא בשעה כזאת ללא השגחה כנראה שמשוהו לא בסדר בבית. אולם, גם אם הוא נמצא בשעות סבירות אבל הוא נמצא מקבץ נדבות – זה גם מעיד על משהו לא תקין.
5. **הוא נתון להשפעה רעה או שהוא חי במקום המשמש דרך קבע מקום עבירה**; מדובר בקטין שגר במקום שיש עבריינים. הבעיה שהבית משמש מקום לעבריינות והבית חשוף לזה. למשל, בית שבו יש מעבדת סמים. בית שבו האם עובדת בזנות הלקוחות מחכים בסלון.
6. *** (סעיף סל) שלומו הגופני או הנפשי נפגע או עלול להיפגע מכל סיבה אחרת**: מי מאיתנו שלומו הנפשי לא עלול להיפגע? כשאנחנו חוצים כביש אנחנו עלולים להיפגע. כל אחד יכול ליפול לתוך הסעיף הזה. זה סעיף סל – בדר"כ מצטרף לעוד סעיף. סעיף 6 זה מתאים לכל אחד. **משפחת טיבעוניית שסירבה לקחת את הילד לבי"ס בשביל לקבל חיסון, בי"ס סירב לקבל אותו**.
7. **הוא נולד כשהוא סובל מתסמונת חסר בסם (סינדרום גמילה)**: מדובר בתינוק שנולד לאם שהיא נרקומנית. מכורה בדר"כ לסם הרואין או אלכוהול. תינוקות כאלה נולדים בקריז. כמו שהאם חובה קריז גם הוא חובה קריז. הוא צריך להיגמל מסמים. יש בבית היולדות מחלקה סגורה מיוחדת לאותם תינוקות.

שאלה: אחרי שהכרזנו על קטין כקטין נזקק, בימ"ש מוסמך להתערב בחייו של הקטין. באיזה דרך הוא יכול לעשות זאת?

סעיף 3 לחוק הנוער נותן ארבעה דרכי התערבות כאשר מדובר במדרג היררכי בניהם, מדברים על רצף ממתן הוראות ועד הוצאה ממשמורת. הכי קיצוני זה הוצאה ממשמורת. כשמדובר בהוצאה ממשמורת, זה יעשה רק לאחר שמוצו יתר התנאים הקודמים, לא ישר מוציאים ממשמורת זה לא כל כך פשוט.

שאלה: ראינו שכדי להתערב בחייו של קטין צריך להכריז עליו נזקקות, מה קורה כאשר מדובר במצב חירום שאם אנחנו נמתין אנחנו עלולים לאבד את הקטין?

זה מדובר בסעיף 11 ו-12. נכון שהדרך הקלאסית להתערב בחייו של קטין זה הכרזת נזקקות, אולם אם מדובר במקרה דחוף שאינו סובל דיחוי, שאתה יודע שהקטין עלול להיפגע או למות, ניתן להתערב עוד לפני הכרזת הנזקקות. סעיף 11 לחוק – מקנה לפקידת הסעד את כל הסמכויות שניתנות לבימ"ש. היא יכולה להוציא את הקטין ממשמורת בניגוד לרצון הוריו, היא יכולה לקחת אותו מהם היא יכולה כל מה שהיא רוצה במידה והיא סוברת שמדוברת בקריטריונים של סעיף 11 – אמצעי חירום. מכיוון שפקידת הסעד היא זאת שמוציאה את הקטין ממשמורת ולא בימ"ש הסמכות של מוגבלת עד 7 ימים. היא עושה את זה כשבימ"ש סגור. לעומת זאת אם ניתן להמתין לבימ"ש ובימ"ש הוא זה שנוקט באמצעי החירום הללו אז אנחנו נכנסים לסעיף 12. כיוון שבימ"ש עושה את זה ולא פקידת הסעד, הוא יכול לעשות זאת למשך 30 יום. סעיף 12 לחוק – בימ"ש שיכול לעשות זאת למשך 30 יום.

עבריינות "בני טובים"

אין באמת מינוח כזה בטח לא בחוק. הרבה פעמים אנשים מהעם משתמשים במינוח זה. בימ"ש שונא את המינוח הזה.

מינוח זה הגיע איפשהו משנות ה-50, תחילה מבריטניה ששם קראו לאותם נערים טדי בוויס, או רוקיסטים – הכוונה הייתה לנערים מבתים בעלי מעמד סוציאקונומי גבוה שהילדים שלהם ביצעו עבירות רכוש ועל פניו לא חסר להם כלום. בישראל, דובר על נערים מצפון תל אביב שגם באותו אופן לא חסר להם שום דבר אבל הם גונבים שטויות. מה שבטוח, זה לא אותו בן אדם שגונב לחם כדי לאכול. הם גונבים בשביל הגניבה.

אם יש תיאוריה שיכולה להסביר את עבריינות בני הטובים זאת התיאוריה של "ויקטור פרנקל". הוא יוצא שואה, הורים שלו והמשפחה שלו כולם מתו, שם הוא כתב ספר. שם הספר **אדם מחפש משמעות**. שם הוא מתאר, שמי ששרד את השואה זה מי שהייתה לו תקווה למי שלא היה כולם מתו.

מושג מפתח בתיאוריה של פרנקל "פשר" ← הכוונה משמעות. את הפשר לגישתו אנחנו מוצאים באחד משלושה מקומות שונים:

1. **סבל**: מרביתנו מוצאים את זה בסבל. למשל אדם שחולה פתאום ממצה את הזמן שנשאר לו.
2. **אהבה**: חלק אחר מאיתנו, פחות יותר, מוצאים משמעות מאהבה.
3. **חיי יום יום**: אלה שמקבלים תובנה אמיתית, יחידי סגולה.

כשמדובר "באנשים הרגילים" ויש לנו מטרה, אם לא הייתה לנו מטרה, בשביל מה היינו קמים בבוקר? בני טובים נמצאים במקום הזה. אין להם בשביל מה, אין להם חלומות. **יש להם הכל אבל אין להם כלום.** אז מה שווה כל הכסף הזה?
 כשאינן לך פשר אז חיי "התענוגות" הופכים להיות הדבר המרכזי בחיים שלך. זה בדרך כלל נשים – מין, רכוש, סמים וכו'.

לגישות של פרנקל, כשאתה מציב לעצמך מטרה, אז היא זו שמניעה אותך לקום בבוקר. אולם, ברגע שאתה משיג את המטרה, אתה חייב למצוא לעצמך מטרה חדשה. אתה לא יכול להגיד זהו הגעתי למטרה שלי, אין לי בשביל מה.. אתה חייב כל הזמן להיות בסוג של מתח. לעבור ממטרה למטרה.

רצח

אחת העבירות הכי קיצוניות בחברה זה רצח. למעשה לא קיימת חברה בעולם שלא אוסרת סוגים מסוימים של רצח. גם בחברות שיבטיות ששם אין חוק ומשטרה, ומותר להרוג אחד את השני, אז מותר להרוג את חברי שבטים אחרים, אסור להרוג את חברי השבט שלנו. ישנם שני סוגים של המתה:

1. **המתה של מתילה עלי אחריות פלילית:** זאת המתה שבדר"כ, או שאין לי אחריות פלילית כגון קטין מתחת לגיל 12, גם אם הוא רוצח אין לו אחריות פלילית. או שיש לו אחריות פלילית בגיל, אבל יש לו צידוק למעשה. למשל, הגנה עצמית. חייל בקרב, יש לו הצדקה, אין לו אחריות פלילית למרות שהוא המית אדם.
2. **יש לך אחריות פלילית:** גם כאשר מדובר חד משמעית ברצח שבדר"כ דורש נסיבות מאוד יוצאות דופן, עדיין זה נתון לשיפוט ולהבנייה חברתית. למשל, רצח רבין. אין מחלוקת לגבי מרביתנו שמדובר ברצח שיגאל אמיר רצח. למרות זאת, ישנם אנשים אחרים קבוצת מיעוט בחברה הישראלית, שסוברת שהמעשה שלו הוא בכלל לא רצח, להפך, זה מעשה גבורה. אז מה זה רצח? דוגמה מהצד השני של המטבע. ד"ר ברוך גולדשטיין נכנס למסגד והרג 29 מוסלמים. ברור שמרביתנו נחשוב שזה רצח, אבל יש קבוצה אחרת בחברה שסוברת שזה לא רצח, נהפוך הוא. אז מה זה רצח?

לרצח יש מספר מאפיינים:

1. **להט הרגע:** אין כמעט רצח שהוא מתוכנן מראש, ב-95% מהמקרים שאנחנו לוקחים חיים של מישהו אחר אנחנו עושים את זה מתוך התפרצות אמוציונלית על שטויות, על חנייה.
 2. **רציונליזציה:** זה שרוצח הרבה פעמים מתרץ למה הוא רצח. למשל, "הוא התגרה בי", "הוא פגע בי" וכו'.
 3. **דימיון:** לרוב יש דימיון בין הרוצח לנרצח. לרוב הם בני אותו מעמד סוציאקונומי, גיל, לרוב הם גם החברים הכי טובים, אתה לא רוצח זרים. אחים, אישה, בן דוד וכו'.
 4. **תוך גזעי:** כפועל יוצא מהדימיון. שחורים רוצחים שחורים, לבנים רוצחים לבנים. נובע מאותו דימיון.
 5. **קרבה אינטימית:** ככל שאתה יותר קרוב לאדם, כך יש יותר סיכוי שאתה תרצח אותו. זה נובע משתי סיבות:
- א. סטטיסטית אנחנו נמצאים איתם יותר זמן.

- ב. **סיבה מהותית – אנשים קרובים אלינו מעוררים אצלנו יותר רגשות לטוב ולרע. כל שאנחנו נאהב מישהו ונהיה קרובים אליו ריגשית ככה יש יותר סיכוי שנרצח אותו. לכן רצח בין אחים זה לא עניין לא מוכר.**
6. **גברים:** לרוב גברים הם אלה שרוצחים. גם הרוצחים וגם הנרצחים הם גברים. במקרים המועטות שנשים רוצחות הן רוצחות גברים שזה בדרי"כ את הבעל שלהם (קרבה אינטימית). גברים הם יותר רוצחים ויותר נרצחים.
7. **עוני:** יש קשר מובהק בין עוני לבין רצח. ככל שאתה יותר עני הסבירות שלך לרצוח היא גדולה יותר. אולי זה נובע מתוך תסכול אין לנו מושג, אבל אין ספק שיש קשר. זאת לא הסיבה, זה רק קשר. קשר לא מצביע על סיבתיות.
8. **מדינות:** נראה שרצח הוא נפוץ במקומות שונים בעולם. כך למשל בברזיל יש את שיעורי הרצח הגדולים בעולם. לעומת זאת במצרים, יש את השיעורים הנמוכים בעולם. יש כאלה שטוענים שיתכן שככל שמדינה יותר ענייה כך יש שיעורי רצח גבוהים יותר. טענה זו לא נכונה, אולי שמדובר באנשים זה נכון שמדובר במדינות זה לא נכון. למשל ארה"ב לא נחשבת מדינה ענייה, ובכל זאת שיעורי הרצח שם הם בין הגבוהים בעולם. יש טענה אחרת שאומרת שככל שנגישות כלכלית נשק היא רבה יותר כך הרצח יהיה עשיר יותר או נפוץ יותר. ואכן בארה"ב כל אחד יכול להשיג נשק. בישראל יש נגישות לא פחותה לכלי נשק, כל ילד בן 18 מקבל נשק. בכל זאת שיעורי רצח בישראל, הם יחסית נדירים.

רצח בישראל

הרצח אצלנו מופיע בסעיף 300 א' לחוק העונשין, הוא קובע הגורם במזיד למותו של אחר. מה זה אומר? ← שבכוונה הלכת לרצוח. זה חייב להיות בקור רוח, דם קר. אצלנו סבירות מאוד גדולה שזה יסתיים בעסקת טיעון על הריגה. (אם הם לא באו בכוונה לרצוח כי זה היה בלהט הרגע זה יהיה הריגה).

לתוך הרצח נכנסת "הלכת הצפיות", זה יציר פסיקה. בימ"ש קבע בעניין הזה, שכאשר אדם צופה את תוצאות מעשיו, באופן שהוא קרוב לוודאי כאילו הוא התכוון לכך. כשאני לוקח אקדח ואני טוען אותו בכדורים ואני מגיע לשכן ויורה בן 6 כדורים עד ריקון המחסנית ואני אומר שלא התכוונתי לרצוח, אדם סביר יחשוב כי התכוון להרוג או לא? התשובה של כולם תהיה כן. אם הוא יכל לצפות את זה אז הוא רצח.

למעשה, **הסיבה העיקרית לרצח במדינת ישראל בדומה למדינות דמוקרטיות אחרות בעולם, היא אהבה.** זה גם הגיוני כי זה אנשים שמעוררים אצלנו הכי הרבה רגש. במקרה הזה של רצח או המתה בכלל, נהוג לעשות הבחנה בין שלושה סוגים שונים של המתה בישראל:

1. **רצח:** הרצח הוא כזה שנובע מגרימת המתה בכוונת תחילה. **בגלל זה העונש של המעשה הזה הוא מאסר עולם.** מאסר עולם – אין הגדרה למה הוא מאסר עולם, יש לאקונה. עפ"י חוק הפרשנות הכוונה – כל חייו של האדם. זה צריך להיות עד יום מותו. בישראל יש נוהג שפונים לנשיא המדינה, חוק יסוד נשיא המדינה, מקנה לנשיא המדינה תפקיד לקצוב ולחון את עונשם של עבריינים. לכן כשפונים לנשיא, מי שרצח הוא רשאי לקצוב לו שנים, הוא לא חייב. אם הוא כן קוצב, הוא יכול לעשות את זה לשלושים שנה, עשרים וחמש שנה וגם 12 שנה, אין זמן קבוע.
2. **הריגה:** הריגה זה המתה אבל לא בכוונה תחילה. נובעת מעצימת עיניים או אדישות למעשה. קניתי אקדח והאקדח מוכן, אני גר בקומה 14 השכן גר בקומת 16, זרקתי את הצלחת מהחלון והיא נפלה על ראשו והוא מת. נכון שזרקתי את הצלחת לא רציתי לגרום למותו, אך מצופה שאדע שאם אני זורק צלחת אני עוצם את העיניים מהתוצאה זה מוות. **העונש של מעשה זה הוא עד 20 שנה.**

3. **רשלנות:** מדובר באי צפיות של מעשה, כאשר אדם סביר צריך היה לצפות אותה. **עונש של מעשה זה, עד 3 שנות מאסר.**

בכל המקרים האלה מת בן אדם אחד, ההבדל היחידי זה למה התכוונתי או במילים אחרות – היסוד הנפשי.

כוונה – מאסר עולם, עצימת עיניים – עד 20 שנה, כשלא התכוונתי – 3 שנים.
התוצאה היא אותה תוצאה, ליסוד נפשי יש משקל גבוה מאוד.

רצח במובן של פסיקה

1. **פס"ד סימן טוב** ← מדובר באדם שהייתה לו חברה, השניים נפרדו. אולם הם החליטו להישאר ידידים. במהלך הזמן האקסית של סימן טוב התחילה לצאת עם בחור חדש. הוא ביקש ממנה שתנתק את הקשר עם סימן טוב. כשזו התקשר לסימן טוב ואמרה לו את זה הוא הגיע לביתה, איבד עשתונות ונטל את חייה. כמובן הוגש נגדו כתב אישום בגין רצח, בימ"ש טען שבכדי להרשיע ברצח יש צורך בשני קריטריונים מצטברים:
- א. החלטה להמית: אין מחלוקת שקריטריון זה התקיים. סימן טוב התכוון להרוג. אולם, הקריטריון הזה לא מספיק.
- ב. העדר קינטור: בעברית זו התגרות. אומר שהבן אדם לא התגרה בך. כלומר, בדם קר. אם הוא התגרה בך והטלת את חייו זה לא רצח. סימן טוב טען, שהעובדה שהיא החליטה לנתק איתו את הקשר זה קינטור=התגרות.

הרכב שלם קבע שאין בכך קינטור. זה אומר שזה רצח, על זה לא הייתה מחלוקת.

2. **פס"ד סגל** ← פה מדובר בבני זוג מאורסים. שלושה שבועות לפני החתונה כשהכל כבר גמור ומוכן, היא מתקשרת לבחור ואומרת לו "אנחנו צריכים לדבר", הוא מגיע מבהל. כשהגיע היא מספרת לו שהיא מבטלת את החתונה בגלל שהתאהבה באחר. לא די בכך, היא עשתה זאת תוך כדי שהיא מפזזת לו בריקודים. סגל הלך למטבח, לקח סכין ודקר אותה למותה. הוגש נגדו כתב אישום בגין רצח.
- א. החלטה להמית – אין מחלוקת שהייתה.
- ב. עניין הקינטור – המחלוקת הרלוונטית.

דעת הרוב קבע שזה לא קינטור. כל בן אדם באותן נסיבות היה יכול להתעצבן. מכאן ועד רצח יש פער עצום. קבעו שזה רצח. מה שמעניין זה דעת המיעוט ← קבעה "כל ישראלי או ישראלית מצוייה בנסיבות האלה, דמו יכול להגיע לכדי רתיחה ובנסיבות האלה יש בכך משום קינטור".

3. **פס"ד אזואלוס** ← השניים היו נשואים. לאזואלוס הוגנבה שמועה, לפיה לאישתו יש רומן עם השכן. אזואלוס שאל את אישתו אם נכונים הם הדברים אולם זו הכחישה. באחד מהימים אזואלוס חזר בכוונה מוקדם יותר הביתה, והוא ראה את אישתו למטה באותו של השכן, הם לא עשו כלום והיא רק ישבה באוטו, הוא הבין. הוא הסתובב והלך.
- השניים, אישתו של אזואלוס והשכן נסעו בקצב הליכתו של אזואלוס לצידו, כשהוא הסתכל לעברם הם התנשקו מולו עמוקות. בנקודה הזו, אזואלוס (אשר נשא אקדח ברישיון) הוציא את אקדחו, דרך אותו וירה בכל אחד מהשניים ירייה בראשו. הגישו נגדו כתב אישום בגין רצח.
- א. החלטה להמית: אין מחלוקת.
- ב. העדר קינטור: המחלוקת כאן נעה.

גם כאן הדעות נחלקו ולא הייתה מסקנה אחידה. אולם, דעת המיעוט של סגל הפס"ד הקודם, הפכה לדעת הרוב. דעת הרוב קבעה וזאת ההלכה שיש כיום – בנסיבות שבהם בן זוג בוגד בד לנגד עיניו זה נסיבות שבהן הדם הישראלי יכול להגיע לכדי רתיחה. במקרה הזה, זה קינטור. יש הבחנה בין לדעת שבוגדים בד כמו שקרה בסגל, לבין זה שאתה רואה את זה בפועל.

זה שזה קינטור זה לא אומר שהוא הולך הביתה ומקבל פרס, הוא מקבל פשוט עונש שהוא מופחת וזה הריגה. כתב האישום ייחס רצח והוא קיבל הריגה.

הריגה

הריגה זה התעלמות מהתוצאות. שבן אדם עוצם את עיניו וגורם למותו של אחר זו הריגה. הדוגמא הכי קלאסית שיכולה להיות כיום בעניין הריגה זה נהיגה בשכרות שגרמה למוות. כשאדם עולה על רכב כשהוא שיכור בימ"ש עליו "כמוהו כאדם אשר נושא נשק והוא אינו מורשה ירי", זה בדיוק אותו הדבר והוא צודק. האלכוהול מאט את התגובה של בן אדם 3/4 שנייה וזה הבדל בין חיים למוות.

מוות כתוצאה מרשלנות

הכוונה שאדם לא רוצה בתוצאה ולא עוצם את עיניו אלא הוא לא צופה את מה שהוא אמור לצפות. יש גם חוסר צדק עם גרימת מוות ברשלנות. הרבה פעמים שמדובר בבן אדם כזה, חצי מהאוכלוסייה תגיד שזה לא צודק.

פס"ד בש ← מדובר על שנות ה-60. היה פריגידר שנפתח עם וו, ברגע שהוא ננעל אתה לא יכול לפתוח אותו מבפנים. באמצע שנות ה-60 תדיראן הביאה את המקררים הראשונים של אנקור. בש זרקו את הפריגידר מהבית. הבעיה שזה התקופה של החופש הגדול ואז שיחקו מחבואים. שני אחים שהתחבאו נכנסו לתוך הפריגידר וסגרו אחריהם את הדלת ונחנקו למוות. נגד **בש הוגש כתב אישום על גרימת מוות ברשלנות לבית משפט שלום בחיפה**. בש היה כמו חצי מדינה. בימ"ש שלום הרשיע אותו במוותם של הילדים וקבע שהוא צריך היה לצפות את זה. בש עירער על פסק הדין למחוזי, בימ"ש המחוזי הפך את ההחלטה של השלום. אמר שבנסיבות האלה אף אחד לא היה יכול לצפות את התנהגות הילדים והוא זיכה אותו. המדינה לא הסכימה ועירערה לעליון, העליון הפך את החלטת המחוזי ושב והרשיע את **בש**. הוא קבע שילדים הם יצורים בלתי נצפים וצריך לצפות הכל. יש משהו לא הוגן, אבל מה לעשות.

פס"ד ליכטנשטיין ← אישה נהגה ברכב. במהלך הנהיגה הגלגל הקדמי שלה התפוצץ, האוטו סטה ממסלולו ועלה על המדרכה והרג הולכת רגל. הגישו נגדה כתב אישום על גרימת מוות ברשלנות. מבדיקה שנערכה לרכב נמצא כי היא הייתה צריכה להחליף צמיגים אך לא עשתה זאת במועד. **לכן היא רשלנית. היא הורשעה.**

איפה עובר הגבול בין גרימת מוות ברשלנות להריגה? התשובה לשאלה זו אינה חד משמעית. הרבה פעמים כשתופעה מסויימת הופכת ל"מכת מדינה" אז כדי להרתיע, בתי המשפט משנים את העילה מרשלנות ← להריגה.

לדוגמא:

1. ניקור ← נוהגים ומרגישים שנרדמים. אותו הדבר קרה לנהג משאית, שנרדם והרג מישהו מרכב. עד לאותו רגע זה היה גרימת מוות ברשלנות. אותה תופעה הפכה להיות מכה וכדי שזה לא יקרה

יותר, בימ"ש החמירו והעלו את זה לרמה של עצימת עיניים. כלומר, להריגה. מי שמנקר באוטו עוצם את עיניו זה הריגה.

2. שכחת ילד באוטו ← כשאמא שוכחת את הילד שלה אי אפשר להרתיע. היא לא עושה את זה בכוונה. למרות זאת, יותר ויותר ילדים נשכחים באוטו. אנשים לא מסוגלים לשכוח את הפלאפון אבל את הילד שלהם כן. כדי לנות להרתיע את הסיטואציה הזאת בימ"ש עכשיו במגמה של ייחוס התנהגות כזאת לעצימת עיניים – הריגה, זה כבר לא רשלנות.

קנטור סוג אחר, לא רצח אלא הריגה

1. **תסמונת האישה המוכה:** מדברים על סיטואציה של נשים נשואות או ידועות בציבור, הגבר שלהן

מכה ומתעלל בהן, משפיל ופוגע ביכולת החברתית והכלכלית, כל זה ובכל זאת ← הן נשארות.

בנקודת זמן כלשהי זאת מבלי שבן הזוג מאיים עליהן או מכה אותן, כשהוא ישן במיטתו הן לוקחות סכין/אקדח ניגשות אליו ונוטלות את חייו.

כמובן השאלה הכי מעניינת שנשאלת בהקשר הזה, למה לא קמת והלכת?

המחקרים בנושא הזה מצביעים שמי שלרוב אלים יותר כלפי בני הזוג הם נשים כלפי גברים ולא ההיפך. אולם, השאלה איך אנחנו מגדירים אלימות.

אם אנחנו מגדירים אלימות ככזו שאינה גורמת לפגיעה או פגיעה, אשר דורשת התערבות בבית חולים אז ייתכן ונשים הן יותר אלימות. בדר"כ זה מסתכם בדחיפה, זריקת כפכף, שריטה או בצביטה. לעומת זאת, אם אנחנו מגדירים אלימות ככזאת אשר מצריכה טיפול רפואי בב"ח, אז באופן מובהק גברים הם יותר אלימים.

ההבדל: אם אנחנו נתבסס אך ורק על הסטטיסטיקה הפלילית המשטרית אז אנחנו נראה שיש רק כמעט גברים מכים. נשים הולכות להתלונן. לעומת זאת כשמדובר בגבר מוכה, אז הוא לא הולך להתלונן. אם נסתכל על הסטטיסטיקה הפלילית אז היא שגויה, היא לא משקפת את המצב האמיתי בין בני הזוג.

שאלה: איך יכול להיות שאת במצב כזה ואת לא הולכת? מה התשובה לשאלה הזאת – תסמונת האישה המוכה.

תסמונת האישה המוכה, מכורה על ניסויים שנעשו על כלבים.

מדובר בסדרת ניסויים שנעשו על כלבים שבהם התנו לכלב התנייה בדמות של צליל עם שוק חשמלית, הכלב למד שבכדי להמנע מהשוק חשמלית עליו פשוט לקפוץ לתא הסמוך. לאחר מכן שינוי את תנאי הניסוי כך שיצרו תקרה שמנעה את המעבר לתא הסמוך. כאשר השמיעו צליל ולאחריו שוק חשמלי הכלב ראה שאין באפשרותו להימנע מהשוק, לכן נשכב על הריצפה ויילל. לאחר מכן הנסיין הוריד את התיקרה כך שהכלב יכול היה להימנע מהשוק החשמלי, אולם הוא לא יכול היה לעבור לצד השני גם כאשר הנסיין הרים את הכלב והראה לכלב שיש ביכולתו להמנע מכך. הכלב פיתח "חוסר אונים נרכש". אותו חוסר אונים נרכש זה בדיוק מה שאישה מוכה חווה. פשוט היא כ"כ נמצאת עמוק בתוך הקשר כך שאין באפשרותה לצאת החוצה. לכן, קשה מאוד להאשים את האישה על זה שלא קמה והלכה.

פס"ד כרמלה בוחבוט ← מדובר על אותה תסמונת. עברה התעללות. בנקודת זמן מסוימת כאשר בעלה לא מאיים או לא מכה אותה, באותו רגע הוא לא התעלל בה והוא נכנס לחדר והיא ירתה בו.

לכאורה זה רצח כי לא היה בזה קינטור. הוא לא מאיים עליה. אולם, בימ"ש קיבל את תסמונת האישה המוכה ואמר שאישה כזו היא כמו אישה שחווה קינטור תמידי. ולכן זה לא רצח, אלא הריגה. בימ"ש המחוזי הטיל על בוחבוט 7 שנות מאסר. בוחבוט עתרה לעליון אשר זה הפחית את שנות המאסר ל3. ללמדכם שזה קינטור.

פס"ד יעקובוב ← אותן נסיבות עובדתיות כמו כרמלה בוחבוט. התעללות פיזית ריגשתי ומינית של 20 שנה. **אולם**, בשונה מבוחבוט, כאשר בעלה לא היה בבית היא קפצה אל מותה. הוגש נגד יעקובוב כתב אישום על גרימת מוות ברשלנות. בימ"ש הפך את הקערה על פייה, **קבע שכאשר גבר מתעלל באישתו זמן ממושך הוא צריך לצפות את זה שהיא תרצה למות. לכן, אם היא התאבדה אז זה באשמתו.**

התאבדות

הצד השני של המטבע, הצד השני של רצח. על כל 20 ניסיונות יש הצלחה אחת. כשמדובר על התאבדות אנחנו מדברים על רצף של דברים שנע ממחשבות אובדניות המשכו בניסיונות התאבדות וסופו בהתאבדות בפועל. ברור שמבחינה כמותית יש הרבה יותר מחשבות מאשר ניסיונות, כי מי מאיתנו לפעמים לא חושב ככה דברים, זה לא אומר שזה יקרה בפועל. יש הרבה יותר ניסיונות מהצלחות בפועל. הערכה היא שעל כל עשרים ניסיונות יש הצלחה.

יש לציין שהתאבדות עד גיל 12 היא נדירה משתי סיבות:

1. הרגשת דיכאון: מאפיינת את אלה שרוצים למות, אינה מתהווה אצל ילדים מתחת לגיל 12.
2. בדרי"כ בגיל הזה, המעטפת החברתית והמשפחתית, היא הרבה יותר גדולה.

מגדר והתאבדות

נראה שיש קשר מובהק בין התאבדות ובין מגדר. נשים מנסות פי 3 להתאבד יותר מגברים. גברים מצליחים להתאבד פי 3 מנשים. ההבדל נובע מדרך החינוך של הגבר והאישה. האישה בדרי"כ לא מתחנכת לאופי אלים ולרוב גם היא לא משתמשת באמצעים אלימים לצורך ניסיון ההתאבדות שלה שהוא כולל בדרי"כ בליעת תרופות. כשאת בולעת תרופות הסיכוי שלך למות הוא יותר נמוך. גברים לעומת זאת מתחנכים לאופי אלים, אותה אלימות גם מיושמת בדרך ההתאבדות. גברים נוקטים בדרך של ירייה בראש, קפיצה ממקום גבוה, תלייה וכו'. בדרכים האלה הסיכוי שיצילו אותך הוא הרבה יותר נמוך.

14.1.18

גורמי סיכון שמציבים נער בפני התאבדות

1. **ניסיונות קודמים:** הגורם הכי מבוהק. במילים אחרות מי שניסה קודם לכן להתאבד, הוא ברמת סיכון גבוהה לניסיון נוסף.

2. **שינוי חברתי:** הכוונה גירושים של ההורים, אבטלה של ההורים, מעבר דירה, הגירה. מה שמייחד במיוחד בני נוער, שאין את זה אצל מבוגרים, זה פרידה מבן זוג וכישלונות בבחינות. לנערים אין את היכולת לאסוף את עצמם, נשבר להם הלב, הם לא רוצים למות אך לא יודעים איך להתמודד עם שברון הלב.
3. **אינטרנט:** פורומים שונים שממש מדריכים איך להתאבד. אם נער מחפש דרכים למות, יש אתרים שמדריכים אותו איך להתאבד ואז הוא לא מרגיש לבד כי הוא רואה שיש עוד אנשים כמוהו.
4. **אמצעי התאבדות:** כאשר יש לידך אקדח ואתה נמצא ברגע חלש, עצם קיומו של האקדח מעלה את הסבירות להתאבדות. כשיש אמצעי התאבדות קרוב לבן אדם ברגע של חולשה, בנקודה הזו זה עלול לגרום להתאבדות. יכול להיות שאם לא היה אקדח לא היה עושה זאת. נמצא שמי שגר במקומות גבוהים יש לו יותר סבירות להתאבד.
5. **הפרעה פסיכיאטרית:** בסעיף הזה מי שמכב זה בעיקר נשים. הסיבה העיקרית זה דיכאון. נמצא קשר מובהק בין דיכאון שבדר"כ נשים סובלות ממנו יותר מגברים, לבין ההתאבדות. דיכאון זה משהו מאוד מאוד עמוק. אתה לא מתקלח, לא מסוגל, לא מסוגל לאכול, לא מסוגל להחליף בגדים ולבצע את שגרת החיים. האבסורד עם דיכאון זה כשאתה נמצא בעיצומו של הדיכאון אז גם אין לך אנרגיה להתאבד, אתה לא מסוגל להתאבד. דווקא כשאתה מתחיל להחלים מהדיכאון ולצמוח למעלה אז אתה מתאבד.
6. **התעללות מינית:** סטטיסטית אישה עוברת יותר פגיעות מיניות מאשר גבר, לכן פה יש יותר נשים. נמצא קשר מובהק בין התעללות במיוחד בילדות לבין התעללות בעתיד שמובילה להתאבדות.
7. **סמים:** למעלה מ-50% מאלה שמתאבדים עשו את זה תחת השפעה סמים. לפעמים הם רוצים למות אבל אין להם אומץ. הסם מדכא עקבות ואז יש יותר אומץ להתאבד. התנהגויות שלא היית עושה תחת השפעת סמים, אתה עושה כשאתה כן בהשפעה.
8. **אשכולות:** לפעמים כשאנחנו שומעים על נער שהתאבד, זה יגרור אחריו נערים אחרים שיתאבדו גם. זה נכון לא רק להתאבדות. בשבוע שנשמע על אבא שרצח את הבן שלו אז נשמע על עוד אנשים.

אלימות בקרב בני נוער

אלימות תמיד היית קיימת בקרב בני נוער, במיוחד אצל גברים, אך אין מחלוקת כי בעשור האחרון זה עלה פלאים, לא רק בישראל. מה זה אלימות, לא נכנס לשאלה הזו. כשאני מדבר על אלימות אני מדבר על אלימות פיזית ממש שאין עליה מחלוקת. האלימות נעה על פני רצף, מדחיפה או יריקה שזה הקצה האחד, ועד לרצח שזה הקצה השני. כשמדובר על רצח בקרב קטינים אז בארה"ב אי אפשר להטיל עליהם עונש מוות. בארץ לא חובה להטיל עליהם מאסר עולם. לא חובה ← אם רוצים אפשר. שמדובר בבגיר אין ברירה חייבים להטיל עליו מאסר עולם. אחת האלימויות שמדובר בבני נוער ההכי דומיננטיות – זו אלימות בבית ספר. בבי"ס אנחנו מדברים על שלושה סוגים של אלימות:

1. **אינסטרומנטלית (רכוש):** האלימות הזו יכולה להיות למשל נער שמגיע לבי"ס בלי פלאפון, והוא רוצה שיחה. הולך לחבר שלו ומבקש שיחה, החבר שלו מסרב והוא לוקח ממנו בכוח. הוא מבקש את השיחה בדר"כ ממי שחלש לא ממי שחזק.
2. **אלימות תגובתית:** הוא אלים בעקבות מה שעשו לו. המורה צעק עליו אז הוא הופך עליו שולחן.
3. **אלימות לשמה:** על פניו אין משהו שמסתר מאחורי האלימות, מבחינת פסיכולוגית יש מלא. כלומר, נער שמגיע בשעת ערב לבי"ס אף אחד לא עיצבן אותו והוא לא רוצה שיחה, הוא עושה גרפיטי, שובר חלונות וכו'.

אלימות בבי"ס שלא הייתה קודם לכן, לא היה נער שהולך עם סכין לבי"ס. אחת הטענות שנטענות בהקשר הזה לגבי הסיבה בקרב בני נוער לאלימות בבית ספר ובמיוחד כלפי המורים בבי"ס, **זה הכוח שניתן לתלמידים**. ישנן אמנות לזכויות הילד, חוקים שאוסרים על הרמת יד. מורה לא יכול להרים אצבע על ילד. יתרה מכך, הוא לא יכול להוציא אותו החוצה בניגוד לרצונו. נותנים יותר כוח לילד מאשר למורה.

בישראל אנחנו מדברים על תת תרבות הסכין שנכונה רק לגברים, פחות לנשים. כיום בימ"ש מדגישים את החומרה של עבירה שנעשת באמצעות סכין, כשנק' המוצא בהקשר הזה זה שאלימות שנעשתה עם סכין **מאסר בפועל**. השאלה היחידה זה כמה? זה המדיניות. ← נערים שדוקרים נכנסים לבי"ס. מה שערער אותנו במדינת ישראל, זה המקרה ב1994 הרצח של שני הנערים, ילדים מבית טוב "בני טובים", הורים עשירים בלי שוב סיבה שנראת לעין. אחד הילדים לוקח אקדח של אבא שלו, ילדים בני 14 וחצי, מזמינים מונית ויורים לנהג בראש. סתם, בלי שום סיבה שנראת לעין. במקרה הזה גרם לזעזוע במדינה.

רעה נוספת היא – הימורים

ההימורים הם נכונים כלפי כולם, כלפי מבוגרים וכלפי נערים. כולנו מהמרים, השאלה מה זה הימור? (זוג או פרד).

נערים נמצאים בסכנת הימורים יותר גדולה. יש משהו מאוד מאוד חזק בהימורים שהוא ממכר. כשמדובר על נערים בישראל, אנחנו מדברים על הימור שנמצא בתוך בי"ס שנקרא **פוקר**, גורם לנערים להתמכר, גם ברשת. הם גונבים כרטיסי אשראי להורים שלהם ומכניסים אותם לחובות של מאות אלפי שקלים. הם מגיעים למרכזי גמילה. יש מרכז גמילה רטורנו בבית שמש – מגיעים לשם נערים שמכורים להימורים.

בישראל בגלל הכוח שיש להימורים חיקקו חוקים ספציפים שאוסרים על הימורים בקרב בני נוער, בכל פרסום של הימורים יש חובה לרשום שההימורים אסורים מתחת לגיל 18. בהקשר של הימורים ככל, הם לא חוקיים. גם בגיר, אדם שמשחק או מהמר בהימורים אסורים, עונשו **שנת מאסר**. אולם, שר האוצר יכול להתיר משחקים מסויימים. במילים אחרות, מה שמכניס כסף למדינה. אם המשחק לא מכניס כסף למדינה אז הוא אסור. שאדם מצהיר שהוא בן 18 זה מספיק, אף אחד לא מברר את גילו האמיתי.

שוד

הרבה פעמים אנחנו מתבלבלים במונח של שוד. אנחנו אומרים "שדדו" לי את הבית.

הבחנה בין שוד לגניבה. שוד ← זה גניבה, אבל היא מחייבת עימות עם הקורבן. **אם אין עימות זה לא שוד**. בגלל העימות הזה השוד הוא נדיר. כי מעט מאוד אנשים, מסוגלים להתייזב מול הקורבן. בלילה אנשים לא מתעמתים עם השודד. לכן השודד ניחן בתכונה של קרב לב.

בקרב קרימינולוגים יש מחלוקת אם שוד זה עבירת רכוש או שמא זה עבירת אלימות. אין מחלוקת ששוד מכיל את שניהם.

שוד זה עבירה של הרים גדולות. כשהשוד מתבצע בעיירה קטנה, נגיד מושב, שכולם מכירים אחד את השני, הסבירות שמישהו ישדוד שם היא אפסית. בדרי"כ אנשים מכיר אחד את השני ואז יזהו אותך, כי שוד מחייב אימות. לכן זה לא יעשה בעיירת פיתוח, בכפר או במשוב או קיבוץ, זה יעשה במרכז העיר. כי במרכז העיר אתה נהנה מיתרון וזו האנונימיות, אתה נעלם בשנייה.

שוד נעשה בין זרים, 88% מהנשדדים הם זרים לשודד. ב-12% מהמקרים אתה מכיר את השודד. עובדה זו סותרת את טענת האנונימיות. אולם, במקרים האלה לרוב הנשדד לא ילך בכלל למשטרה. המקרים האלה כוללים חברים וקרובי משפחה. סתם למשל אתה בבר עם חבר שלך ואתה מתערב שמהו יקרה, חבר שלך הפסיד ואתה אומר לו להביא מאה שקל. והוא לא רוצה להביא ואתה לוקח לו בכוח. מקרה זה לא ידווח במשטרה גם אם תריבו. המקרה היותר נפוץ זה בין בני זוג.

כשהיחסים עולים על שרטו ובני הזוג מחליטים להיפרד אז יש מריבות או מחלוקות על הרכוש המשותף. נניח הבעל טוען שהרכב שייך לו והאישה טוענת שזה שייך לה. הוא לוקח את המפתחות מהשולחן והיא לא נותנת לו לקחת את זה. משפטית זה שוד. בדרי"כ היא לא תלך למשטרה. בסיטואציה הזו היא אפילו לא חושבת שזה שוד. הסיכוי שאדם יפצע משוד תלוי בעובדה שאם השודד היה חמוש או לא. אם לשודד יש נשק, סבירות שהנשדד יפצע, היא אפסית. למה? כי מי יתנגד? שולפים אקדח אז לא יתנגד. שהוא לא חמוש יתנגד.

יחד עם זאת אם בן אדם החליט להתנגד לשודד חמוש, הסיכוי לפציעה ואפילו למוות הם מאוד גבוהים. הסיכוי למוות מעבירה כזו היא גבוהה יותר מכל עבירה אחרת.

שתי עובדות על שוד:

1. ככל שהסכום שנשדד הוא גדול יותר, כך יש יותר סיכוי שאנשים ידווחו למשטרה.
2. רכוש מבוטח במיוחד בישראל, תמיד מדווח. ופה אנשים מדווחים יותר ממה שנגרם להם.

הקסם של השוד, נראה סכום גדול שאתה מרוויח במעט זמן. המציאות מוכיחה שאם נקח את כל מעשי השוד שיש בשנה בארה"ב, אנחנו מגיעים לסכום של פחות מחצי מיליון דולר. עבירת צווארון לבן יכולה להגיע 300 מיליון. על שוד מקבלים הרבה שנים בבית סוהר.

השוד בישראל

שוד זו עבירה שטומנת בחובה 14 שנות מאסר. יש עבירה דומה שנקראת תקיפה לשם גניבה, עונש 7 שנים, חצי. מה ההבחנה בין השנים? לא יודעים. יש שתי עבירות וזה אותו הדבר.

התביעה עושה את זה כדי לעשות משא ומתן.

השודד בישראל, בגלל האופי המיוחד של העבירה יש לו בדרי"כ עבר פלילי עשיר ולא רק בעבירות כאלה אלא במגוון רחב של עבירות. השודד המצוי בארץ דומה לשודד המצוי בארה"ב. בשני המקרים אנחנו מדברים על אנשים צעירים, 19-25 זה הגיוני. מה שמעניין זה הנשדד המצוי. הנשדד תואם לאותו פרופיל של השודד כלומר, הוא גם אדם צעיר 19-25. זה לא הגיוני. בארץ מימלא. בארה"ב מי ששודד בדרי"כ הוא שחור. הם שודדים גם את האפרו אמריקאים. זה משהו לא ברור, למה אתה מסתבך עם בן אדם צעיר שיכול להתנגד אליך ולהיות חזק יותר ממך? סטטיסטית, אישה בת 65 כמעט לא נשדדת.

צווארון לבן

עבירת צווארון לבן היא אחת העבירות הכי יוצאות דופן שיש כי היא נוגדת את ההיגיון. כשיש אדם עני, שפורץ לבית וגונב, גם אם אנחנו לא מסכימים עם המעשה הוא איכשהו הגיוני.

אבל כשמדובר ברה"מ שמרוויח מספיק כסף ויש לו הכל, כשהוא יסכן את החירות שלו עבודה ומשפחה

שלו בשביל עוד כמה אלפים שהם לא רלוונטים זה לא הגיוני. יכול להקרא טמעות.
למה זה כן הגיוני – שסיכוי ההתנסות הם נמוכים אז הדבר אולי הכי הגיוני זה לעבור על החוק.
 למשל – נגיד שסטודנט הכין שליף, הוא מצטיין, את ה-5 נקי הוא לא צריך אבל הוא מסכן את היוקרה וה-3 שנים שלו, אף מוסד לא יקבל אותו אחר"כ. אז למה הוא עושה את זה? כי לא יתפסו אותכם. אותו הדבר גם רה"מ עושה את זה.

עבירת צווארון לבן זוהי עבירה שקשה מאוד להגדיר אותה. אם ההגדרה של העבירה זה הנזק החברתי שהעבירה גורמת אז אולי זאת העבירה הכי חמורה שיש, היא יכולה למותת מדינה. לעומת זאת, אם אנחנו מגדירים את העבירה הזאת בהתאם לעונש שמקבלים מבצע אז אולי זאת לא עבירה. הם בקושי נכנסים לבית סוהר.
 אנחנו כן מסכימים שהעבירה הזאת נמצאת בצמרת או בסמוך לכך. זה חייב להיות במסגרת העבודה ולשם קידומה.
 הנשיא קצב הורשע באונס – זה לא למען העבודה וקידומה. לא כל עבירה שנעשת במסגרת עבודה היא בהכרח צווארון לבן. לגנוב עטים מהעבודה זה לא צווארון לבן זה סתם עבירת גניבה פשוטה.
קריטריונים לעבירת צווארון לבן:

1. **תחכום:** מדובר בעבירה מתוחכמת ולא עבירה פשוטה. אם אני אשים מצלמה ואני אנסה לתעד עבירה רגילה אז מאוד קל להגדיר אותה, אתם רואים את ההתנהגות עצמה. בצווארון לבן זה לא כך. גם אם נתעד מישהו במצלמה, לא בהכרח נראה שבוצעה עבירה. העבירה הזאת מאוד מתוחכמת שקשה להוכיח אותה.
 2. **התנהגות נורמטיבית:** עבירה זו חלקה נורמטיבית וחלקה לא. לעומת זאת עבירה רגילה כל כולה היא לא נורמטיבית.
 3. **סכום כסף:** מתבטאת בסכום גדול של כסף. כל השוד בארה"ב לא מגיע לחצי מיליון.
 4. **קורבן לא ברור:** בעבירה רגילה ישנו קורבן מאוד ברור. למשל תקיפה יש לך קורבן, גם אונס. מי הקורבן בעבירת צווארון לבן זה לא ממש ברור. כשפלאפון מחליטה לגנוב 10 אג' מכל לקוח לא יודעים ומרגישים מי הקורבן.
 5. **דיווח מוטעה של התקשורת:** עבירות צווארון לבן לא מדווחת לתקשורת מהסיבה הפשוטה שזה משעמם ולא מעניין. עבירת שוד מזוין או חטיפה במרכז העיר שאנשים מסתגרים עם בני ארובה זה מוכר. אם בכל זאת זה מעניין זה בגלל אחת מ-3 סיבות:
 - א. או שהדמות היא מאוד מוכרת
 - ב. שסכום הכסף הוא מאוד מאוד גדול
 - ג. קשור לשערורייה כלשהי
- אם זה לא עומד בקריטריונים האלה, זה בדרי"כ בעמוד שולי, אנשים בכלל לא קוראים את זה.
6. **אי העמדה לדין:** לא מעמידים אותם לדין כי אין ראיות. גם ככה אנשים חושבים בסדר... אז גנב קצת כסף. יש משהו לא הוגן בזה. גם אם מעמידים אותם לדין החברה לא מגנה את העבירה הזאת, פעמים רבות מגבים את הגניבה מהמדינה.
 זאת התחושה שאתה כאילו לא פוגע באף אחד.
 7. **חוסר גינוי חברתי:**
 8. **הצדקה:** בעוד שבעבירה רגילה אנשים בדרי"כ אומרים, לא עשיתי את זה, שזאת הגירסא הכי רעה. עברייני צווארון לבן נותנים גירסא הרבה יותר מתוחכמת. אומרים שעשיתי את זה אבל זה בכלל לא עבירה. הם אנשים כ"כ חכמים, שמבינים יותר מזה שחוקר אותם, לכן התיק נסגר מחוסר ראיות.

ההליך הפלילי בישראל

מדובר בעצם על כל הרצף מרגע התלונה במשטרה ועד שנכנסים לבית סוהר. מדברים על מספר מהלכים שעל כל אחד מהשלבים אמונים גורם אחר :

1. **חקירה:** המשטרה. המשטרה על פי חוק, חייבת לטפל בכל עבירה שנודע לה עליה זה החוק. זה לא רק שמדווח זה גם שהיא גילתה בעצמה, לאו דווקא תלונה פורמלית. יש הבחנה בין שלושה סוגים שונים של עבירות :

- א. **חטא** – עבירה שעונשה עד 3 חודשים מאסר. למשל מי שאוסר לקבל כסף בשקלים.
- ב. **עוון** – 3 חודשים עד 3 שנים. למשל גניבה.
- ג. **פשע** – למעלה מ-3 שנות מאסר. פריצה לבית, גניבת רכב.

כשמדובר בעבירות מסוג חטא או עוון למשטרה יש שיקול דעת אם לחקור עבירות אלה או לא. היא לא חייבת. במילים אחרות, כשמדובר בעבירות מסוג פשע, אין לה שיקול דעת והיא חייבת לחקור. אז מה אם הגשנו תלונה. כי המון תלונות ומעט שוטרים. אין סיכוי שהמשטרה יכולה לטפל בכל כך הרבה מקרים. יש למשטרה חוסר ברירה והם חייבים לעשות סדר עדיפויות. ברור שיש אנשים שנעצרים יותר מאנשים אחרים.

המחקרים מוכיחים ש-14% מהתלונות שמוגשות במדינת ישראל נסגרות מבלי שיתחילו בכלל לחקור אותן.

כיצד המשטרה חוקרת? במספר אופנים :

- א. **תשאול:** הדרך הכי נפוצה. 95% מעבודת המשטרה נעשית באמצעות הציבור.
- ב. **תצפיות:** למשטרה יש נקודות תצפית "חיסיון" ושם הם עומדים ומתצפתים.
- ג. **חיפושים:** חיפושים יכולים להיות בכל מיני צורות, חיפוש בגוף, בכלים כמו ברכב, בבית, וכו'. בכל החיפושים, כדי לבצע חיפוש צריך יסוד סביר לחשד שבכלל בוצעה עבירה. מי קובע מה זה יסוד סביר לחשד? השוטרים חייבים להגיד לך. לגבי חיפוש בבית זה קצת יותר בעייתי. שמישהו רוצה להיכנס לך לבית זה לא מספיק יסוד סביר לחשד, צריך יסוד סביר לחשד מסוג פשע.
- ד. **מעצרים:** לעיתים כדי שהמשטרה תוכל לחקור היא צריכה לעצור אותך. זאת משום שישנן פעולות שניתן לבצען רק כאשר אתה עצור. למשל, מדובב. נכנס שוטר במסווה של עברייך, הוא נופל.

2. **העמדה לדין:** מי שאחראי על השלב הזה זה הפרקליט/התובע. המשותף לשניהם זה שהם עורכי דין ומדינת ישראל. למה מדינת ישראל? הם מייצגים את המדינה. מה השונה? **התובע הוא שוטר. הפרקליט שייך למשרד המשפטים.** ההבדל המהותי בין התביעה לפרקליטות זה שהתביעה מטפלת במקרים שהם מוגדרים פחות חמורים. למשל אם מדברים על סמים אז שימוש עצמי. אם מדברים על תקיפה, אז תקיפה שלא גורמת חבלה. הפרקליטות לעומת זאת מטפלת בעבירות היותר צבעוניות. סחר או ייבוא סמים. עבירות אלימות, רצח, חבלה של ממש דקירות וכו'. אולם מבחינה כמותית, מי שמטפל במרבית התיקים במדינה ישראל זה **התביעות**. מרבית העבירות זה לא רצח ואונס. מרבית העבירות זה איפשהו נמוך יותר. רק התובע או הפרקליט, יכול להחליט אם לסגור את התיק או לא. רק הפרקליט או התובע שמקבל את התיק הוא היחיד שמוסמך לסגור את התיק. אם הוא עושה את זה הוא עושה את זה בגין 3 עילות :

- א. **חוסר אשמה:** זאת העילה הכי טובה שיש מבחינתו של החשוד. במילים אחרות טעינו בבן אדם, טעינו זה לא אתם. למה זה הכי טוב לחשוד? כי תיק שנסגר מחוסר אשמה משמעותו שאין שום רישום פלילי.

- ב. **חוסר ראיות:** אנחנו חושדים בך שביצעת את זה אבל אין לנו מספיק ראיות להוכיח את זה מעל לספק סביר. תכלס, ההיגיון אומר שזה אתה. המשמעות של סגירה מחוסר ראיות היא שנשאר רישום פלילי. כל מי שדורש תעודת יושר לא יקבלו אותו עם חוסר ראיות.
- ג. **חוסר עניין לציבור:** זה אומר שיש לנו ראיון אנחנו יודעים שזה אתה, אין לנו ספק, אבל משיקולי ציבור אנחנו מחליטים לא להגיש כתב אישום. שיקולי ציבור ולא חוסר עניין לציבור. חוסר עניין לציבור גורם לנו לחשוב אולי זה לא מעניין אותנו. חוסר עניין לציבור באופן גס – תיקים מצד אחד שהם מאוד פשוטים, לא מבחינת החומרה אלא מבחינת כמות המבצעים. לדוגמא שימוש עצמי בקנביס. המשטרה לא תגיד כתב אישום על כל קנביס שהיא מוצאת אז סוגרים את התיק מחוסר עניין לציבור. גם כאן נשאר הרישום הפלילי. דוגמה נוספת זה עבירות מאוד מאוד חמורות למשל רצח. מה שקורה מאחורי הקלעים נעשה מעבר לעינכם, זה שיקולים אחרים. ברור שאם מחוסר ראיות יש רישום פלילי אז קל וחומר שיש רישום פלילי בחוסר עניין לציבור. הבעיה – שבחוסר עניין לציבור מאוד מאוד קשה לשנות את עילת התביעה לחוסר אשמה.

מבחן

ניתן לומר כי ההבדל המעשי בין תיק שנסגר מחוסר אשמה, חוסר ראיות, חוסר עניין לציבור הוא:

מאמרים – מה שעברנו.